

INVITAȚIE

Trekking in Carpathians

ÎN CARPAȚI

marcaje în
Munții Locvei

pitoreasca
cetate Câlnic

peșteri celebre
în Dobrogea

Munții
Căpățâni,
zona înaltă

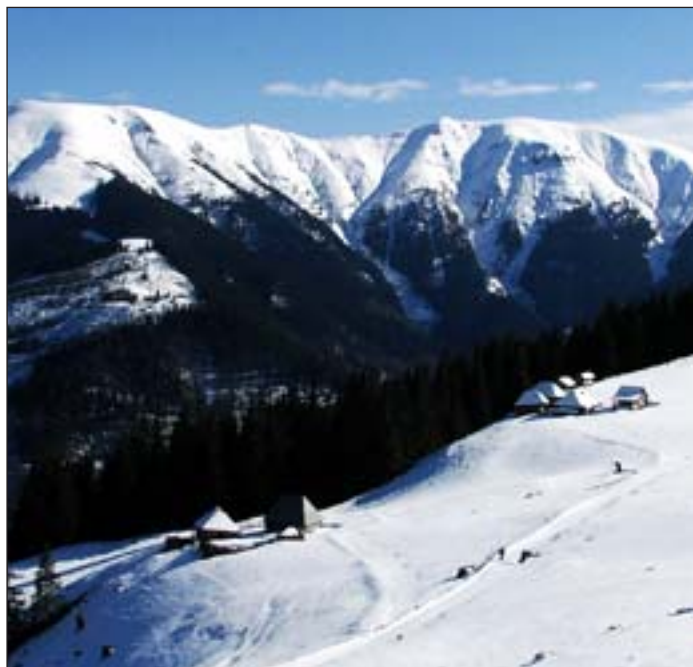
traseu în
Munții
Maramureș

proiectul Alpinet,
revistă de drumeție, munte, natură
anul 11 / nr. 78, iunie 2007

www.alpinet.org

copiază GRATUIT
toate numerele și ghidurile
revistei Invitație în Carpați
de la <http://iic.alpinet.org>

**Toate paginile din
reviste se pot printa
pentru a fi luate la
drum.**

**Uită-te zilnic pe www.alpinet.org,
ghidul tău montan.
Zilnic sunt multe informații
și imagini noi.**

Sumarul revistei este deschis celor care transmit
informații (știri, fotografii, articole, monografii).

contact: iic@alpinet.org, telefon 683.51.03

Autorii acceptă că publicarea materialelor
nu aduce deocamdată venituri materiale.

Înscrie-te pe lista [alpinet2k](http://alpinet2k.org).

Primești zilnic, gratuit, noi știri de la munte,
de la cei care umblă pe munte.

informații: www.alpinet.org, iic@alpinet.org

nr. 78, iunie 2007

Munții Locvei

Vârful cel mai înalt pag. 3-12

Munții Căpățâanii

Detalii din zona înaltă pag. 13-19

Munții Igniș

Vârful Ostra pag. 20-27

Munții Cindrel

Cetatea Călnic pag. 28-37

Dobrogea

Peșteri celebre pe Valea Visterna pag. 38-55

Munții Maramureșului

Vârful Lutoasa pag. 56-66

Bibliografie montană pag. 67-69

coperta 1 / first cover

De pe Vf. Suhardul Mic (Munții Hășmaș) privim spre nord-est. Se văd: Piatra Altarului din Cheile Bicăzului (sub cuvântul Carpați din titlul revistei); Culmea Munticelu (exact în spatele cuvântului Carpați din titlul revistei); partea somitală a Masivului Ceahlău, cu Vf. Toaca, în ultimul plan al imaginii.

foto: Ică Giurgiu (București)

Respectă natura !

Lasă doar urmele pașilor.

Ia numai fotografii.

Ucide doar timp.

Editor:

ISSN 1841 - 7957

redactor, tehnoredactor:

Ică Giurgiu (iic@alpinet.org, 683.51.03)

bannere: Ionuț Nechita

© Reproducerea oricărui material din revistă, în scopuri comerciale, nu este permisă. Materialele angajează în general doar responsabilitatea autorilor.

publicitate: iic@alpinet.org

- * Marcaje discrete, binevenite și... lungi!
- * Perspective către Dunăre și Carpații sudici.
- * Satele cehești.

Vârful cel mai înalt

Dan FĂRCAȘ-HAJZER,
Doru TURCUȘ
(Arad)

Locvei - micută grupă montană - însoțește Dunărea de la intrarea sa pe teritoriul României, la Bazias, până dincolo de Coronini/ Pescari, în perimetrul primului sector de defileu pe care-l întâlnește fluviul. (vezi harta 1, extras din

Romania, tourist map, Ministerul Turismului, 1989) (vezi harta 2, extras dintr-un plan fără specificații difuzat la Târgul de turism de primăvară, București, 2007) (vezi hărțile 3 și 4, planuri parțiale sau integrale din lucrarea auto-

Harta 1.

rilor Ștefan Negrea, Alexandrina Negrea - *Din Defileul Dunării în Cheile Nerei* - Editura Timpul, Reșița, 1996, telefon 0255.212.739, fax 0255.216.709) Turistic, se cunoaște/ s-a relatat foarte puțin despre munceii aceștia; vom încerca și noi, într-o anumită măsură, să-i scoatem din anonimat.

Amintiți în special ca păstrători a numeroase minereuri complexe (cupru, plumb, zinc) dețin și multe obiective turistice minunate; printre ele: Peșterile Gaura cu Muscă (harta 4) și Gaura Chindiei (harta 2/ în care s-au descoperit picturi rupestre); ruinele cetății Sf. Ladislau (secolul 15) din aval de localitatea Pescari (Coronini); platoul carstic bogat în lapiezuri, doline, din zona satului Sfânta Elena (hărțile 2 și 4). Pe fluviu sunt celebra stâncă Babacai (harta 4/ imaginea 7) și Insula Ostrov (în amonte de stâncă Babacai, unde s-ar afla comorile și mormântul lui Attila, căpetenia hunilor). Nu putem omite cetatea Golubac

(secolul 14/ harta 4, imaginea 6/ numele provine de la porumbeii crescuți aici), ridicată pe stâncile sectorului de canion al malului sărbesc.

Să ne îndreptăm pașii spre altitudinea maximă a acestor munți de graniță. Folosim pasaje din jurnalul nostru montan.

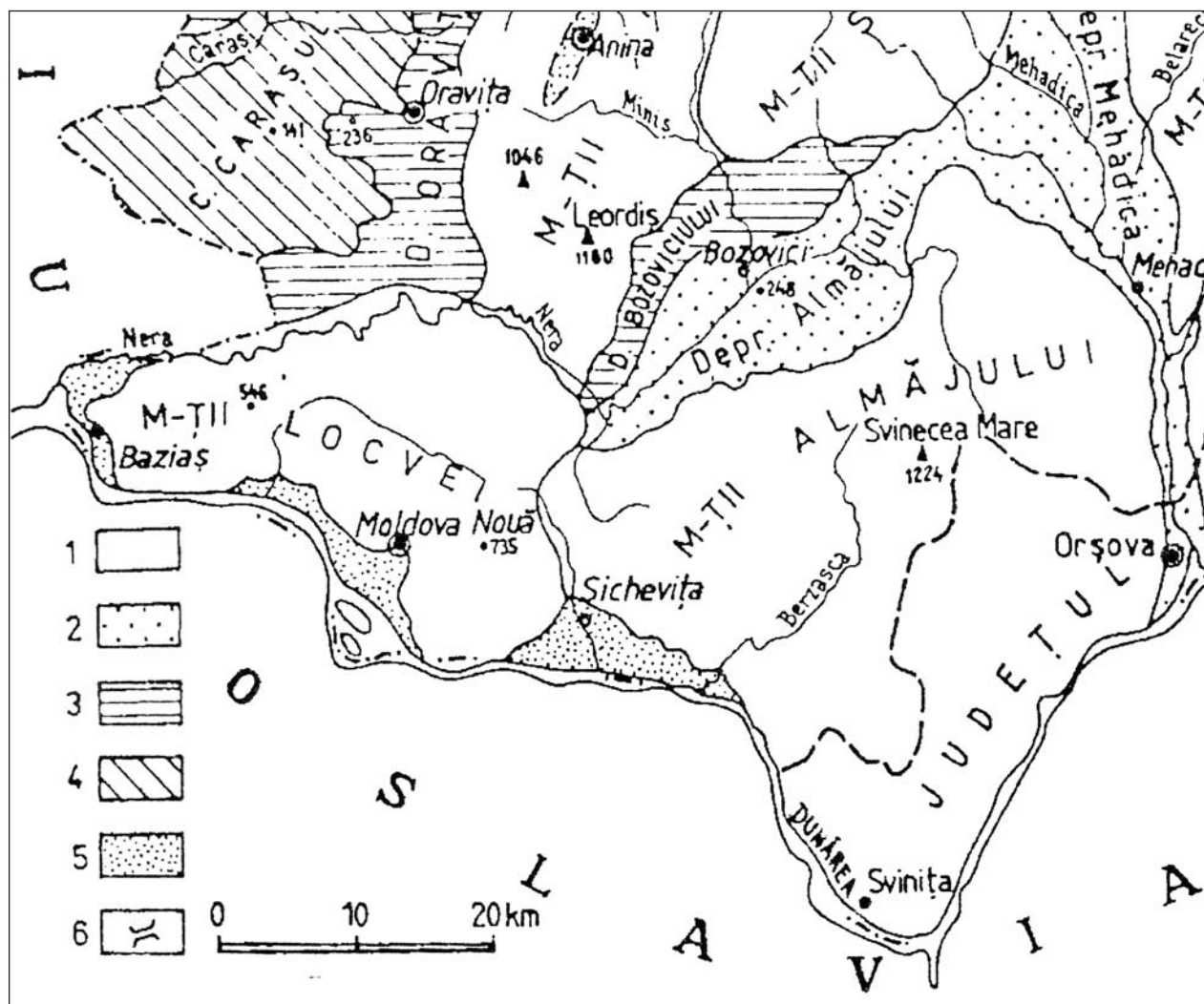
"...Mijloc de octombrie, cer mai albastru decât celebrele valuri dunărene. Venim dinspre sud către localitatea Moldova Nouă (vezi hărțile 1, 2, 4), cu privirea ațintită spre înălțimile împădurite ale Munților Locvei. Care dintre vârfulurile acelea să fie Corhanul Mare, că nici unul nu se distinge a fi mai înalt? Avem o descriere veche de vreo 40 de ani, știm că nu sunt marcajele turistice, alte informații ne lipsesc.

Trei ore, atât avem la dispoziție - de la prietenii care ne vor aștepta cu mașina pe Valea Mare (harta 4), în perimetrul minei Moldova Nouă - pentru a face cercetări. Sperăm să ne "primească" Corha-

nul Mare, în ciuda dificultăților de orientare care ne stau în cale.

La ora 12,30 părăsim perimetrul minei (vezi harta 5), urmând drumul înspre amonte, vreo 10 minute, până la joncțiunea drumurilor forestiere. În stânga, pe deasupra sterilului, urcă drumul spre satul Padina Matei; noi o luăm spre dreapta, pe Ogașul Găurii. Continuăm pe drum, trecem printr-o mică cheie. După alte 10 minute ajungem lângă un lac artificial (imaginea 8). Suntem în rezervația naturală Valea Mare (400 ha), cu floră și faună submediteraneene. Nimic nu atenționează că am ajuns într-un loc ocrotit. Din fericire, curățenia este desăvârșită.

În pădure, stânci albe de calcar. Oarecum vrăjiți de peisajul întâlnit, continuăm să urcăm pe drumul bolovănos (nerecomandat pentru autoturismele) și după 15 minute ajungem la o nouă joncțiune de drumuri forestiere, pe un vechi pod de piatră. În stânga, drumul înfrunzit de vreme duce la Peștera Haiducilor (pe aici ne vom întoarce); noi o luăm în dreapta,

Harta 3. Harta unităților de relief din Județul Caraș-Severin (după Vasile Sencu și I. Băcănanu, 1976, modificată de Ștefan Negrea) 1 - munți; 2 - dealuri; 3 - dealuri; 4 - câmpii; 5 - bazinete; 6 - pasuri

urcând o serpentină mai abruptă.

Curând panta se domolește, iar după circa 30 minute de la pod, din versantul din dreapta noastră coboară un drum de TAF (primul pe care l-am întâlnit). Am urcat pe drumul de TAF (tractor autoforestier) circa 20 minute, până am ieșit pe o culme parțial împădurită, lângă un gard de lemn. Pe un copac distingem marcajul bandă roșie, dar... orizontal! După designul semnului turistic bănuim cine l-a realizat. Partea aceasta de țară este locuită de o puternică minoritate de cehi, ceea ce face să presupunem că marcajul a fost făcut pentru o mai strânsă legătură spirituală între satele izolate.

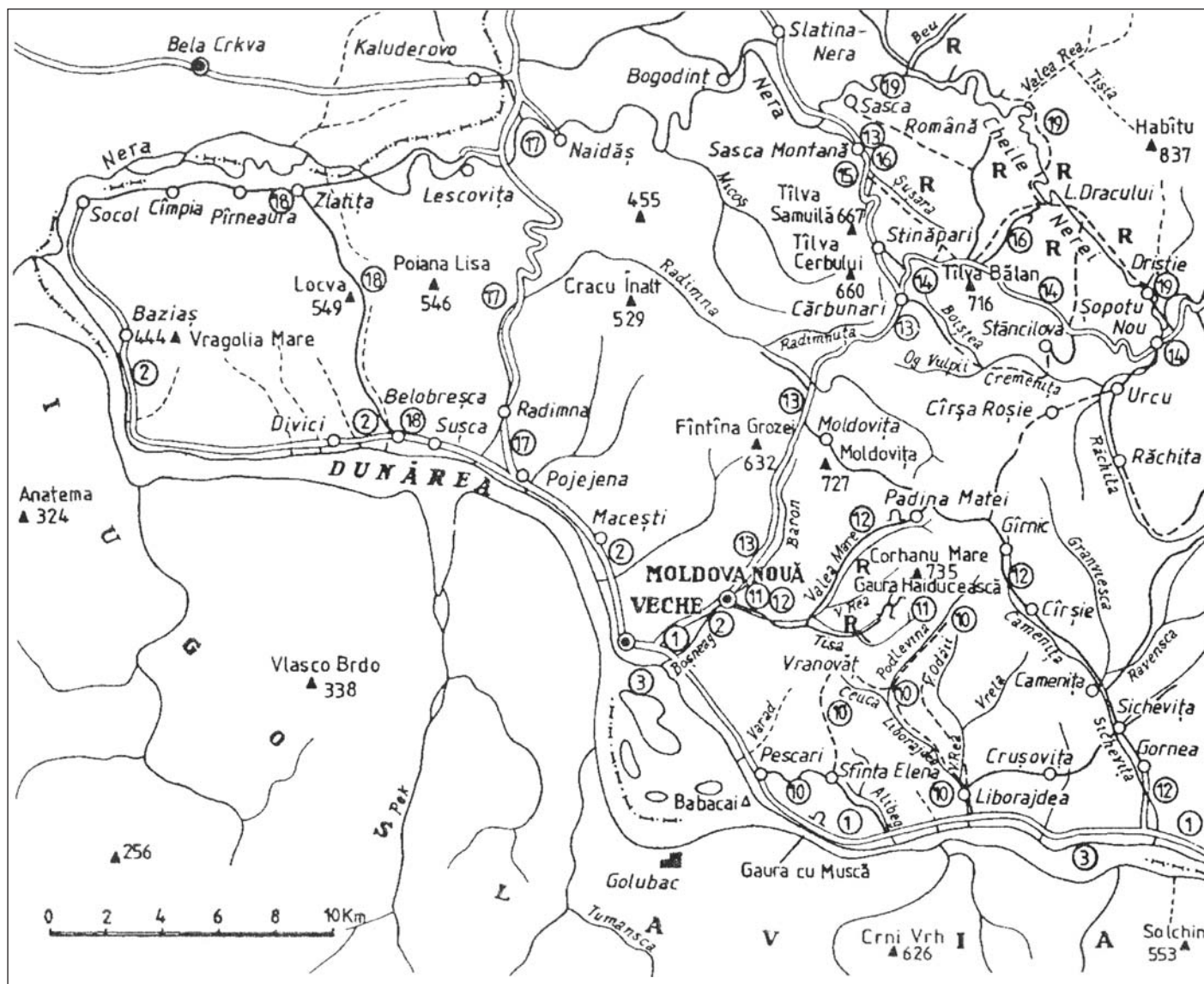
Norocul de a fi găsit marcaj turistic este dublat de faptul că întâlnim un bătrânel, ieșit cu caprele la păscut, care în mare măsură ne lămurește cam unde-i Corhanul. După 10 minute de la despărțirea de localnicul din Gârnici ajungem sub un vârfuleț, aflat în dreapta, pe care-l și urcăm în 3 minute. Suntem într-o poiană înconjurată de copaci, care lasă spre vest (harta 5) o "fereastră" larg deschisă,

exact spre... Corhanul Mare! Bătrânul a avut dreptate.

Hai acolo. Coborâm într-o altă poiană, mai întinsă, ce lasă largi priveliști spre munții din jur. Ajungem un grup de pădurari, care ne privesc foarte uimiți: ei spun că suntem primii turiști pe care i-au întâlnit pe meleagurile astea! Stăm la povești cu ei, ne lămuresc și care este și cum putem ajunge în Vârful Corhanului. Primim informații și despre Peștera Haiducilor. Ei ne confirmă că marcajele sunt realizate de cehi. Mulțumim frumos la toată lumea.

Din capătul de sus al poienii reintrăm pe drumul de car, marcat cu bandă roșie, revenind în pădure. 20 de minute mai târziu, un alt marcaj ne trimite în stânga, spre izbuc (5 minute). Ori urmăm drumul înainte, ori trecem pe la izvor, în circa 10 minute ajungem într-o altă întinsă poiană, de unde împăduritul vârf al Corhanului ni se dezvăluie privirii noastre averse de munte. Par a fi chiar două vârfuri simetrice.

În dreapta, lângă drum, se află o ca-

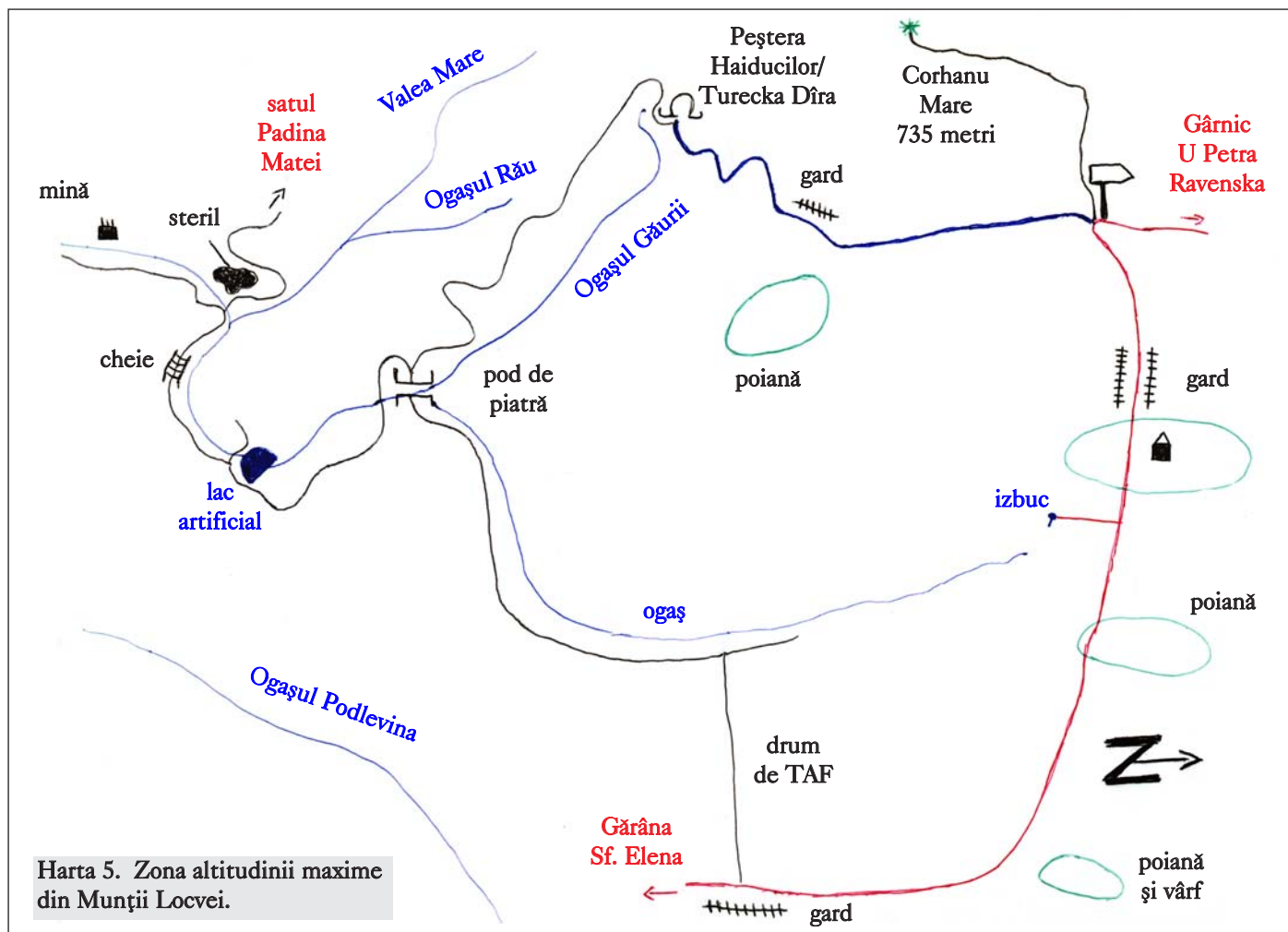
Harta 4. Schița traseelor turistice din Munții Locvei (întocmită de Ștefan Negrea)

să cu grădină, ce pare a fi părăsită. În spațele ei, în depărtare, "valuri" montane așteaptă a fi admirate. O vom face, mai pe îndelete, de pe vârful cel înalt. După alte 5-7 minute pe drumul mocirlos, printre garduri de lemn care mărginesc "șoseaua" animalelor, ajungem la "stâlpul" cu indicatoare (imaginea 9). Suntem chiar sub vârful care ne-a călăuzit pașii până aici. Ne "aruncăm" cu ochii și pixul spre săgețile turistice, apoi privirea ne este "răpită" de marea Dunăre, care înspre sud sclipește în soare. Indicatoare: Gârnic (hărțile 1, 2, 4), 4 km; U Petra, 8 km, marcaj roșu, spre nord; Ravenska, 19,5 km; Turecka Dîra (jesk), 2 km, marcaj albastru, spre sud (Peștera Tîrcească/ Peștera Haiducilor, harta 4); Sfânta Elena (hărțile 2, 4), 10 km, marcaj roșu, spre est.

Așadar, nici un marcaj spre Corhanul

Mare. Nici cehii să nu-l fi urcat? De la copacul indicator urcăm direct, intrând imediat în pădure, urmând o alee înfrunzită. Statura copacilor, în mare majoritate nu prea înalți, ne face să credem că în urmă cu vreo 40-50 de ani vârful acesta era golaș. Curând panta se mai domolește; lăsăm în stânga (2-3 minute) un vârf împădurit, apoi trecem pe lângă o bornă silvică (vezi și schița 11), după care urmăm aceeași "cărare", urcând ușor, până când mai sus nu se mai poate în Munții Locvei! Suntem la 735 metri altitudine, pe Corhanul Mare (în multe lucrări geografice, acest vârf nu este amintit; cel mai înalt pisc este indicat a fi Moldovița, cu 727 metri).

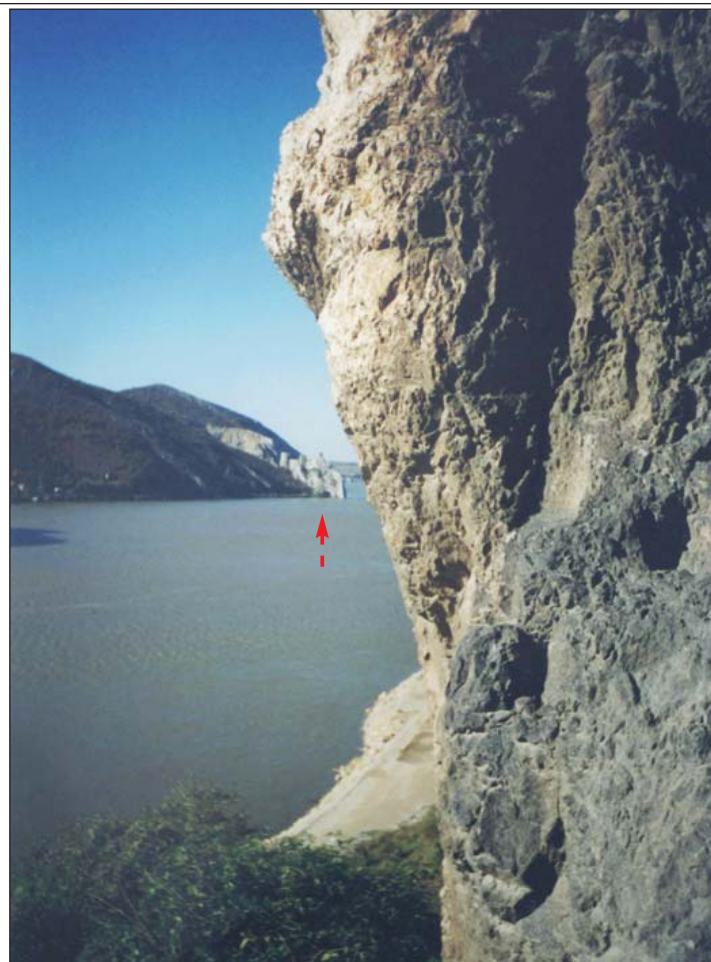
Au trecut 35 de minute de la părăsirea marcajului turistic. Este ora 15. Găsim rămășițele unui refugiu de vânătoare (schița 11), o bornă silvică, loc de belvedere (imaginea 10/ singurul de altfel a-

Harta 5. Zona altitudinii maxime din Munții Locvei.

brupt) și o veche bornă de piatră. Vedem la doi pași Moldovița, cu releu pe creștet. Undeva în zare, Câmpia Oraviței și chiar "cămila" Măgurei Vrsac, din Iugoslavia. Salutăm Munții Aninei, cu abrupturile Cheilor Nerei, Vârfulurile Leordiș și Pieșiva; Platoul Semenicului se ridică deasupra Țării Almăjului, urmat pe fundal de Țarcu și Cernei. Iată și Svinecea Almăjului. Ne-am fi dorit să mai rămânem în raiul acesta...

Pentru întoarcere alegem același drum până la copacul indicator, la care vom ajunge în doar 15 minute de la părăsirea Corhanului. De la "stâlpul" cu marcaje (ora 15,40), urmăm banda albastră, în coborâre. Trecem un pâraiaș, apoi poteca urcă o pantă mai înclinată, care ne scoate lângă un gard de lemn (vezi harta 5). Au trecut 30 minute. În stânga, în 5 minute se poate ajunge la o poiană de

6 Cetatea Golubac, văzută din interiorul Peșterii Gaura cu Muscă.

7 Stânca Babacai.

unde Dunărea ne face iar cu ochiul. Atenție! De lângă gardul de lemn, poteca marcată coboară vertiginos, având lipsă semnele pentru câteva minute.

Încă 15 minute ne sunt necesare pentru a sosi în fața portalului Peșterii Haiducilor (10 metri înălțime), la 540 metri altitudine. Ogașul Găurii intră în peșteră, urmând a ieși la lumină dincolo de imensul bloc de piatră. (vezi harta 12, reasamblată după lucrarea autorilor Ștefan Negrea, Alexandrina Negrea - *Din Defileul Dunării în Cheile Nerei* - Editura Timpul, Reșița, 1996; autorii indică 1370 metri lungime totală) (alte date despre peșteră, culese de Ică Giurgiu; hartă prezentată în anul 1987, la reuniunea națională Speosport, de Clubul de speologie Labirint București; alte informații în lucrarea *Sisteme carstice majore din zona Reșița - Moldova Nouă*, 1996)

O vagă potecă, după o scurtă ascensiune, ne coboară la vechiul drum forestier, acoperit de frunze, pe care îl urmăm (fugind) la vale, însoțind Ogașul Găurii,

8 Cleanțuri deasupra lacului de pe Ogașul Găurii.

9 "Stâlpul" cu indicatoare turistice.

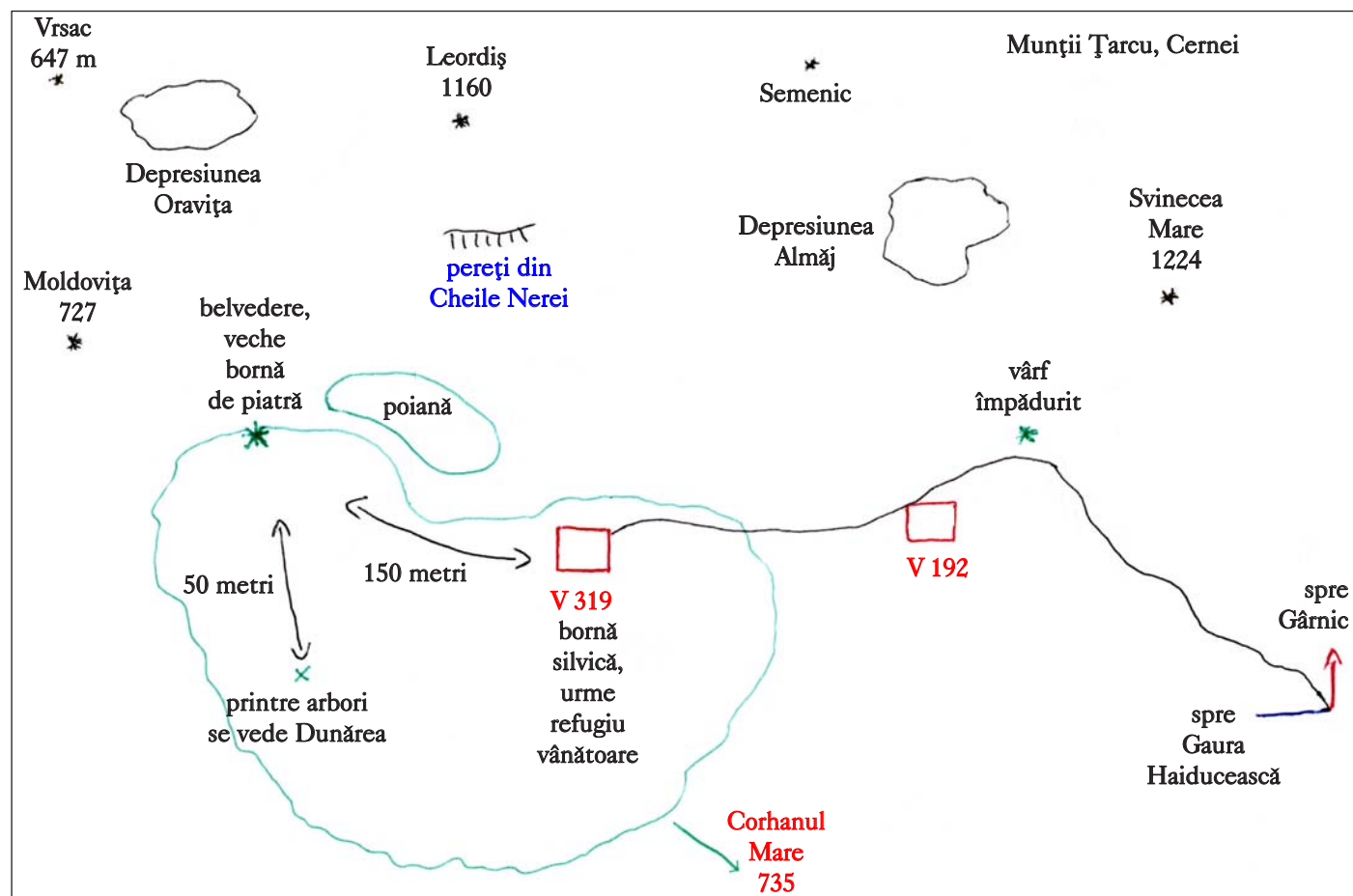
care între timp a revenit din lumea lui Hades. În vreo 10 minute suntem la vechiul pod de piatră; după alte 10 ajungem pe malul lacului artificial. Mai facem 4 minute până la intersecția de sub steril și alte 10 până la mină, unde ne aș-

teptau colegii.

În constelația vârfurilor carpatice, Corhanul Mare constituie o surpriză plăcută, care merită trăită.

martie 2003

10, 11
Punct de belvedere din Vf. Corhanul Mare, spre Munții Aninei.

de pe lista de discuții alpinet2k
a site-ului www.alpinet.org
extragem alte informații
despre zona prezentată mai sus

tru o viață mai comodă și mai îndestulată
măcar material.

Jozef Cotman

L-ar fi chemat Katzman dar de-a lungul vremilor cineva i-a scris numele după ureche. Este pensionat după treizeci de ani și mai bine de muncă la mină. Este o enciclopedie ambulată, o carte de istorie a poporului său, a locurilor unde s-a născut și a trăit. Este o mărturie vie a transformărilor la care a fost supus Defileul Dunării de la construcția barajului Porțile de Fier la traficul cu combustibil din vremea embargoului asupra Iugoslaviei.

El a fost gazda noastră preț de patru zile. Am locuit într-o casă veche de piatră, jos la drum și mergeam pe deal în casa lui pentru mese. Iar aceste mese se transformau în evenimente culturale mulțumită poftelor sale inepuizabile și harului de a povesti. Are trei copii, toți plecați în Cehia. Băiatul cel mare nu s-a mai întors acasă de 14 ani. Poate că întrucâtva și dorul de ei și multa singurătate l-a făcut o gazdă atât de primitoare și sfătoasă. În tot acest timp, bunătați cu specific românesc sau cehesc ne-au hrănit trupul, tot atât cât poveștile de la gura sobei ne-au hrănit spiritul.

Timp de opt ani domnul Cotman a fost președintele comunității cehilor din Eibenthal. Adică un fel de primar având în vedere că peste 90% din populație sunt cehi. Într-una din zile ne-a scos să ne arate de pe o înălțime panorama satului șerpuind printre dealuri, pe valea unui pâraieș de munte. De acolo, de pe o haldă de steril de la mina de azbest ne-a spus ce a făcut el în acești ani pentru sat. A băgat telefoane în aproape fiecare casă, a capacitat guvernele Cehiei și României ca să asfalteze principalul drum din sat și a construit un drum de deviație pentru camioanele care cară cărbuni de la mină, a mărit școala... O spune cu sentimentul de modestie al omului care își vede astfel datoria împlinită față de cei asemeni lui, al omului care și-a atins menirea.

Este nemulțumit că oamenii aruncă în pâraie deșeurile și încearcă o părere de rău că nu mai poate lupta și de data aceasta cu inerția și cu indiferența oamenilor. Și-ar dori să mai meargă o dată ca în

Crăciun la gura sobei (2004)

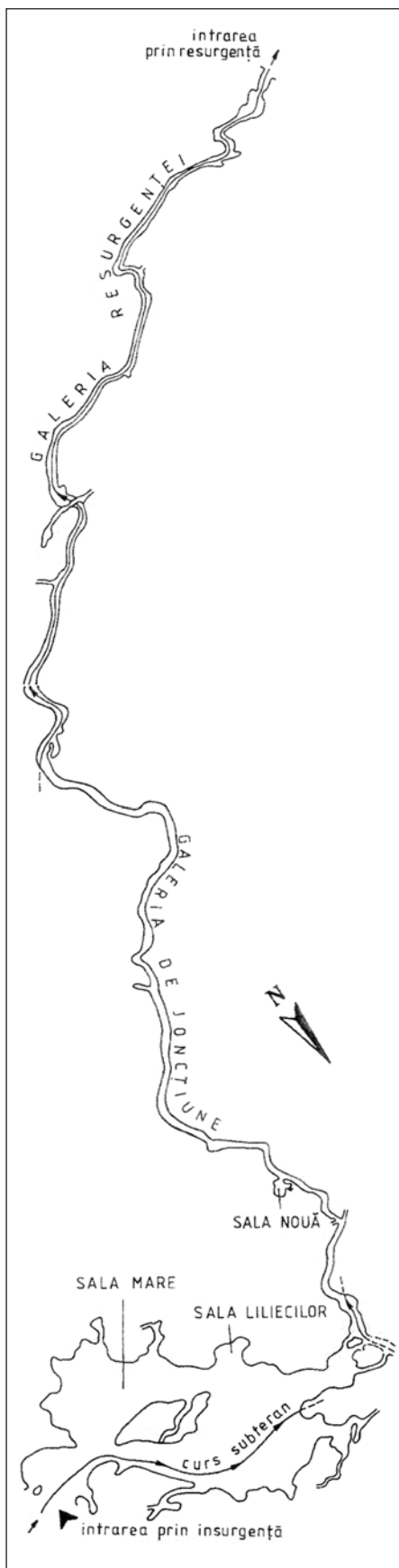
Nicu IORDACHE
(iordacheiordache@yahoo.co.uk)

Satele cehești din Munții Locvei și Almăjului

Am aflat de ele de la prietenii mei Mihai Popa și Sorin Bănică, doi pasionați de geologia și geografia Banatului și a perimetrului Porțile de Fier. Mi s-a părut interesant că în sudul României, la atât de mare distanță de Cehia să existe sate cu majoritate etnică cehă covârșitoare.

În jurul anului 1830 au fost aduși cehi în zona Banatului, pe atunci ocupat de imperiul Austro-Ungar. Scopul venirii lor se pierde oarecum în negura istoriei: exploatarea lemnului care urma să fie transportat ulterior pe Dunăre în sus, oarece scop militar iar ulterior minerit în minele de cărbuni și metale neferoase din zonă. Astăzi mai sunt șase asemenea sate: Eibenthal, Bigăr, Sf. Elena, Ravenska, Gârnic, U Petra.

Oamenii acestor sate au reușit ca în ciuda tuturor frământărilor politice din zonă să își păstreze limba și multe din obiceiurile cu care cândva au plecat la drum, în necunoscut. Tot istoria, cea care le-a purtat pașii înspre Banat, este aceea care a erodat și mai erodează încă ființa acestor vetre sătești. În timpul celui de-al doilea război mondial au fost păcăliți de nemți că tinerii care vor să plece în Cehia vor fi învățați meserii și vor lucra în industria care va sprijini războiul. În fapt au fost înrolați și trimiși practic la moarte. Apoi a fost un val de repatrieri, consecutiv războiului când mulți s-au reîntors acolo de unde strămoșii lor veniseră cu cinci generații în urmă. Iar după 1989, majoritatea tinerilor părăsesc ținuturile rurale izolate în care s-au născut pentru a merge în Cehia modernă, pen-

12 Gaura Haiducească
(cartată de Silviu Constantin,
modificată de Ștefan Negrea),
1370 metri lungime totală.

vremea copilăriei și să facă vara baie sub dușul rece al cascadei din aval dar acum, spune el, apa este prea poluată, iar pârâul arată urât. Era cândva inima și viața acestui sat. Inițial satul a fost de culme dar a coborât mai apoi pentru că acolo sus nu era destulă apă pentru animale și pentru stingerea incendiilor. Pârâul care a salvat satul acum parcă moare odată cu el.

Un exemplu de toleranță interetnică

M-a impresionat în mod deosebit comunicarea ușor de stabilit cu cetățenii acestui sat, în ciuda faptului că, de rutină, ei folosesc altă limbă. O astfel de ușurință mi-a fost oarecum mai greu de găsit în alte comunități etnice rurale din țară.

În seara de ajun am fost la biserica din sat, care păstrează religia romano-catolică cu care aceste comunități au venit în ținuturile bănățene aproape cu două secole în urmă. În deschiderea slujbei de la miezul nopții preotul împreună cu un grup de copii au montat o scenetă cu melodii și secvențe biblice. Am fost plăcut surprins să aud din când în când, printre cântecele cehești sau versurile în latină și melodii prezentate în limba română pentru cei câțiva români prezenți, care se puteau număra pe degetele de la mâini.

Domnul Cotman îmi spunea că până odinioară se obișnuia ca la sărbătorile catolice să fie invitați sârbii și românii (ortodocși) din satele de pe Dunăre (Dubova, Svinița) urmând ca la cele ortodoxe să coboare ei din munți ca să întoarcă vizitele.

Am discutat cu mai mulți oameni din sat și cu toții păreau mândri de modul în care s-au adaptat locului și mai ales de felul în care au reușit să conviețuiască împreună cu români, sârbi sau șvabi. A fost un schimb cultural generos fără să altereze identitatea națională. Aici parcă am descoperit mândria bănățeană în puritatea ei.

Ioji Low

Pe Ioji l-am întâlnit în octombrie, cu

ocazia primei mele vizite prin sat. Mă suisem pe un deal ca să admir splendoarea satului de la înălțime cu speranța că voi găsi și acea panoramă de toamnă care îmi va face ziua frumoasă. La un moment dat am văzut arând dincolo de râu un om și un copil, schimbând din când în când între ei coarnele plugului și biciul. Mi s-a părut interesant pentru o fotografie și am trecut de partea cealaltă, să fac o poză.

Așa am ajuns să îi cunosc pe Ioji, Camelia (soția sa româncă) și Robert (fiul lor). M-au îmbiat mai întâi cu o gură de vin (negru ca uleiul ars) pe durata unei pauze, timp în care eu nu mai conteam cu tot felul de întrebări. Așa am intrat în contact pentru prima dată cu oamenii satului. La sfârșit am fost invitați să luăm masa la părinții lui Ioji, într-o casă ce fusese odinioară cârciuma satului. Nu că ne era neapărat foame dar era un prilej de a mai afla câte ceva în plus despre acel loc și, mai ales să testăm poate ceva cehes și cu simțul gustului.

Am reținut tartinele cu pastă de măceșe (o delicată cu care nu mă mai întâlnisem din copilărie) peste care se pune o pastă de brânză cu smântână pe care nici un mare fabricant cunoscut nu va învăța niciodată să o facă și ardeii umpluți, foarte mici fiind, din grădina lor de munte, dar cei mai gustoși pe care i-am mâncat vreodată. Am plecat cu un sentiment de plinătate în suflet, dublat și de unul în stomac. Amintirea pe amsamblu a acelei zile va rămâne mult în muzeul memoriilor plăcute.

Acum, de Crăciun, Ioji s-a oferit să ne ducă pe munte, ca să ne arate împrejurimile și cum s-a integrat comunitatea în peisajul alpin iar Camelia să ne gătească ceva pentru când ne vom întoarce. Am pornit ușor la deal, pe o zăpadă care doar încerca să ne amintească de Crăciun, pe un marcaj cehes (!). Drumurile de culme care leagă satele cehești din Almăjului sunt marcate ca în Tatra, cu o bandă orizontală colorată (galben, roșu, albastru), triplată sus și jos de câte o bandă albă.

Munții Almăjului, cât am văzut eu, nu se califică între cele mai spectaculoase peisaje alpine din țară dar au și ei povești de spus. Urmele din zăpadă arătau încă ceva viață sălbatică, probabil convie-

țuind armonios cu braconierii: mistreț, căprioare, iepuri, lupi, vulpi... Sus pe culmi mai e din loc în loc câte un sălaș ori urmele unui fost sălaș cu un mic teren agricol luat în ocupație și apoi moștenit ca atare. Majoritatea terenurilor însă sunt lăsate în paragină pe măsură ce satul îmbătrânește prin plecarea tinerilor în Cehia. Din punctele de panoramă se vede până pe Godeanu la răsărit și se vede "ruptura" făcută de Dunăre lanțului Carpat în drumul ei spre mare.

La masă am atins parcă paroxismul Crăciunului. A fost de departe cea mai bună și variată masă de Crăciun pe care am trăit-o deși la exterior baraca de miner a lui Ioji nu părea să ascundă o așa bogăție. Camelia, pe jumătate româncă, pe jumătate sârboaică este venită în sat din Clisură. Gospodină din fire a adus și combinat cele două bucătării cu cea de a treia (cehească), învățată de la soacră și le-a dezvoltat la nivel de măiestrie. Ea este bucătar șef la nunțile care încă se mai fac când și când în sat. Ne-a prevenit să mâncăm încet și câte puțin, pentru că are zece feluri de mâncare. A fost foarte greu, către imposibil să mă abțin și să mănânc câte puțin așa că m-am oprit undeva pe la felul 6-7, cu toată foamea ce o simțeam când am coborât din munți.

Seara la bal

Ultima amintire o am de la balul din cea de-a doua zi de Crăciun. Într-un cămin cultural cum multe sunt în mai toate comunitățile rurale din țară (unde nu s-au degradat sau transformat în discotecă), de la cel mai tânăr ceh care merge până poate la cel mai bătrân au venit să danseze și să se simtă bine. Formația care cânta, toți fii ai satului, îmbina cu măiestrie folclorul mai tuturor celor care trăiesc prin zonă. Am înțeles că recitalul durează de regulă peste 12 ore, fără ca să se repete prea tare.

Alte articole din revista **Invitație în Carpați**, serie nouă, despre **Munții Locvei**: **Cheile Nerei**, nr. 57, paginile 60-72.

Detalii din zona somitală

Dinu BOGHEZ
(Râmnicu Vâlcea)

Drumuri de primăvară

6-8 mai 2005. Știam că pe marile creste zăpezile stăteau încă neatinsse. Că doar în diminețile senine, prea puține ale acestei primăveri, le vedeam albul imaculat. Gândeam însă că până la stânele din Târnovu ne vom bucura de miracolul primăvarațec al revenirii la viață.

Până la gura Râului Repede, pe care urcau cele mai multe poteci spre plaiurile Târnovului, acolo unde erau așezările pastorale ale celor din Vaideeni, "cam o jumătate de sat", cum le place acestora să spună, este drum pe asfalt. Doar când am intrat pe drumul forestier am fost avizați că acesta nu mai există încă de pe vremea ploilor din toamnă. Așa era, dar parcă nu credeam că apele îl distruseră în așa hal. Nimic nu mai rămăsese și chiar până la casele Vătăjelu (vezi harta/ de unde pleacă spre Târnovu punctul albastru și către sud triunghiul roșu), pe primii 4 km, de multe ori doar ne-am strecurat pe poteca îngustă.

Apoi, când am ajuns lângă primul pod, a trebuit să improvizăm o punte peste torentul năvalnic, ca să putem trece mai departe. Nimic nu mai era așa cum știam altă dată. Am apucat-o pe primul drum care începea să urce (cel de la est de Izvorul Mierlei/ trasat de noi cu verde pe hartă). După puțină vreme ne-am dat seama că nu părea a fi cel pe care ciobanii suiau cu mijloace auto, ci doar unul de veche exploatare forestieră. Am mers pe el până la capăt, acolo unde mai sus nu era decât pădurea, câtă mai rămăsese din ea. Am ajuns acolo o dată cu ploaia.

Speriați de fundătura în care intrașem, umezită din belșug de ploaia care cădea din cer și de ora cam înaintată, ne-am întors. Am ajuns din nou la firul Văii Repede și am continuat să urcăm pe ea, mirându-ne de fiecare crâmpă de drum pe care-l mai găseam la locul lui. Din nou pe punți improvizate, am ajuns până la o casă forestieră care scăpase de furia apelor, deși acestea ajunseseră până la pragul ei. Acolo ne-am oprit. Peste noapte, ploaia de seară s-a transformat într-una mocănească, țărâind mereu din cer, picuri când serioși, când strecurați prin pânza ceții ce stăpânea valea.

A doua zi, ne-am plimbat pe vale în sus, până la Izvorul Mare, ce vine tocmai dinspre Vârful Coșanei și Ursului (vezi harta), atât de tumultos încât și peste el ar fi trebuit să aruncăm punți improvizate, de-am fi vrut să trecem mai departe. Ne-am întors la casa noastră de-o noapte, așteptând vreo înseninare miraculoasă. Trecuse de prânz binișor, când în spatele norilor ce începuseră să devină plimbăreți s-a zărit discul soarelui și aceasta doar pentru o clipă. Ne-am strâns lucrurile, am coborât valea și tot pe drumul pe care urcasem și ieri, am început din nou să suim.

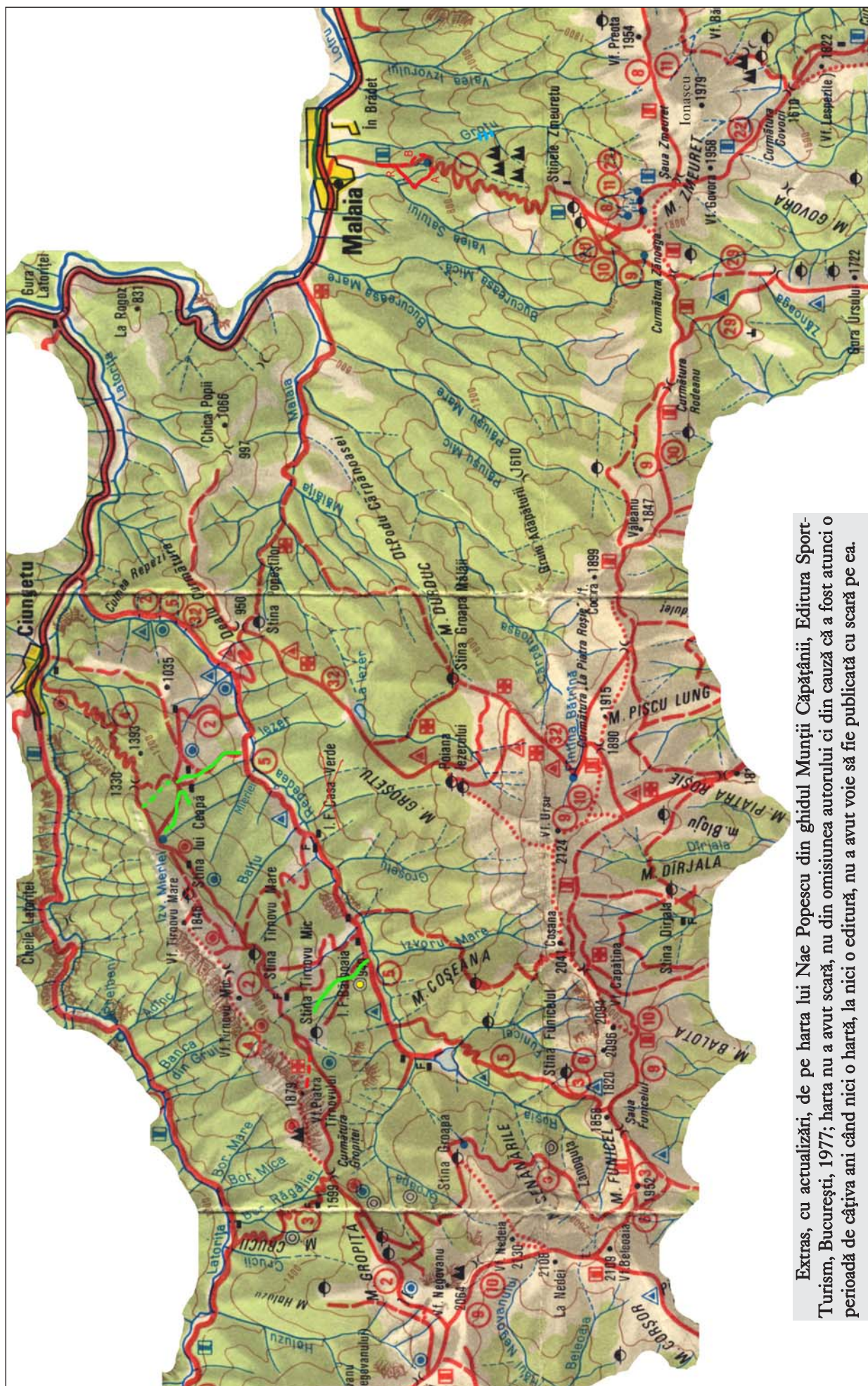
Am ajuns din nou acolo unde acesta se termina și am luat-o direct prin pădure (linie verde punctată pe hartă). La început mai rară și către creasta spre care ne îndreptam din ce în ce mai deasă. Au

început să apară stâncării pe care a trebuit să le ocolim. Tovarășii mei sperau să ajungă în creastă și acolo să găsească plaiul care să ne conducă spre stâne. Eu speram să dăm mai repede de poteca ce venea din dreptul hidrocentralei, marcată de mult cu punct roșu. Până la urmă chiar de poteca aceasta am dat, ba chiar și de urma firavă a punctului. Pe ea am mers până la Izvorul Mierlei și mai departe pe un drum pe care am ajuns repede la stânele din Târnovu Mare.

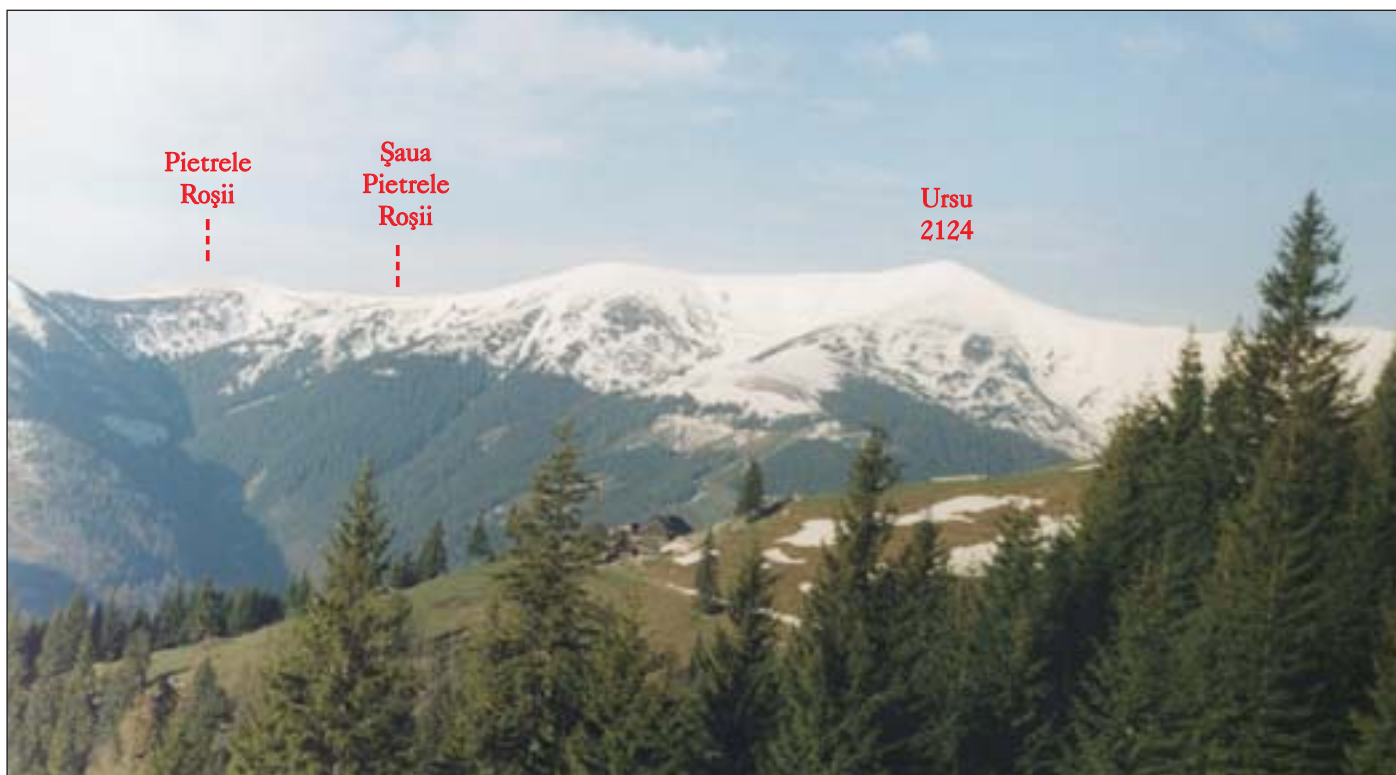
Tocmai la timp, pentru că din cer începuseră să cadă din nou picuri mărunți de ploaie, ba chiar, rari deocamdată și câțiva fulgi de zăpadă. Chiar de acolo unde întâlneam izvorul amintit, cobora un drum (desenat tot cu verde pe hartă), tentant pentru ce urma a doua zi. Când am intrat în "cabinetul stânei" - locul de dormit al ciobanilor șefi, au început pale puternice de vânt și zăpada năvălea de pe munte în vârtejuri care nu prevesteau nimic bun. Am cârpit ochiurile de fereastră cu bucăți de polietilenă găsite prin preajmă și ne-am pregătit locul de stat peste noapte, cel puțin feriți de vânt. De abia după aceea am intrat în stână și acolo am descoperit o încăpere încă mai ferită de vânt. Ne-am mutat acolo tot tarhatul și, având și avantajul vetrei de foc a stânei, am petrecut o seară scutită de urgia ce se dezlănțuise afară. Focul aprins repede ne-a încălzit și ne-a uscat cât de cât. Peste noapte, doar din când în când, câte o pală de vânt coborâtă din creastă a mai zguduit stâna.

Zgribuliți după frigul zorilor, ne-am trezit când a dat "alba-n sat". Focul, trezit din așteptarea nopții, ne-a dezmoțit din moliciunea așternutului de scândură neaoșă și seninul creștelor înzăpezite ne-a redat entuziasmul. Afară, zbiceala unui pospai de ger întărise pardoseala norioasă din preajma stânei. Și spectacolul creștelor înzăpezite ca-n toiul iemii ne-a făcut să uităm clipele mai rele petrecute până atunci.

Dinspre piramida Nedeii și fruntea tăiată în stâncă a Negovanului, dincolo

Extras, cu actualizări, de pe harta lui Nae Popescu din ghidul Munții Căpățâanii, Editura Sport-Turism, București, 1977; harta nu a avut scară, nu din omisiunea autorului ci din cauză că a fost atunci o perioadă de câțiva ani când nici o hartă, la nici o editură, nu a avut voie să fie publicată cu scară pe ea.

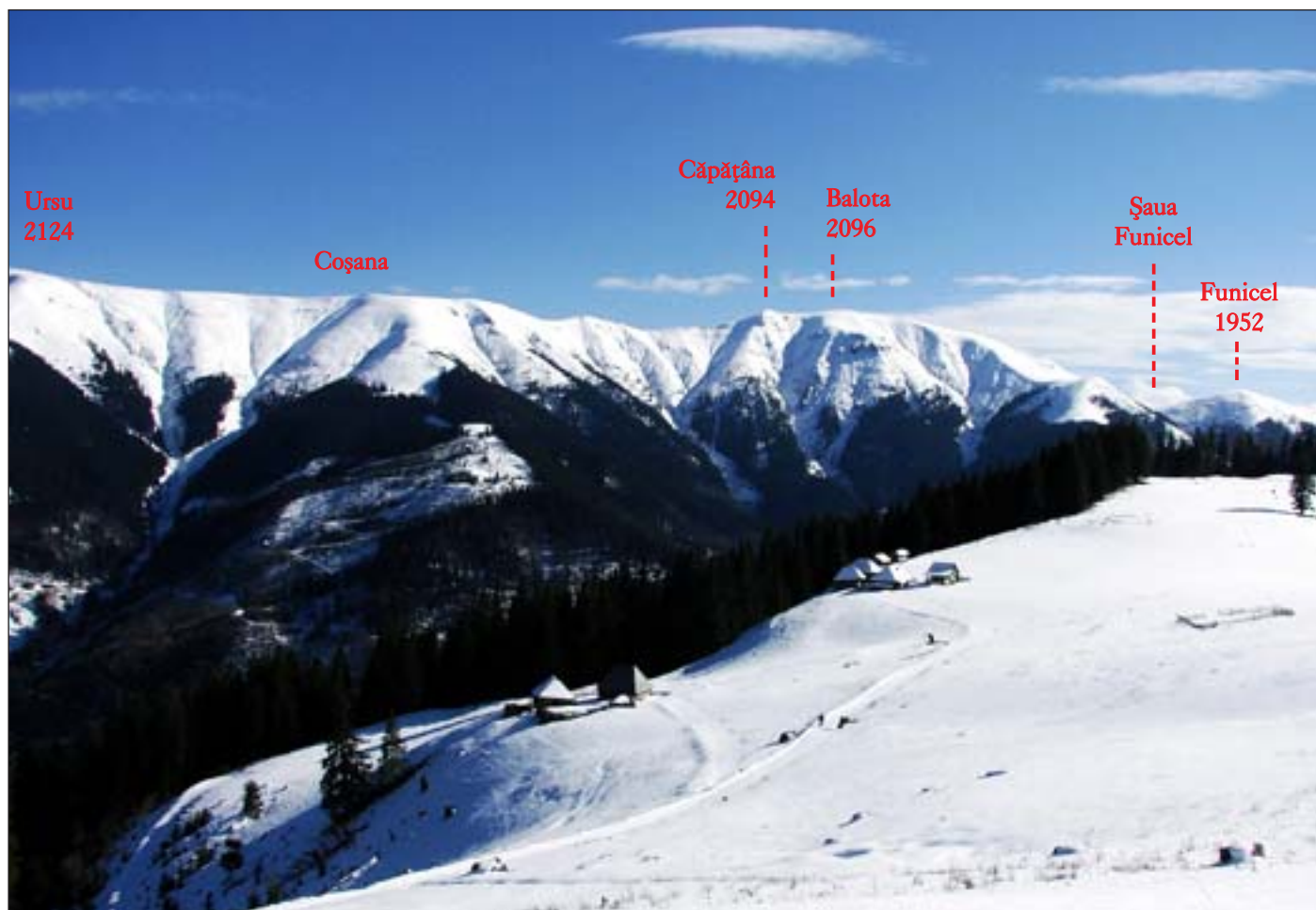

1 Din apropierea stâncii din Târnovu Mare, aflată în centrul imaginii, vedem creasta principală a Munților Căpățâanii.

fotografii: Dinu Boghez

2 De la stâna din Târnovu Mare, Muntele Ursu se lasă scrutat de privirile noastre.

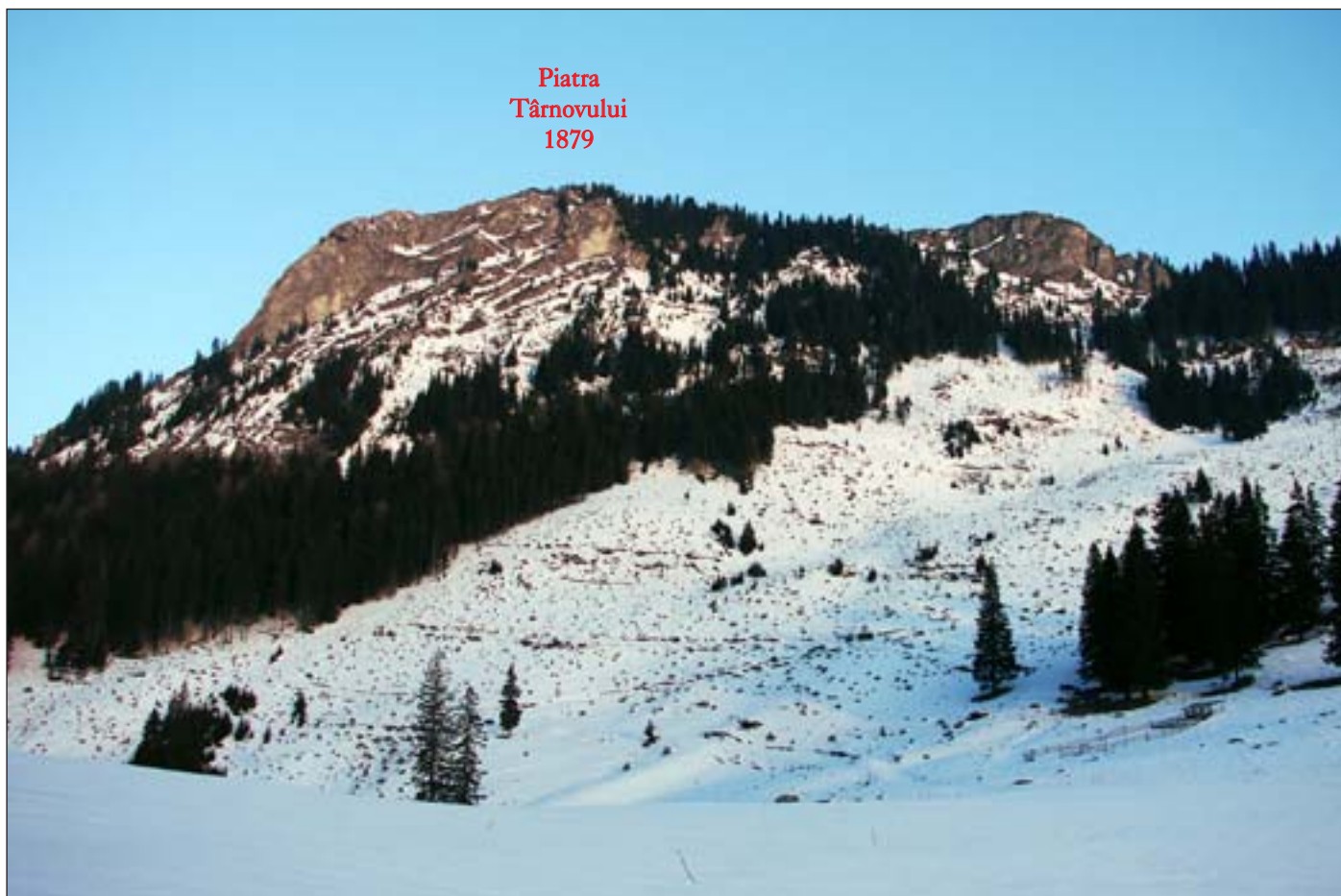

3, 4 De la stâna din Târnovu Mic vedem munți din porțiunea cea mai înaltă a crestei principale.

fotografii: Floriana Boghez

Piatra
Târnovului
1879

5 Deasupra stâncii din Târnovu Mic se înalță o creastă cu abrupturi amețitoare pe cealaltă față a ei.

foto: Floriana Boghez

de Șaua Funicel, trecând peste vârful înalte ale Balotei și Ursului, zăpada sclipind în bătaia soarelui scăpat de linia orizontului, amuțea orice cârteli. Când vezi atâtea minunății și știi că vine atât de repede timpul despărțirii, doar trăgaciul aparatului de fotografiat îți mai dă speranța amintirilor.

Când să intrăm din nou în stână, pe o poliță aninată în afara ei, două rândurile zgribulite și gureșe, cu ciocul larg deschis, ciripeau voinice, la nici un metru de mine, fără să se teamă că le-aș putea atinge. De abia când am intrat din nou în întrușchirarea de lemn unde ne adăpostisem, am zărit aninat de acoperișul ei cuibul cu rândunicile speriate și din el răzbătea găngureala puilor înfrigurați.

A venit timpul întoarcerii, dar înainte de a coborî de-a binelea am urcat până pe Vârful Târnovul Mare, pe plaiul proaspăt pospăit cu spușeala zăpezii întârziate, de acolo de unde vârful apropiat al Fratoșteanului din Munții Latoriței, crestele îndepărtate ale Parângului și semeția ascuțiturilor cele mari, Cristești,

Șteflești, Balindru, Sterpu și câte altele ale Lotrului, înzăpezite, fără măcar o pată de pământ înegrit de topeala primăverii, ne-au încântat ochii. Doar marele Făgăraș era în continuare ascuns după vălătuci de nori închiondorați.

Pe drumul întâlnit la urcare am început să coborâm, până acesta și-a schimbat brusc direcția. Un pic speriați am dat peste creasta din stânga lui și... surpriză, am găsit capătul drumului pe care urcaserăm. Până în vale, doar eram pe el a patra oară în numai două zile, nimic nu ne-a tulburat ziua de primăvară cu soare sclipitor și flori risipite prin iarbă. Ajunși în vale, iar a trebuit să traversăm apa învolburată, pe alte punți; cele dinainte nu mai existau, ploaia căzută între timp umflase apa, care acum era parcă și mai năbădăioasă. Am trecut pe la casele Vătăjelu, cu prispă însorită, am parcurs ultimii kilometri pe Valea Repedei și apoi am mers pe asfalt până la gura Latoriței. Am așteptat acolo autobuzul. Când am re ajuns acasă, în Râmnicu Vâlcea, străzile orașului ne-au adus repede cu "picioarele

pe pământ". Fusesem într-un tărâm fără prihana cea de toate zilele și parcă acum aveam o strângere de inimă.

Actualizări pentru hartă

Casa Verde, I.F. Barboia, nu mai există de mult. Odată, de la Casa Verde pornea o potecă (care urca către un dormitor forestier, undeva între stâna din Târnovul Mare și cel Mic) care a dispărut cu totul.

Acum, ceva mai departe, urcă un drum nou, al tăierilor masive de pe aici, drum pe care se ajunge cam în dreptul stâncii lui Ceapă. Pe acolo drumul se înfundă și trebuie, de la capătul său, să traversăm câteva zeci de metri, fără potecă, până la capătul de jos al altui drum forestier, care ajunge la Izvorul Mierlei, nu departe de stâna lui Ceapă, doborâtă de cei din Vaideeni.

De pe drumul din Valea Repedei, după ce trecem de o casă pe stânga și de Izvorul Mare, câteva sute de metri mai încolo întâlnim pe dreapta - un loc mai

larg pe vale, un alt drum forestier, diferit de cele de pe hartă, care se întoarce spre dreapta, urcând cu pantă mare. Puțin înaintea, pe dreapta, pe o stâncă proeminentă, apare un punct galben, un marcaj pe care în lungul acestui drum îl mai întâlnim de vreo 10 ori. Marcajul ne scoate la izvorul stânei din Târnovu Mic. Deasupra lui se află refugiul făcut de ciobani și la circa 500 metri și stâna.

Mai departe, pe lângă un podeț și o altă casă, Casa Neagră, urca spre stâna din Târnovu Mic marcajul cruce roșie; acum, casa și marcajul sunt dispărute. Apa Repedei vine năvalnică la ploi torențiale și în ultimii 5-6 ani a desființat drumul de două ori, iar refacerea lui a fost întotdeauna superficială, cât să se ajungă la captarea hidro de la confluența Repedei cu Funicelu.

Pârâul Mierlei izvorăște de sub stâna lui Ceapă; amplasamentul acesteia - acum doar un acoperiș pus la pământ de ciobanii stânei din Târnovu Mare - este sub Vârful Târnovu Mare, la coborârea nordică din acesta. Poteca marcată cândva cu punct roșu - fluent, pentru că și acum se mai află răzleț semne, ajunsă la Izvorul Mierlei urcă câteva minute, ajunge în preajma stânei lui Ceapă, trece pe sub munte pe lângă locul actual al stânei Târnovu Mare (izvor în apropiere) și continuă spre stânele din Târnovu Mic. Când coborâm la izvorul stânei din Târnovu Mic, deasupra se află refugiul construit de ciobanii acesteia - Țuguleștii - după care, la 500 metri, aflăm stâna. Și deasupra acesteia se află un izvor.

Vârful Zmeurăț

Vârful Zmeurățului/ Zmeuret (aflat imediat la vest de Vf. Govora) este unul dintre cele mai cunoscute ale Munților Căpățâanii. Poate pentru că se află deasupra importantului sat din Valea Lotrului, cel al Mălăii, sau poate pentru că aici, în marea poiană de sub cupola sa, își avea familia Brătianu casă de vânătoare.

Drum către Vârful Zmeurățului urcă pe versantul sudic, venind dinspre Mășivul Builei, pe Valea Costești, apoi pe Muchia Neteđu - Lespezi. Din drumul de creastă se ajunge aici fie dinspre Valea lui Stan (est, pe Valea Lotrului), fie dinspre Văleanu (vest/ vezi harta). Dar singura

cale urcând pe versantul nordic, venind din satul Mălaia, este cea care urmează.

Ajungem la Mălaia cu autobuzele ce merg spre Voineasa; sau cu cele care ajung doar până la Brezoi (spre Valea Oltului), de unde cu ocazii urcăm cei circa 25 km înspre amonte Lotrului. Din Mălaia, urcăm pe ulița de pe Valea Satului, până la ultima casă locuită. Suim apoi pe drumul de tractor al unei vechi exploatare forestiere, chiar pe muchia dintre cele două văi ce se unesc aici. Curând ajungem la o ramificație de drumuri (notată de noi cu R pe hartă). Cel din stânga (B) pare mai tentant și este cel mai scurt, dar în partea lui finală este atât de înierbat încât cu greu ne descurcăm. Pe aici însă, trecem peste un pârâiaș, apoi pe firul lui până la izvorul care-l generează, unde găsim o cruce veche, de piatră, care-l străjuie. Crucea a fost ridicată de Elena Brătianu. În A se termină drumul forestier.

Mai departe de A urcă poteca veche, firavă, acum acoperită din belșug cu iarbă mare și care ajunge repede în cea care suie pe muchia ce ne conduce către stânele din Poiana Zmeurățului și către vârful cu același nume. Ajunși aici, ne întâlnim cu drumul de tractor ce a urcat pe muchia amintită la început și care, ceva mai lung dar mai clar, ocolind obârșia văii principale, ajunge să se întâlnească cu poteca. Ca să nu fim supuși unor mici bâlbâieli, este bine să urcăm pe acest din urmă drum, chiar dacă el, datorită tăierii pădurii, pare dezolant.

Facem deci un ocol pe la obârșia Văii Satului, ne înscriem pe sub munte și drumul sfârșește acolo unde ne întâlnim cu poteca amintită mai înainte și pe mai departe cu singura potecă ce se înscrie în urcuș pe Muchia Zmeurățului. Până aici s-a scurs 1 oră de când am părăsit satul.

Mai departe poteca urcă abrupt prin pădure, în serpentine dese, nedespărțindu-se nici o clipă de muchia muntelui. Poteca este clară, chiar dacă astăzi nu mai are folosință pastorală. Pădurea compactă lasă arareori locuri de privese. Dar atunci când le avem, zărim înălțimile Lotrului, către Vârful Sterpu (mai spre Valea Oltului) și Balindru (mai spre apus). Dar vedem și către crestele Făgărașilor, în care Suru, Budislavu și chiar Ciorța se deosebesc mai bine.

Undeva mai aproape de noi, spre stânga, prin perdeaua copacilor, apare

cascade Pârâului Grotu. Urcăm din greu, atâta vreme cât suntem printre fagi, dar atunci când aceștia se răresc și apar brazii, serpentinele se lungesc, panta se îndulcește și curând ajungem în marea poiană de sub cupola Zmeurățului. Când sosim aici constatăm că au trecut circa 3½ ore de când am părăsit satul.

Un popas în poiana amintită merită a fi făcut. Am ieșit din pădure chiar lângă stâna din poiană. Uneori ospitalieră, alteori nu. Ceva mai spre capătul de jos al poienii se află ruinele vechii stâni a Brătienilor. Ceva mai departe se află o movilă de pământ înierbată, sub care s-or mai afla rămășițe ale vechii case de vânătoare. Am apucat-o încă în picioare. Avea 12 camere și după spusele ciobanilor de atunci, de prin anii '70, avea chiar cameră de baie, cu jgheab ce aducea apa Pârâului Zmeurăț până în casă. Acum totul este amintire, chiar și jgheabul, din care se mai regăsesc crâmpie.

Dacă dorim apă proaspătă coborâm pe poteca din fața stânei, până la firul pârâului amintit. Peste apă, găsim poteca ce urcă în șaua dintre Vârful Zmeurăț și Ionașcu, folosită de ciobani ca să scurteze drumul către Valea Costești. Dacă dorim să întindem cortul, pentru o noapte petrecută în această frumoasă poiană, găsim loc cât poftim.

Putem în continuare să urcăm poteca ciobănească, bine conturată și să ajungem în drumul alpin ce se desfășoară pe o bună parte a Munților Căpățâanii, între Șaua Pietrele Roșii (de sub Vârful Ursu) și până în Șaua Preota. Drumul acesta este și acum folosibil pentru mașinile de teren ale ciobanilor, dar și pentru autoturisme obișnuite. Până în drumul de creastă facem circa ½ oră.

De aici și până pe cupola Zmeurățului, la cei 1938 m ai săi, nu facem mai mult de 10-15 minute. Risipite pe fața muntelui stau câteva stânci, printre care găsim stinghere tufe de bujor de munte. Anunță acestea, urmând drumul spre marile înălțimi ale Căpățâanii (către vest), coastele Ursului și Pietrelor Roșii, până spre adâncul Văii Cărpănoasei, înroșite de jăratecul cocozarului (bujorului de munte), cum i se mai spune prin aceste locuri.

Groapa Mălăii (la nord-est de Vf. Ursu) poate constitui alt important loc spre care putem să ne îndreptăm pașii. Sau, în drumul spre Ursu, putem să apucăm pe drumul forestier spre dreapta, încă înainte de a ajunge în creastă și care

6 De la stâna din Târnovu Mic vedem piscul de maximă altitudine al masivului, Nedeia; într-acolo se duc de la stână poteci marcate și apoi drumul de creastă.

foto: Floriana Boghez

ne conduce mai repede în Șaua Zănoaga.

Ajunși pe cupola rotunjită a Vârfului Zmeurăț avem priveliști către o bună parte a crestei acestor munți. Către Vârful Ursu - 2124 m, către răsărit spre succesiunea de Vârfuri Ionașcu - 1979 m, Govora - 1958 m, până spre Preota - 1954 m și Gera, de doar 1886 metri, sfârșind în Valea Lotrului, acolo de unde încep acești munți.

Atrag privirile zimții crestei Builei, lamă impresionantă de calcar, pe care dacă am privit-o în apusul soarelui ne impresionează sclipirea de argint a acesteia.

Către sud, poteca intersectată de drumuri forestiere coboară pe Muchia Lespezi - Netedu, către Valea Costești, sau se abate către sud-est spre Curmă-

tura Comarnice, de unde putem coborî la cabana de pe Valea Cheii sau putem să ne îndreptăm către potecile Builei.

Din Curmătura Zănoaga (de la vest de Zmeurăț), o potecă coboară în Valea Bistriței, către mănăstirea cu același nume.

În marea Curmătură Rodeanu - 1628 metri (spre vest de Curmătura Zănoaga), minunat loc de campare, este izvor în imediata vecinătate a crestei, pe versantul nordic, lângă un vechi canton silvic, astăzi prăbușit. Aici ajung drumuri dinspre Horezu, cel de pe Valea Bistriței trecând prin cheile cu același nume, sau cel de pe Valea Bistricioarei, trecând pe la casa militarilor de sub Văleanu.

Oriunde te-ai încumeta să mergi pe creasta Munților Căpățâanii, mai ales îndreptându-ți pașii către vest, spre Curmătura Oltețului - granița cu Munții Parâng, frumusețile masivului ți se dezvăluie una câte una. Iar Vârful Zmeurăț, cu legende țesute în jurul lui și cu frumoasa belvedere de pe creștet, este doar un pretext pentru a cunoaște acest tărâm al unor frumuseți pe nedrept trecute spre anonim.

Alte articole din revista Invitație în Carpați, serie nouă, despre Munții Căpățâanii:

Circuit peste Târnov, nr. 55, paginile 62-70;

Nedeia (2130 metri), nr. 58, paginile 44-55;

Peste creasta rar umblată, nr. 70, paginile 55-60;

Peșteri în Târnovu, nr. 70, paginile 61-63.

Vârful Ostra

text și imagini:
Petru Lucian GOJA
 (Baia Mare)

Duminică (15 aprilie 2007) la 7,30 întâlnirea cu Iancsi Moldovan și Mihai Gheție, studiul hărții, apoi plecarea spre cartierul Ferneziu și-n continuare spre Lacul de acumulare Firiza, până la golful Firizei, la deversarea Văii Romane. La 8 ne luăm rucsacii, pornind în amonte V. Romane; depășim un mic ciurgău cu apă potabilă, apoi bariera gard instalată de Rom-silva, ajungând repede la valea aproape

seacă ce curge din dreapta. Observăm bor-na silvică III/ 97, vopsită cu roșu.

Cotim dreapta, luând-o pe valea ac-cidentată, mai apoi ieșind pe malul său drept, imediat sub o stână permanentă, plasată ingenios în pajiștea de la poalele sudice ale Ostreii. Un drum de TAF se angajează de aici spre nord-est. De la stâ-nă străbat hămăiturile câinilor, în timp ce

Harta zonei, extras din ghidul *Munții Gutâi*, de Dumitru Iștvan, Stelian Popescu, Ioan Pop, Editura Sport-Turism, București, 1990.

2 Flori de priboi în pădurea de pe muntele Ostra; în fundal, Iancsi Moldovan.

minunatul făget matur, parțial exploatat forestier, ne lasă să auzim gănguritul porumbeilor gulerati pe care-i și vedem zburând în drăgăstos tandem printre coroanele crud înverzinde ale arborilor.

Panta e din ce în ce mai accentuată, la stânga noastră e un afund vâlcet sec pe care-l depășim ajungând în culme, de-a coasta după ce drumul de TAF dispăre, poposind după o jumătate de ceas într-o mică poieniță, parțial drapată cu iarbă scundă și în mare parte acoperită de ferigi uscate și un frunziș gros (seceta accentuează riscul unui incendiu cu efecte teribile, mai ales din pricina picnicarilor fochiști).

Un măreț cireș sălbatic este în floare, încadrat de timid înfrunzinzi fagi tineri. Versantul cu piciorul estic abrupt al Ostrei e la stânga noastră dar până a-l aborda trebuie să penetrăm un deset de făget, carpen și vreji de mur. Colțișorii violeți și imaculatele anemone sunt pe trecute.

Prindem o vagă potecă, ne lăsăm jumuliți de murii țepoși, după care ieșim într-un drum autoforestier. Din stânga lui

3 Lacul Firiza, văzut de Vârful Ostra.

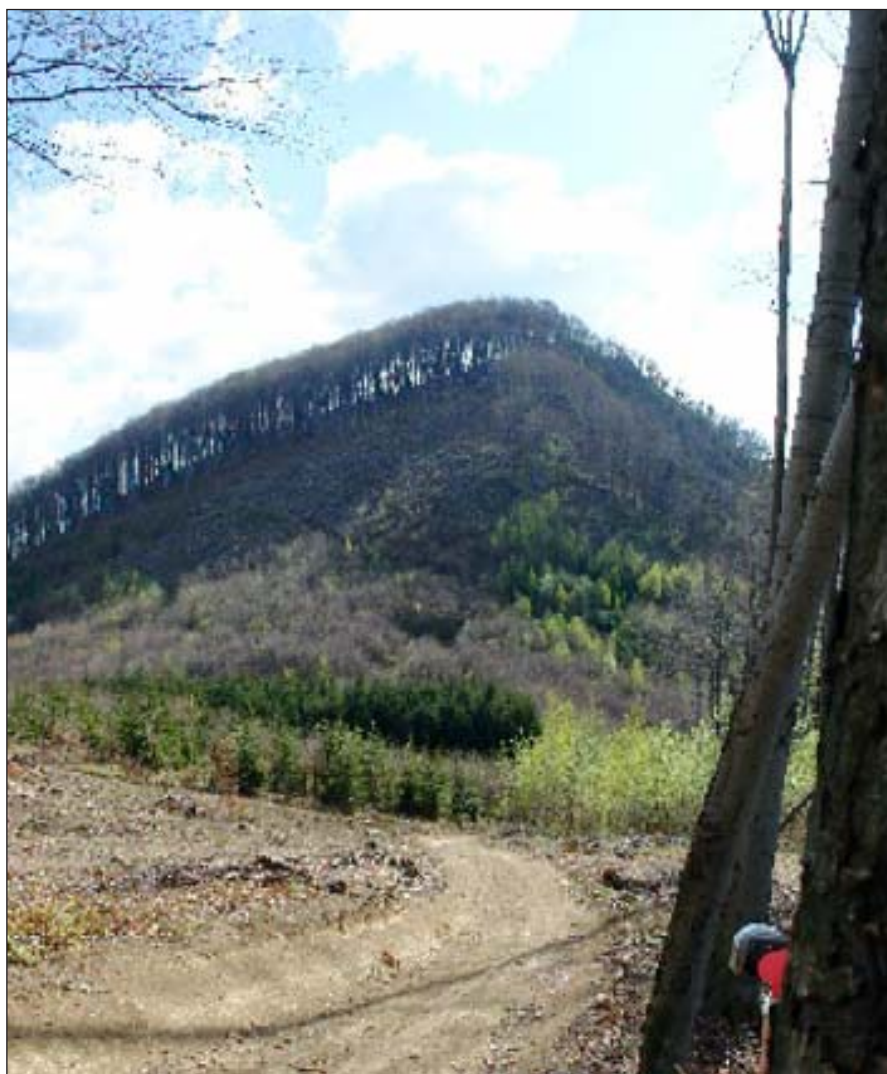
4 De pe Vârful Ostra vedem Lacul Firiza și partea de vest a Vârfului Igriș.

se desprinde o potecută ce suie avântat spre vest, mai întâi trecând printr-un tânăr fâget abia rărit, cu exemplare nu mai groase de 10 cm diametru și toate numerotate cu alb, intrând apoi în fâgetul matur, rar intercalat cu cireși sălbatici.

Piciorul pe care suim spre Vf. Ostra e parcurs mai mult de o potecă pietroasă de sălbăticiuni, mai apoi bolovănoasă, străjuită tot mai frecvent de formațiuni andezitice sur argintii. Privind în urmă avem din ce în ce mai frumoase panorame spre coada Lacului Firiza și apoi a localității cu același nume, monumentală biserică albă sporind pitorescul.

Subetajul inferior e înverzit de smocurile de screadă dar în porțiunea finală ce precede vârful ne încântă o adevărată holdă albastră cerneală de flori de priboi (imaginea 2). La stânga începe să se contureze, strălucind argintiu orbitor în soare, zona centrală neregulată și cea rectangulară a lacului dinspre baraj; deasupra, spre est, conul întunecat al Vf. Igriș, cu buzduganul alb argintiu al releului meteo în creștet; spre vest sud-vest se aliniază Dl. Văratici, Vf. Strâmba cu nedeslușibila Piatra Șoimului și claiă abruptă a Vf. Hija

5 Partea de vest a Vârfului Ostra.

5.1 Luzcuțe în turbăria de sub Tocastru.

6 Urcând spre Vârfului Ostra (825 m) descoperim aliniamentul (de la dreapta către stânga) Poiana Romană-Văratici, Dealul Văratici, Vf. Strâmba (839 m), Vf. Hija (767 m).

7 Poiana Ulmoasa, văzută dinspre sud către nord.

8 De pe Vârful Ulmoasa privim către Poiana Ulmoasa și mai departe de ea, spre sud (compară și cu imaginea 6).

(imaginea 6/ vezi, în special pentru această ultimă direcție, dar nu numai pentru ea, articolul despre Vf. Pleștioare din numărul precedent al revistei noastre). Totul precedat de vastele poieni ale Romanelor și mai înguste, dar mai înverzitele limbi de poieni ale Vărăticilor. Un gorunet matur acoperă versanții sudici ai Ostrei, unele trunchiuri scorburi negre tăciune trădând incendiul din urmă cu vreo 5 ani.

După 1¼ ore de la plecare poposim pe Vf. Ostra (825 metri altitudine) placat cu o cuirasă andezitică înclinată la circa 70% spre sud și un custuros picior sud-vestic, acaparat de afiniș, marcat silvic cu borna III/91, portocalie. De aici panoramă și mai larg spre Lacul Firiza (imaginea 3), Igniș (imaginea 4) și platoul vulcanic Gutâi - zona Secătura, dar și spre sud-vest, de la Șaua Dia (vezi pentru poziționarea Șeii Dia articolul din numărul anterior la care am făcut referire și în paragraful de mai sus) spre esticele poieni ale Vf. Pleștioare.

E din ce în ce mai cald și plăcut, exceptând rafalele reci de vânt coincizând umbrei proiectate de călătorii nori albi. Câteva floricele - ca niște albastre cerneală mărgelute grupate-n ciorchini pe pețiolurile nu mai înalte de 12 cm -

înviează smocurile uscat terne bej de părul porcului.

După ce ne dregem setea, coborâm un accidentat picior nord-vestic al Ostrei, evitând repetat platoșele andezitice dispuse-n praguri, cu o vastă veche defrișare spre nord, acolo unde s-au plantat rășinoase iar mestecenii invadantși au fost doborâți cu drujba și lăsați alandala, ca după o cumplită furtună. Le vor trebui câțiva ani pentru a deveni benefică biomasă vegetală.

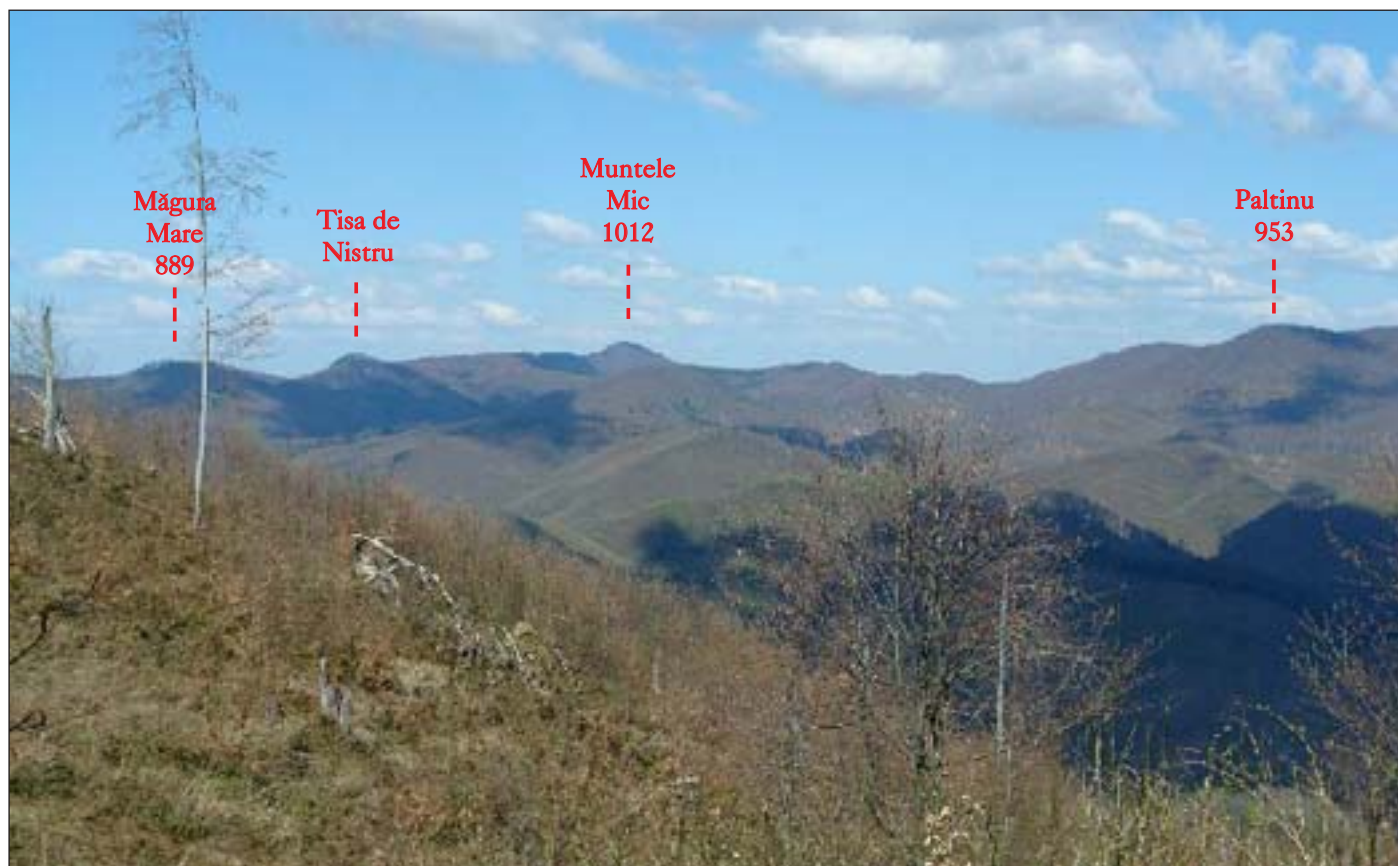
Remarc o potecă de sălbăticiuni de care profit pentru a mă strecura prin liziera cu lăstăriș obraznic de foioase, intercalat cu molidiș, plantat de cel puțin 15 ani, apoi dau în drumul larg ce coboară spre cariera sudică a Ostrei, opus suind accentuat spre zona estică a Vf. Tocastru. Intrăm într-o mare defrișare de fâget matur (borna silvică III-89). De aici, privind în urmă, avem imaginea impresionantă a Vf. Ostra (poza 5) - un uriaș con defrișat pe jumătate, de pe care tocmai am coborât aproape tot ce suisem cu greu; spre vest nord-vest avem imaginea unui minunat fâget încă neajuns la vârsta exploatarea forestieră economică, dar realitatea pare să mă contrazică.

Drumul forestier se împarte-n două direcții: una spre versantul estic al Vf.

Tocastru; cealaltă, orientată nord-vest, intră repede într-o veche plantație de molid și pin, unele exemplare atingând rar până la 40 cm diametru, majoritatea nu mai groase de 20 cm diametru dar și aici s-a exploatat recent și neglijent, dovadă masa lemnoasă, rămurișul și vâfurile haotic abandonate. Pe dreapta se ivește o fostă turbărie, circulară aproape, cu suprafață de circa 1 ha, din nefericire asanată prin practicarea unui afund șanț central; de jur împrejur este un lat covor de lușcuțe (imaginea 5.1) cu 1-3 corole alb-gălbui, conferindu-i un aspect paradisiac, poate și datorită puținelor brândușe trecânde și colțișorilor violacei.

Umblasem pe aici în urmă cu câțiva ani, toamna, împreună cu regretatul montaniard Andrei Potra, alături de I. Vlasin, Dumitru Iștvan și Alec Portase, primii trei realizând în urmă cu 35 de ani un premarcaj galben, de la Vf. Frăsineasa spre Dl. Bagueu - Vf. Ulmoasa - Tocastru - Pleștioare, acum încercând să dăm în poteca ce mai păstra binișor oblicele galbene ale premarcajului, profesionist/ bi-direcțional vizibile, din păcate nematerializate cu marcajul turistic final.

Am admis că eram prea jos, ajungând pe la obârșia V. Vălinelor (vezi harta), admirând violete insule compacte de

9 De pe Vârful Ulmoasa avem perspectivă către nord-vest, spre unul din nodurile orografice ale masivului.

colțșori, un izvor scaldătoare pentru mistreți, încurcați de liziera estică a unei alte plantații dese de molid, veche de vreo 15 ani. N-am avut de ales, motiv pentru care am căutat o breșă accesibilă, urmând o culme ce ne-a scos în creasta principală. Evident, poteca nu mai era de multă vreme circulată, pe alocuri blocată cu doborâturi, ramuri uscate, cu gros covor de frunze, parcă degajată cu drujba în zona în care, apropiindu-ne de Vf. Ulmoasa, depășește o plantație matură de larice abia înfrunzind. La stânga Vf. Ulmoasa văzurăm conul mai scund al Vf. Ulmu (802 m), parțial exploatat forestier.

Am început să coborâm ușor spre o șa afundă, cu molidiș aproape matur și dens la vest, acesta precedând limita sudică a Poienii Ulmoasa, unde am descins după 3/4 ore de la debut. Poiana Ulmoasa e superbă, cu aspect de rectangulară parte de schi expusă sudic (imaginile 7, 8), cu molidiș matur compact spre vest și urmele fostului gard menit să împiedice distrugerea la început a plantației prin pășunat. Un carpen solitar punctează poiana spre treimea superioară. Poiana Ulmoasa se extinde însă de la sud către est, ca un lat guler tăiat de obârșia unui pârau (aici găsim izvor cu apă potabilă). Am su-

it prin poiană profitând de vasta panoramă deschisă spre sud, acum putând vedea și zona veche a Băii Mari și Măgura Băii.

La ora 11,45, după 3/4 ore de la plecare, poposeam pe Vf. Ulmoasa, marcat cu paralele benzi silvice portocalii, pe creștet cu borna silvică I/197 iar pe direcția est nord-est marcat cu H-ul roșu silvic. Panoramând de la vest spre est am identificat Vf. Tisei de Nistru, conul împădurit al Muntelui Mic (imaginea 9), amplele defrișări actuale de făgeturi și paltin de pe versanții sudici ai Paltinului, Pietroasei, pașiștea alpină recent incendiată a acesteia, în continuare Vf. Țiganul (imaginea 10), Soci, cele două poieni Paltinul, aplatizata căpiță împădurită a Dl. Bagueu, Vf. Rotunzilor cu pădure întunecată de molid, impresionantele stâncării ale Pietrei Holmului, Stâncile Brezei, chelia Vf. Pleșca și aparent aproape, sub noi, un colț nordic al Poienii Șeituri, ținta noastră următoare.

Întreg abruptul nordic al Vf. Ulmoasa fusese defrișat la ras în urmă cu câțiva ani, apoi plantat cu rășinoase, însă frasinii seminceri și paltinii realizaseră aici un natural și impresionant lăstăriș înalt de 3-4 m. O vreme Vf. Ulmoasa e

parcurs pe creștet de o vagă potecă decorată de albi și ciclameni brebenei, mai rar anemone. Am coborât spre nord, pe un vechi drum de TAF acaparat de tufe de mur, flexat repede spre vest sud-vest. Spre nord continua un vag culoar, nu mai lat de 80 cm, practicat cu drujba în densul hățis de foioase. Urma o șa afundă cu debutul unui pârau afluiind Văii Sf. Gheorghe (vezi harta) și dincolo, spre nord nord-est, drumuri forestiere suind spre Poiana Șeituri (Săritura este trecut pe hartă). Nu doream să străbatem obstaculul desert până-n șa și de acolo să suim pe drumurile de TAF, accentuat, așa că am decis s-o luăm prin huci la dreapta, dând foarte repede într-un vechi drum de TAF, pe care urmându-l spre est sud-est am ajuns în poteca cu premarcaj făcut de Andrei Potra și Dumitru Iștvan.

Am urmat-o de-a coasta spre nord-est, dând repede într-o zonă extraordinar de pitorească/ luminoasă datorită intercalării mestecenilor cu făgetul, mai încolo pădurea mixtă fiind crunt lovită de o furtună soldată cu dezrădăcinări neextrase; la ora 12 atingeam limita de sud sud-vest a vastei Poieni Șeituri, acoperită preponderent cu un gros strat uscat de părul porcului. În dreapta se ivi un tânăr și

10 De pe Vârful Ulmoasa zarea se deschide, tot către nord-vest și către arealul central al crestei principale.

dens mestecăniș, extraordinar datorită verdelui crud. Nu am continuat spre est fiindcă nu intenționam să ajungem în Poiana Jolob, cu stână pe tot parcursul anului și apoi în V. Vălinelor, aproape de cabana Căprioara de pe malul drept al Lacului Firiza.

Doream să facem popasul de prânz la izvoarele nordice, cu valău ale Poienii Șeituri, la poalele unui uriaș fag solitar. La 12,30 eram la izvoarele, cu îngusta luncă înviorată de pâlcurile portocalii de *calcea calului* armonios complementate de albele pâlcuri de traista ciobanului. Am făcut plajă; abia pe la ora 14 ne-am întrerupt reveria continuând pe culmea către Dl. Bagneu, depășind borna silvică II/146, apoi II/143 deocamdată vopsită portocaliu/ neinscripționată (dar cioplită-n piatră) și apoi borna silvică III/ 149 care precede suișul spre Vf. Bagneu.

Noi am luat-o de aici la dreapta, pe un vechi drum de TAF care începu să coboare-n largi serpentine spre sud sud-est și-n final spre est. Ne aflam la obârșia Văii Seicini, de fapt o mulțime de pâraie aproape seci ferestruind aici afund versanții abrupti, adesea acoperiți cu fagi doborâți de furtuni, neextrași, posibil datorită dificilei accesibilități.

După vreo 45 minute am dat într-o confluență de unde valea avea constant

apă. Eram la borna silvică III/141, imediat Valea Seicini începându-și cursul de vreo 350 metri pe o compactă albie de andezite ruginii, mai apoi violacee datorită caolinizării. Pe stânga potecii se ivi prima galerie. Ceva mai jos se ivi o altă galerie seculară, care tăie valea de la sud spre nord, partea nordică fiind inundată, cea sudică, din malul drept al văii, seacă. După alte câteva zeci de metri, urmând de unul singur albia accidentată și alunecoasă din cauza mușchilor verzi, în timp ce colegii se deplasau pe poteca de pe malul stâng, am dat de a treia galerie săpată-n malul drept, afundă de vreo 20 metri, aici atrăgându-ne atenția filonul cuarțos nu mai lat de câțiva centimetri și fragmente masive de cuarțite filoniene.

Ne gândeam la trecutul civilizațiilor locale care sfredeliseră încă din urmă cu mai bine de trei secole versanții acestei văi, ca și pe ai celei următoare, la nord-est, Valea Roșie (pe care urcând-o cu geologul montaniard Dumitru Iștvan, odinioară, beneficiaserăm de o interesantă lecție de geologie/ minerit).

Vechi halde spălate de viituri, prăbușite, seculare, abataje ne atraseră mai apoi atenția înainte de-a ajunge la pârliazul din dreptul bornei silvice III/152. Aici albia nouă era la stânga unei frumoase poienițe verzi ce trăda vechiul curs al Văii Seicini. Un drum îngust și bolovănos

de căruțe acompaniază de aici valea, puțin mai largă dar curgând pe același pat covată de andezite alterate, ruginii sau albăstriu sure. Se ivi un fânar la stânga, gospodării modeste muntenești la dreapta apoi cochete, rare căsuțe de vacanță, din fericire neostentative. Ultima bornă silvică, III/153 apărură la stânga, în dreptul unui torent foarte abrupt.

După 1 oră de la plecarea din Poiana Șeituri atingeam asfaltul Firizei. 45 de minute ne-au trebuit să tăluim cei aproximativ 3 km până la golful Lacului Firiza, adică la vărsarea Văii Romane.

Autoturisti picnicari, plină terasa popasului Căprioara, pescari de-a lungul malurilor Lacului Firiza, turiști tineri cu corturi, mizerie menajeră din greu, pe maluri, în pădure și în micile poienițe, focuri de tabără... În dreapta, sus, către vest, de nimeni băgat în seamă, Vf. Ostra; vizavi, mult deasupra undelor verzi smarald ale Lacului Firiza, stâncăriile Ticlăzăului (care seamănă cu un fier de călcat) de pe Igneș vest dar... cine să trudească mărșăluind într-acolo?

Încheiam tura noastră după 8,45 ore și vreo 18 km parcurși *per pedes*, convinși că o dată ajunși acasă vom fi trăit sentimentul unei superbe zile la munte.

un obiectiv turistic care nu se ascunde de vizitatori

Cetatea Câlnic

text:

Ică GIURGIU (București)

fotografii:

Ștefania LAZĂR (București),
Ică GIURGIU

Acces

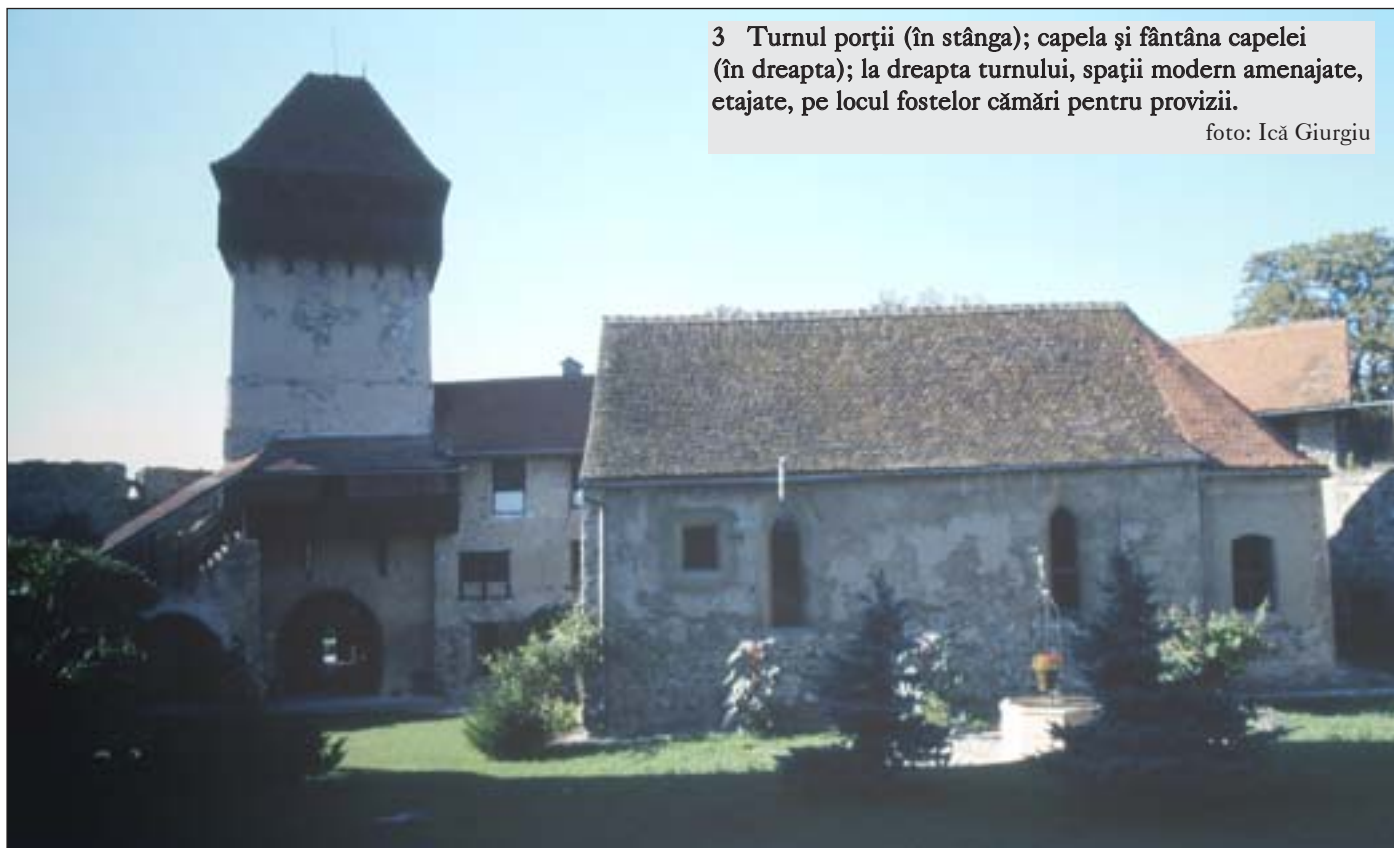
Pe drumul dintre capitalele de județ Alba Iulia și Sibiu, pe dreapta șoselei E64 (vezi harta, extras cu actualizări din *Romania, tourist map*, Ministerul Turismului, 1989) se desprinde - spre sud-vest - calea asfaltată către comuna Câlnic, până unde sunt vreo 3 kilometri. Ne aflăm acolo la limita dinspre câmpie a

Munților Cindrel. Trebuie să anticipăm cu atenție ieșirea din șoseaua principală către Câlnic, pentru că se întâmplă, în ciuda indicatorului rutier plasat pe drumul pe care rulăm, din cauza reliefului

local, să vedem ramificația de abia după ce am trecut de ea.

Mai la sud de Câlnic, pe zona deluroasă a Masivului Cindrel, se află comunele unor vestigiți oieri din România, așe-

3 Turnul porții (în stânga); capela și fântâna capelei (în dreapta); la dreapta turnului, spații modern amenajate, etajate, pe locul fostelor cămări pentru provizii.

foto: Ică Giurgiu

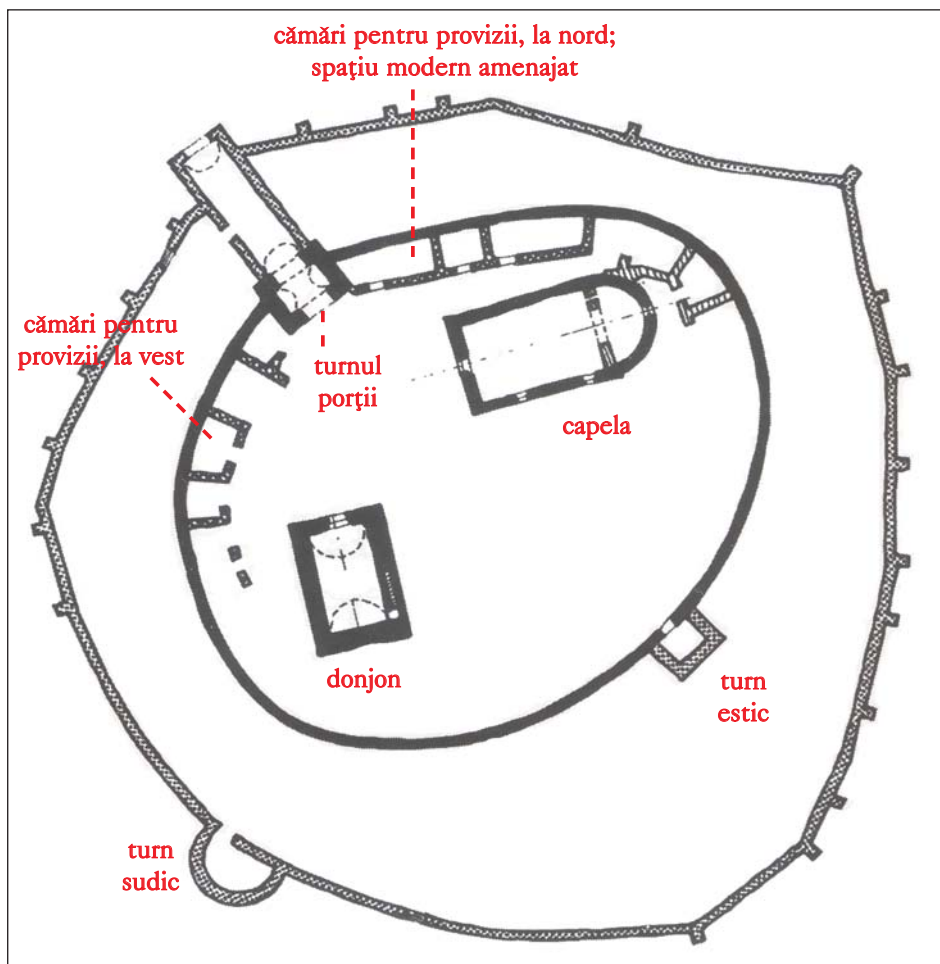
2 Planul cetății Călnic.

zări cu multe construcții în stil grandios, epatant.

Istorie și prezent

Vom folosi în cele ce urmează câteva pasaje din textul pliantului intitulat *Cetatea Călnic* (pe care l-am cumpărat de la standul cu oferte turistice din incinta construcției fortificate), text semnat de Marius Porumb și Ciprian Firea. Planul cetății (al cărui autor nu este precizat) l-am luat din același pliant, dar am completat pe el denumirile care ne permit să facem legătură cu explicațiile din text și cu fotografiile pe care le adăugăm acestei prezentări.

Deși cetatea oferă imagini plăcute, pitorești, imediat ce ne aflăm lângă ea, nu putem prinde cu privirea decât porțiuni din ansamblu: din cauza construcții-

3.1 Detaliu din capela cetății.

fotografii: Ștefania Lazăr

4 Fântâna de lângă capelă.

5 Culoarul de sub
turnul porții, calea
de acces pentru
turiști în cetate.

fotografii:
Ștefania Lazăr

6 Culoarul de sub
turnul porții
(în stânga) și
fostele camere
medievale pentru
provizii
transformate în
spații modern ame-
najate (dreapta).

7 Turnul porții (în stânga) și donjonul (în dreapta). În prim plan, cele două rânduri de ziduri pentru apărare. Vedere dinspre vest.

foto: Ică Giurgiu

8 Turnul porții (în stânga) și donjonul (în dreapta). În prim plan, cele două rânduri de ziduri pentru apărare. Vedere dinspre sud.

foto:
Ștefania Lazăr

9 Turnul porții (în stânga) și donjonul (în dreapta). În prim plan, cele două rânduri de ziduri pentru apărare. Vedere dinspre sud.

fotografii: Ică Giurgiu

10 Donjonul (în stânga) și turnul porții (în dreapta). Vedere dinspre nord.

11 Turnul porții. În prim plan, cele două rânduri de ziduri pentru apărare. Vedere dinspre vest.

fotografii: Ștefania Lazăr

lor din apropierea ei care nu ne permit să avem o perspectivă mai largă; din cauza mănunchiurilor de fire care trec pe lângă zidurile cetății; din lipsa unui traseu turistic scurt care să ne ducă la un punct mai înalt.

Cetatea Câlnic, monument de arhitectură din secolul al XIII-lea, se află pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

A fost construită ca reședință nobiliară, la mijlocul secolului al XIII-lea, de comitele Chyl de Kelling. Avea un donjon pe plan rectangular (harta 2/ imaginile 7-10, 16-19/ acum muzeu), folosit ca locuință, înconjurat cu ziduri masive, ce formau o incintă ovală (vezi planul), cu un turn spre sud (probabil cel notat de noi pe plan drept turnul estic/ imaginile 13, 14) și un turn al porții pe latura nordică (imaginile 3, 7-11). Sistemul de apărare era întregit de șantul cu apă ce înconjura zidurile.

Reședință a nobililor sași până în 1430, vândută de ultimii descendenți ai familiei către comunitatea țăranilor din Câlnic, care în prima jumătate a secolului al XVI-lea a început înălțarea unei noi centuri de ziduri, a fortificat turnul porții, iar în curtea interioară, pe ruinele unei construcții mai vechi, a ridicat capela (imaginile 3, 3.1, 12). În capelă se conservă fragmente de frescă din secolul al XVI-lea, iar pe latura ei de vest (în interior) se păstrează tribuna de lemn decorată cu panouri pictate în stil floral renescentist, de factură populară, din 1733.

În curtea interioară au fost construite de-a lungul zidurilor cămări pentru provizii, necesare în vremuri de restriște (imaginile 15 și 6). Ridicarea celei de-a doua incinte (în secolul al XVI-lea) a impus supraetajarea donjonului (imaginea 16) cu două nivele, acesta atingând o înălțime de peste 20 de metri, asigurând astfel eficiența armelor de foc dincolo de zidul exterior.

Cetatea a fost restaurată de Direcția Monumentelor Istorice, în anii 1961-1964, proiectul aparținând arhitectului Ștefan Balș.

12 Capela din cetate și turnul estic. Vedere dinspre vest.

13 Turnul estic, vedere din dreptul capelei.
fotografii:
Ștefania Lazăr

14 Vedere din turnul porții: acoperișul capelei (stânga), turnul estic și peretele donjonului (dreapta).

15 Cămarile pentru provizii din partea de vest a cetății.

fotografii: Ștefania Lazăr

Cetatea Călnic, împreună cu monumente istorice din apropierea ei (casa parohială și biserica evanghelică) formează Centrul Cultural Internațional, patronat de Institutul de Arheologie și Istoria Artei al Academiei Române, secția Cluj-Napoca și Asociația Ars Transilvaniae România.

În spațiile din cetate au fost organizate expoziții documentare și de artă, iar capela a devenit aulă pentru simpozioane, colocvii și conferințe (spații pentru întruniri pot fi și în donjon). În cetate s-au desfășurat concerte și audii de muzică medievală, renescentistă sau barocă. Proiectul de revitalizare a acestui remarcabil ansamblu de arhitectură medievală a demarat în 1995.

16 Donjonul, fața nordică. Pe partea estică a donjonului este scară spre muzeul din interior.

17 Muzeul din donjon conține piese de îmbrăcăminte, ceramică, obiecte și unelte. După părerea noastră, vizitarea lui nu trebuie omisă.

fotografii: Ștefania Lazăr

Vă recomandăm să intrați peste tot unde este voie, descoperind în acest fel și cotloanele cetății, ca să obțineți o imagine de ansamblu cât mai fidelă față de ce a însemnat istoria acestor locuri.

Anunțați vizitele

Silvia Marincaș, custode al cetății împreună cu familia ei, răspunde la telefonul 0258.747.220. Dacă se întâmplă să așteptați ieșirea grupului de vizitatori care vă precede, s-ar putea să aveți norocul de a fi invitați în livada familiei, aflată în partea de nord a cetății; ajunși aici la vremea potrivită coacerii fructelor veți fi îmbiați să vă serviți din plin, căci recoltele sunt de obicei bogate și nu e timp pentru a valorifica integral tot ce oferă pomii.

Pentru că încă nu tot ce poate oferi ansamblul medieval este știut, nu-i rău să vă rezervați vreme și pentru a trece pe la casa parohială (datând din secolul al XVI-lea, mărită la 1799) și pe la biserica evanghelică (construită în secolul al XV-lea de comunitatea sătească).

În incinta cetății sunt spații moderne pentru cazare iar gazdele vă pot pregăti masa, servită astfel într-o ambianță inedită.

Miercurea Sibiului

După ce am vizitat cetatea Cânic și revenim în drumul principal Alba Iulia - Sibiu (vezi harta 1), vă recomandăm și măcar o scurtă oprire în localitatea Miercurea Sibiului.

Aici, pe stânga drumului față de sensul de mers către Sibiu, aflăm spațiul pieții centrale vaste a vechii localități, înconjurată de clădiri tipic transilvănene; la doar câteva zeci de metri distanță față de șoseaua națională ne trezim în atmosfera secolelor trecute. În această piață se află

18 În muzeul din donjon.

19 Aspect dintr-una dintre expozițiile din donjonul cetății Călnic.
 fotografii: Ștefania Lazăr

și intrarea la biserica evanghelică fortificată (imaginea 20), construită în secolul al XIV-lea, unde acum se țin slujbe pentru comunitatea săsească o dată la două săptămâni.

Vechile construcții merită a fi văzute (nu mă refer numai la biserica fortificată) pentru că dimensiunile lor, raportate la cele ale caselor de locuit, pot naște idei care să ne ajute a înțelege câte ceva din vremurile acestor meleaguri.

20 Intrarea la biserica fortificată din Miercurea Sibiului.

Alte articole din revista Invitație în Carpați, serie nouă, despre:

1. **cetăți:** Cheud (Podișul Someșan), nr. 53, paginile 17-20,
 Colț (Munții Retezat), nr. 71, paginile 3-10,
 Sălașu și Mălăiești (Munții Retezat), nr. 71, paginile 11-15,
 Orății (Culoarul Rucăr-Bran), nr. 75, paginile 15-27,
 Capidava (Dobrogea), nr. 77, paginile 15-32;
2. **biserici fortificate:** Cristian (Munții Cindrel), nr. 75, paginile 69-72.

descoperiri deosebite:

basoreliefuri; ceramică veche; oase de ren, castor, mamut, hienă de peșteră, panteră, leu de peșteră, urs de peșteră, urs brun, cerb, bizon, rinocer lânos etc. etc.

Celebre peșteri pe Valea Visterna

Descoperire de unelte

În 1993, fiind membru coorganizator al celei de a XI-a ediții a Simpozionului internațional de carstologie teoretică și aplicată, am avut în sfârșit ocazia să ajung - pentru prima dată - pe Valea Visterna, în Dobrogea, ca participant la excursia intitulată *Circuitul carstului din sinclinalul Casimcea*. (vezi harta 1, localizarea bazinului hidrografic Casimcea,

extras din *Romania, tourist map*, Ministerul Turismului, 1989; vezi harta 2, localizarea principalelor cavități din zona Văii Casimcea, extras din materialul semnat de Cristian Goran și Petre Mihai Samson - *Carst și formațiuni carbonatice în Dobrogea de Sud și Centrală* - Simpozionul de carstologie teoretică și aplicată, ediția a XI-a, program - rezumate - excursii, pagina 43).

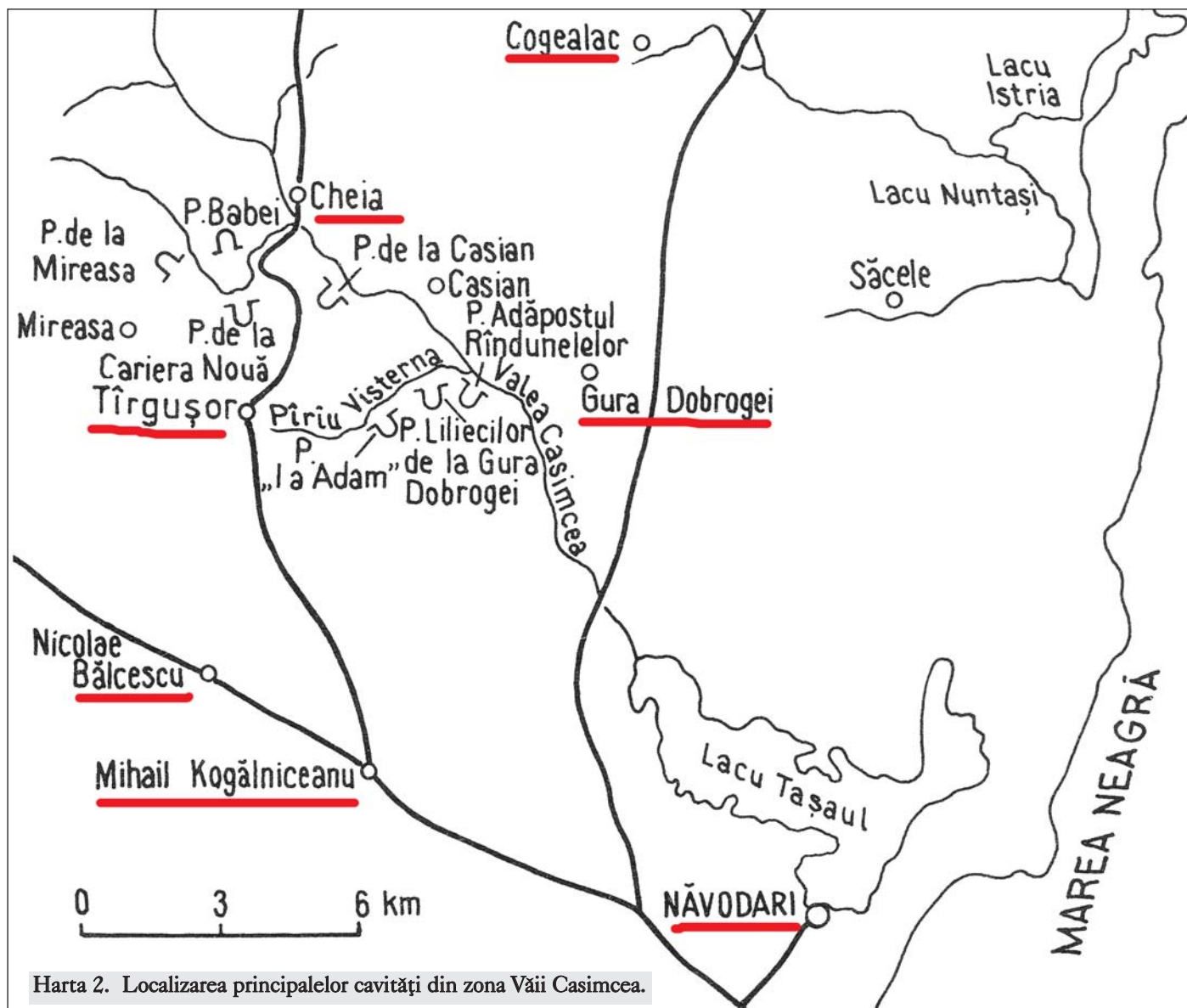
Eram peste drum de intrarea în celebra Peșteră La Adam, pe o pantă situa-

text și fotografii:
Ică GIURGIU
(Clubul de speologie
"Emil Racoviță" București)

fotografii:
Emilia MARINESCU,
Mircea VLĂDULESCU,
Cristina LAZĂR
(Clubul de speologie
"Emil Racoviță" București)

Harta 1.
Localizarea
bazinului
hidrografic
Casimcea.

tă între drumul carosabil de pe Valea Visterna și calea ferată Medgidia - Tulcea (imaginea 3). Atunci, după ce urcasem cei câțiva pași din drumul auto, deși fermecat de elementele peisajului în care mă afluam, am crezut că cineva dintre organizatorii de la Institutul de Speologie "Emil Racoviță", ajunși aici cu câteva minute înaintea noastră, ne-a pregătit o surpriză: altfel nu îmi imaginam de ce solul pietros pe care ne aflam arăta atât de inedit (după cum vom vedea imediat).

3 În malul stâng geografic al Văii Visterna, în dreptul Peșterii La Adam, formele rocii de calcar sunt destul de frecvent astuapte de sol; cu toate acestea, un relief cu încă destule denivelări importante poate fi văzut.

foto: Emilia Marinescu

4 Silexuri, unelte primare pentru prelucrare, descoperite la suprafață, în anul 1993, pe malul stâng geografic al Văii Visterna, peste drum de Peștera La Adam.

foto: Ică Giurgiu

Cineva a început să vorbească asistenței - compusă din numeroși cunoscători ai carstului - despre regiunea înconjurătoare. Iar când prezentatorul a ajuns să spună despre vechii locuitori ai acestor plaiuri și despre uneltele lor - silexuri, am zis, arătând spre sol: "Acestea erau, nu?" (vezi foto 4). În primul moment, doar vreo 3-4 dintre cei prezenți au scrutat pietrele pe care ne aflam. Apoi câteva persoane s-au aplecat, au început săculeagă piese și să comenteze iar toți ceilalți le-au urmat exemplul. Și uite așa, prelegerea a fost abandonată. Dar și eu mă păcălisem, cei de la Institut nu regizaseră nimic.

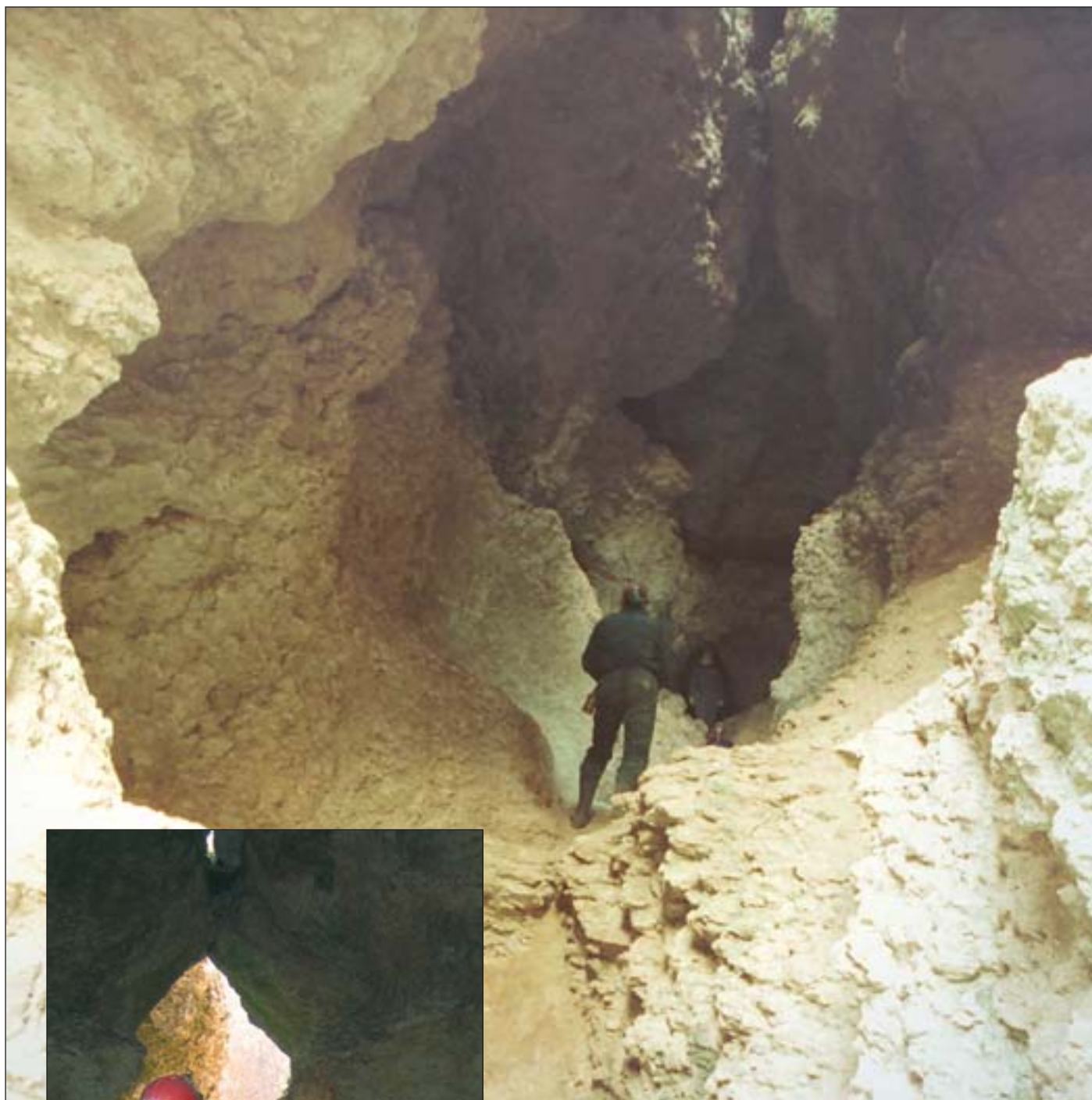
Silexuri erau cu zecile, de toate formele și culorile; dacă eu luasem piesele din imaginea 4 pentru a le arăta colegilor de club, speologilor la diverse întruniri și acum Dvs., nu știu dacă ceilalți le-au făcut cunoscute sau au povestit și altora.

5 25 ianuarie 2006, multe grade sub zero. Apus de soare peste intrarea în Peștera La Adam, unde se află cea mai importantă stațiune pleistocenă din România. La baza imaginii, printre maluri pământoase, de la dreapta spre stânga curge apa Visternei.

foto: Emilia Marinescu

7 Persoana din primul plan al imaginii se află deasupra săritorii de 2,5 metri din apropierea intrării în Peștera La Adam (vezi harta 8). Tot stratul de aluviuni și depuneri de pe rocă (adânc de până la 5 metri) a fost excavat de arheologi (vezi harta 8.1), din săpătură aparând piesele care fac din această cavitate cea mai importantă stațiune pleistocenă din România.

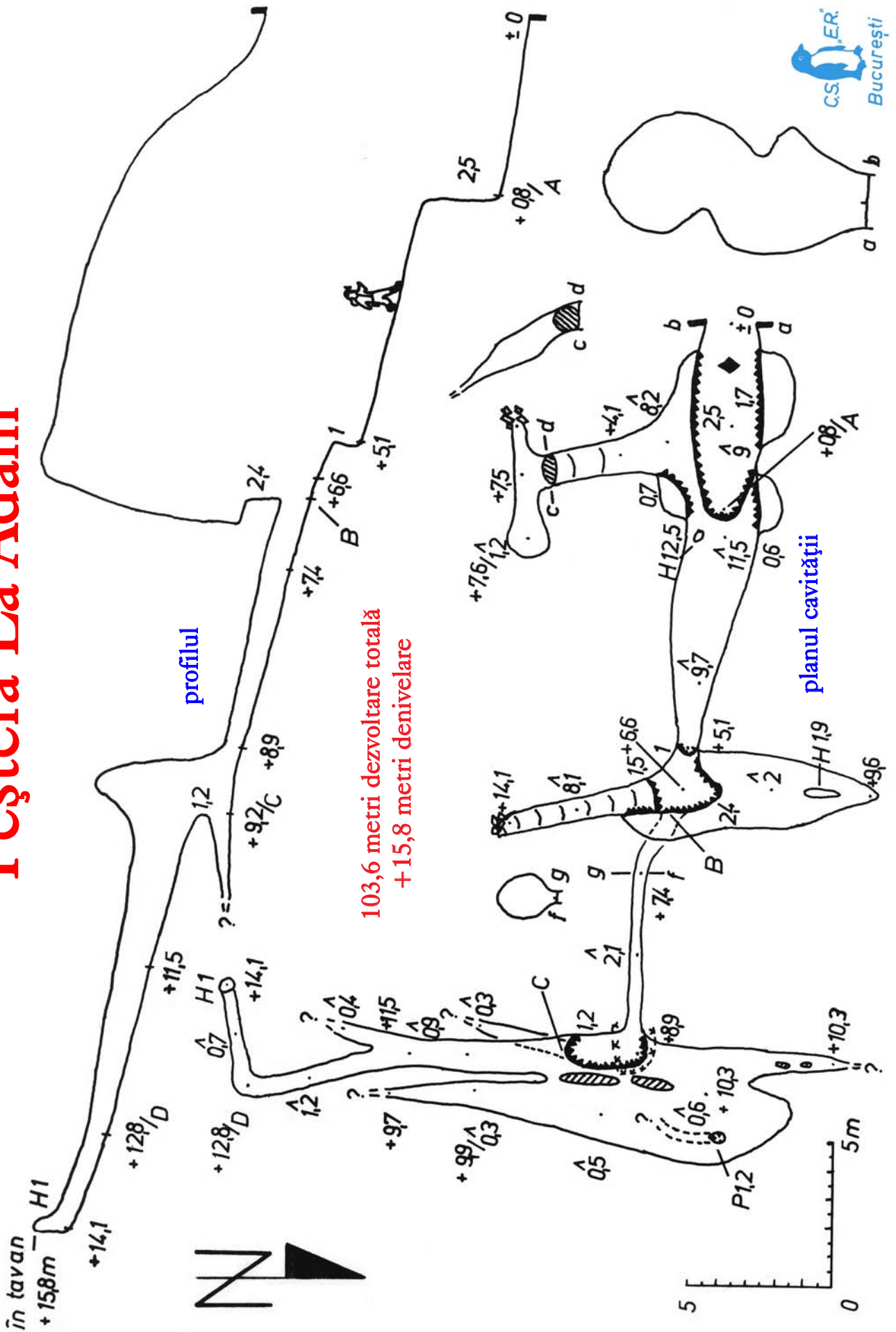
foto: Ică Giurgiu

6 O parte din intrarea principală în Peștera La Adam, văzută de deasupra săritorii de 2,5 metri (urmărește harta 8).

foto: Emilia Marinescu

Harta 8.

Peștera La Adam

Cam ce ni s-a întâmplat atunci este un aspect specific Dobrogei; nu trebuie să faci mari eforturi pentru a remarca lucruri deosebite: unelte vechi, obiecte din ceramică, pietre cioplite cu dalta etc.

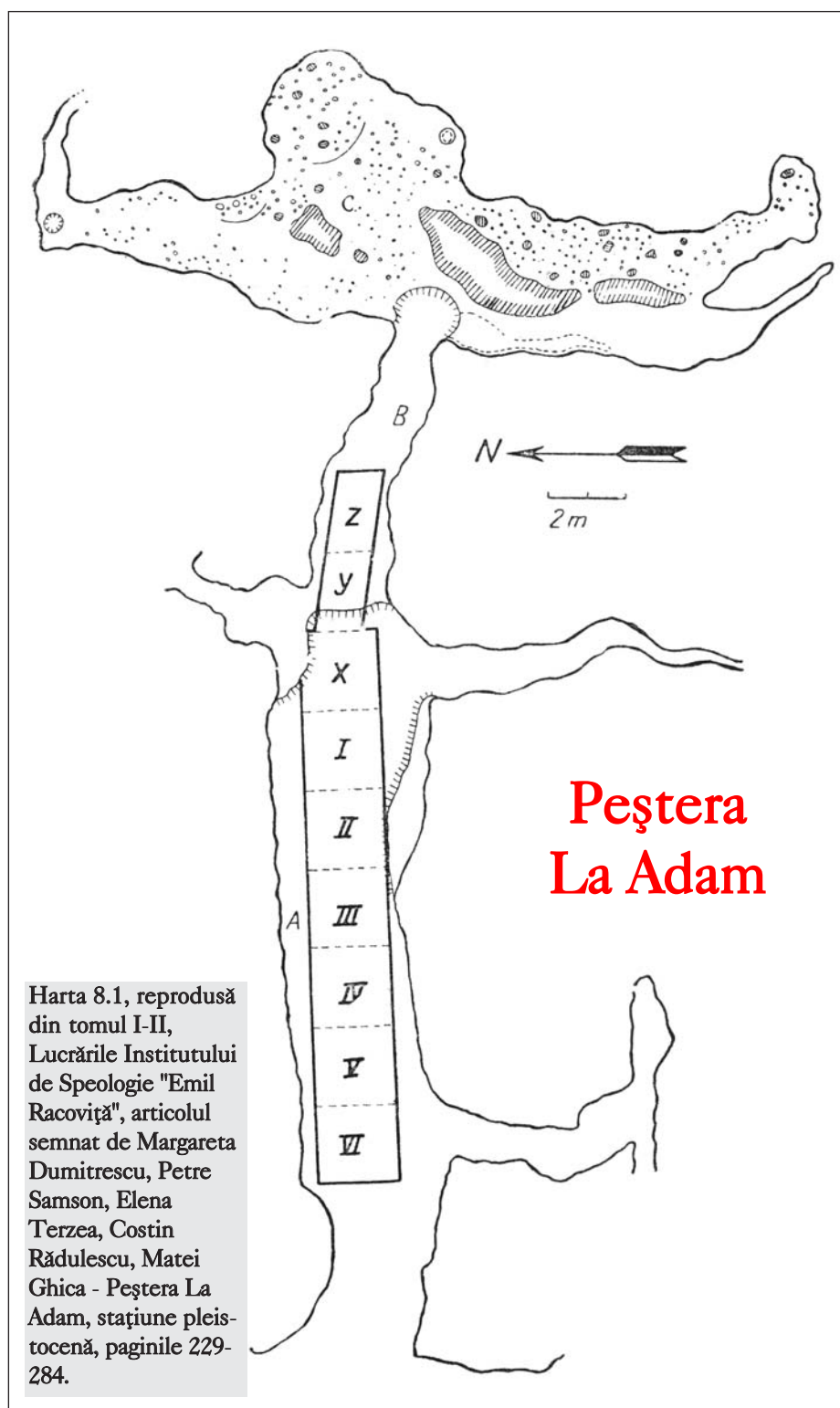
Și dacă alții au simțit, la fel ca și mine, că informația despre vechile locuiri de pe teritoriul României le-a fost prezentată trunchiat (în școală sau altundeva) le pot recomanda o bună privire de ansamblu, realizată de un... american, Paul McKendrick (*Pietrele dacilor vorbesc*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1978).

Acces pe Valea Visterna

La nord-vest de Constanța este localitatea Mihail Kogălniceanu (harta 1); la nord de Mihail Kogălniceanu (hărțile 1 și 2), în perimetrul cu latura de aproximativ 9 km al localităților Târgușor (vest), Cheia (nord) și Gura Dobrogei (est), accesibile dinspre E60, pe drum asfaltat se ajunge la peșteri, chei deosebit de spectaculoase, foste colonii de corali (vezi și articolul *Corali de lângă Litoral*, din numărul 77 al revistei noastre, paginile 33-43). Drumul dintre localitățile Cheia și Gura Dobrogei, prin Casian (harta 2), nu este accesibil decât cu mașină de teren sau cu căruța.

Am cules date de pe teren cu ajutor primit de la Cristina Lazăr și Andrei Samoil, ambii din București. Mulțumiri pentru sprijin se cuvin și revistei Oferte speciale, din București, care a finanțat una dintre deplasări.

De la stația de cale ferată Târgușor Dobrogea (aflată geografic pe malul stâng al Văii Visterna), pe drumul către nord-est, pietruit, spre localitatea Gura Dobrogei (imaginile 11, 13, 15), coborâm în Valea Visterna (pe malul stâng geografic al acesteia), apă afluent de dreapta al Văii Casimcea. Trecem de la peisajul platoului modelat în sisturi verzi (cele mai vechi roci din România, vizibile și în... asfaltul de pe drumurile din zonă, în componența căruia au fost incluse) la cel al falezii de calcar (imaginile 5, 10, 11) din malul drept al Văii Visterna, formă recifală, din Jurassic (acum circa 150 milioane de ani). Eroziunea diferențială și procesele de modelare a calcarelor au dus

la un relief ruiniiform, cu turnuri și blocuri detașate, pe care apar microforme (șanțulețe, numite lapiezuri). Deasupra falezii de calcar este un amplu relief interesant, tăiat de mai multe văi scurte, pe care din păcate nu am avut când să-l parcurgem la pas.

Din amonte spre aval, în malul drept al Văii Visterna apar două cavități foarte interesante, la mică distanță una de alta, numite Peștera La Adam și Peș-

tera Liliecilor de la Gura Dobrogei. În malul opus al văii față de intrarea Peșterii La Adam se mai pot descoperi, la suprafață (imaginile 3, 13), silixuri - unelte preistorice (atât de populate au fost aceste locuri, atât de puțin sunt încă studiate și cunoscute în perioada actuală).

La ieșirea Văii Visterna din calcare, aval de Peștera Liliecilor, se află un important izvor carstic, captat, numit Șere-

met (imaginea 15). În casele de lângă el locuiesc uneori câțiva oameni. Apele din calcarele în care sunt săpate cele două peșteri se drenează către sud-est, spre Lacul Tașaul (vezi hărțile 1 și 2).

De la gara Târgușor, spre direcția Tulcea (nord), după 300 m se ajunge la șoseaua dintre localitățile Târgușor și Mihail Kogălniceanu. Intrăm acum pe șoseaua aceasta și mergem spre sud, către Mihail Kogălniceanu. Imediat ajungem la o ramificație de unde se desprinde, către nord-est, drumul pietruit spre avalul Văii Visterna. După 300 metri parcurși pe acest drum ajungem în dreptul gării Târgușor. De aici mai avem 2,7 kilometri până în dreptul Peșterii La Adam (65 m altitudine/ imaginea 5). (Peștera se află la aproximativ 20 metri în linie dreaptă față de talvegul Văii Visterna, cu circa 2 metri mai sus de acesta.) Din dreptul peșterii, pe drum, mai sunt 300 de metri până la un podeț de beton (55 metri altitudine) peste valea ce vine din stânga, de sub viaductul căii ferate.

De la acest podeț, spre aval, mai sunt circa 300 metri până la următorul pod de beton (aproximativ 55 metri altitudine), situat de data acesta peste apa Visternei (imaginea 15). Trecem podețul și spre dreapta se desprinde un drum pietruit, scurt, către amonte Visternei, pe malul drept geografic al acesteia. Ajungem după câteva zeci de metri la un mic

grup de case (captare de apă, canton forestier). De la acestea mergem înspre amonte aproximativ 150 metri, pe cărarea din păduricea de pe malul apei. Vom urca apoi spre stânga noastră, 40 metri diferență de nivel, pe potecă, până pe brâna pe care se află trei dintre cele patru intrări în Peștera Liliecilor (imaginea 10).

Peștera La Adam

Aflată spre centrul și în baza falezii din imaginea 5, spațioasa intrare în cavitare (circa 8 metri înălțime) este ușor de observat în sezonul fără frunză; iar în afara acestuia, chiar și ochiul versat al unui speolog nu o poate descoperi chiar imediat, dincolo de arborele de corn, tufele și lianele care se încălesc în fața ei.

Dincolo de intrare urmează o galerie amplă (imaginile 6 și 7), înaltă (până la 11,5 metri), puternic ascendentă, cu pereți care ba se desfac, ba se apropie, pierzându-se treptat în profund întuneric (vezi și hărțile 8 și 8.1). Prin tavanul galeriei mai vine lumină și din alte spații de comunicare cu exteriorul. Cândva, tare de mult, prin peștera asta a curs o apă, la început mai strânsă în spațiul fisurii din tavan, apoi lărgind, scobind pereții, cascând pe podea. Iar apoi (vezi hărțile 8 și 8.1 și imaginile 6, 7) s-au adunat, strat peste strat urme ale timpurilor în care a

trăit această regiune; cu vremuri mai calde sau mai reci, cu oameni sau nu prin preajmă. Paleontologii au săpat în unele locuri până la 5 metri adâncime și uite așa cunoaștem acum o serie de date despre evoluția Dobrogei. La Muzeul Geologic din București, la etaj, într-una din săli se află o reconstituire a uneia dintre săpături; se vede cum arătau straturile puse la locul lor iar alături, pe mese, mai multe piese osteologice scoase din capcana de pământ în care au fost prinse de timpuri ne permit să ne imaginăm fauna care a trecut prin aceste locuri.

Deosebit de interesant - prin amplele studii pe care le oferă despre zonă - este tomul I-II din *Lucrările Institutului de Speologie "Emil Racoviță"*: Nicolae Orghidan - Bazinul Văii Casimcea, observații geomorfologice, paginile 209-227; Margareta Dumitrescu, Petre Samson, Elena Terzea, Costin Rădulescu, Matei Ghica - Peștera La Adam, stațiune pleistocenă, paginile 229-284; Olga Necrasov - Date cu privire la mugurele dentar uman descoperit în stratul paleolitic superior

10 Sfârșit de ianuarie. Lipsa frunzelor ne dezvăluie toate cotloanele falezii dominată de Peștera Liliecilor. Poteca de pe grohotișul din centrul ei, alunecos mai ales sub strălucirea soarelui puternic, ne duce la cărarea de la nivelul intrărilor în cavitate.

foto: Emilia Marinescu

Peștera Liliecilor
de la Gura Dobrogei

12 Intrarea C în Peștera Liliecilor (vezi harta 17); în galeria spațioasă care urmează, pe timpul caniculei de vară este locul potrivit pentru a găsi un strop de răcoare.

foto: Emilia Marinescu

11 Din apropierea intrării C a Peșterii Liliecilor (vezi harta 17) privim către amonte Valea Visterna; ambii versanți prezintă forme de relief interesante.

foto: Ică Giurgiu

Visterna,
înghețată bocnă,
curge spre dreapta

13 De lângă intrarea B în Peștera Liliecilor (harta 17) vedem podul de cale ferată al liniei Medgidia - Tulcea. Spre amonte de el, pe același versant cu Peștera Liliecilor, este Peștera La Adam.

fotografii: Ică Giurgiu

14 Emilia Marinescu, lângă intrarea B în Peștera Liliecilor (harta 17), acces în cavitate care pare incomod la prima vedere.

15 Imediat din aval de intrarea B în Peștera Liliecilor (harta 17) privim la baza falezii calcaroase pe care o domină cavitatea.

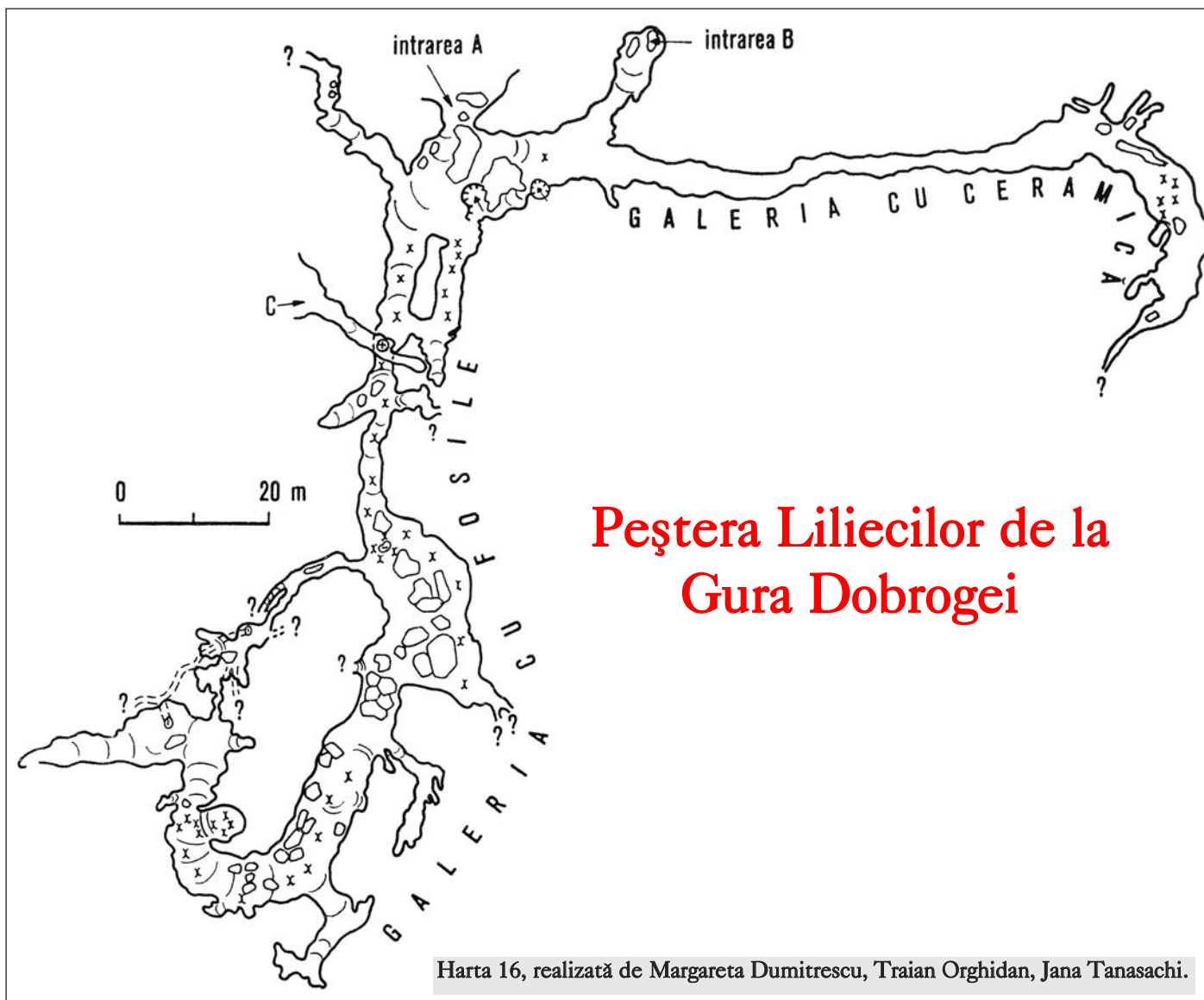

spre
Târgușor

spre
Gura
Dobrogei

Visterna,
cu pod de gheață,
curge către dreapta

Izvorul Șeremet,
acum captat

Harta 16, realizată de Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi.

din Peștera La Adam, paginile 285-291.

Iată câteva dintre descoperirile care au rezultat prin săpare în straturile din peșteră: două basoreliefuli cu suporturi și trei altare consacrate cultului zeului persan Mithra (datând se pare din secolul al IV-lea era noastră, expuse la Muzeul de Arheologie din Constanța), lespede cu inscripții, silexuri, ceramică veche, ceramică dacică, ceramică romană, oase de ren, castor, mamut, hienă de peșteră, hienă de stepă, panteră, leu de peșteră, urs de peșteră, urs brun, cerb roșu, bizon, cal, rinocer lânos, hârciog, un mugure de molar uman etc. etc. Se apreciază că Peștera La Adam conține cea mai importantă stațiune pleistocenă din România.

În martie 1992, echipa Clubului de speologie "Emil Racoviță" București, compusă din Bogdan Constantinescu, Valentin Țintea și Cătălin Căzânaru a parcurs și cartat Peștera la Adam (vezi harta 8). Față de bibliografia existentă

(harta 8.1 și datele din Cristian Goran - Catalogul sistematic al peșterilor din România - București, CNEFS, 1982), adică 43 metri dezvoltare și -3 metri denivelare, s-a obținut o dezvoltare totală de 103,6 metri și o denivelare de +15,8 metri.

Peștera Liliecilor de la Gura Dobrogei

În imaginea 15, unde captarea din centrul pozei este făcută pe Izvorul Șeremet, se vede în dreapta începutul falezii calcaroase din malul drept geografic al Pârâului Visterna. Imediat amonte de imaginea 15 este situată imaginea 10, iar pe centrul acesteia vedem cum suie o potecă aflată pe grohotiș; imediat cum panta se îmblânzește, către stânga se derulează o potecă îngustă, mai mult orizontală, care

trece pe la cele trei intrări ale Peșterii Liliecilor de la Gura Dobrogei.

În imaginile 16 și 17 avem cele două hărți cunoscute ale peșterii. Prima a fost realizată de echipa Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi; a doua de Valentin Țintea și Bogdan Constantinescu, de la Clubul de speologie "Emil Racoviță" București. Pe harta 16 intrările sunt notate dând prioritate modului în care omul le frecventează. Pe harta 17 cele trei intrări ale peșterii sunt indicate în ordinea altitudinii lor absolute, de la cea mai de sus (A) la cea mai de jos (C); la această hartă vom face referiri în continuare.

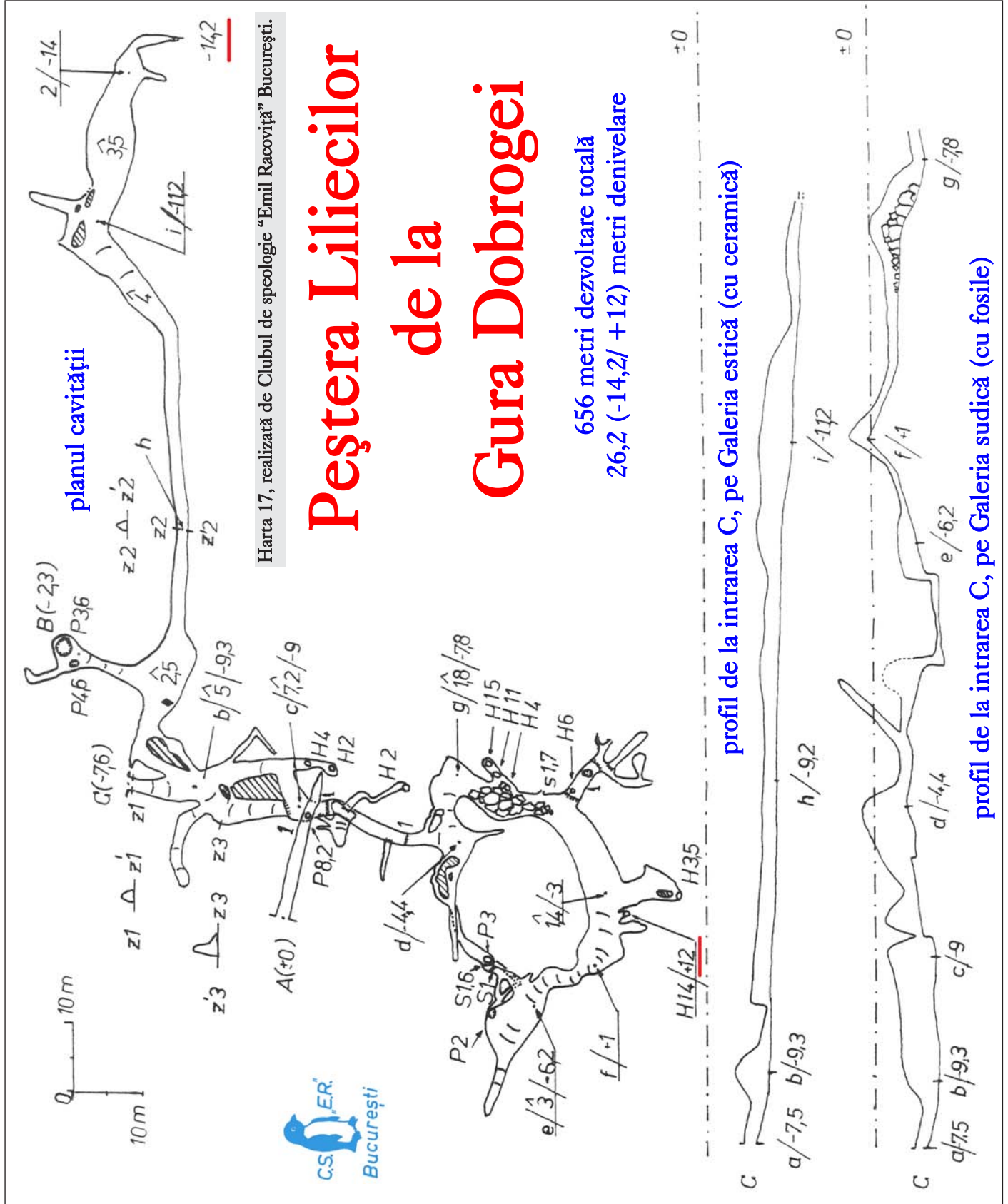
Harta 16 (Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi) indică 500 metri lungime și -15 metri denivelare iar harta 17, realizată de Clubul "Emil Racoviță" (Valentin Țintea și Bogdan Constantinescu) are 656 metri dezvoltare totală și 26,2 (-14,2/ +12) metri deni-

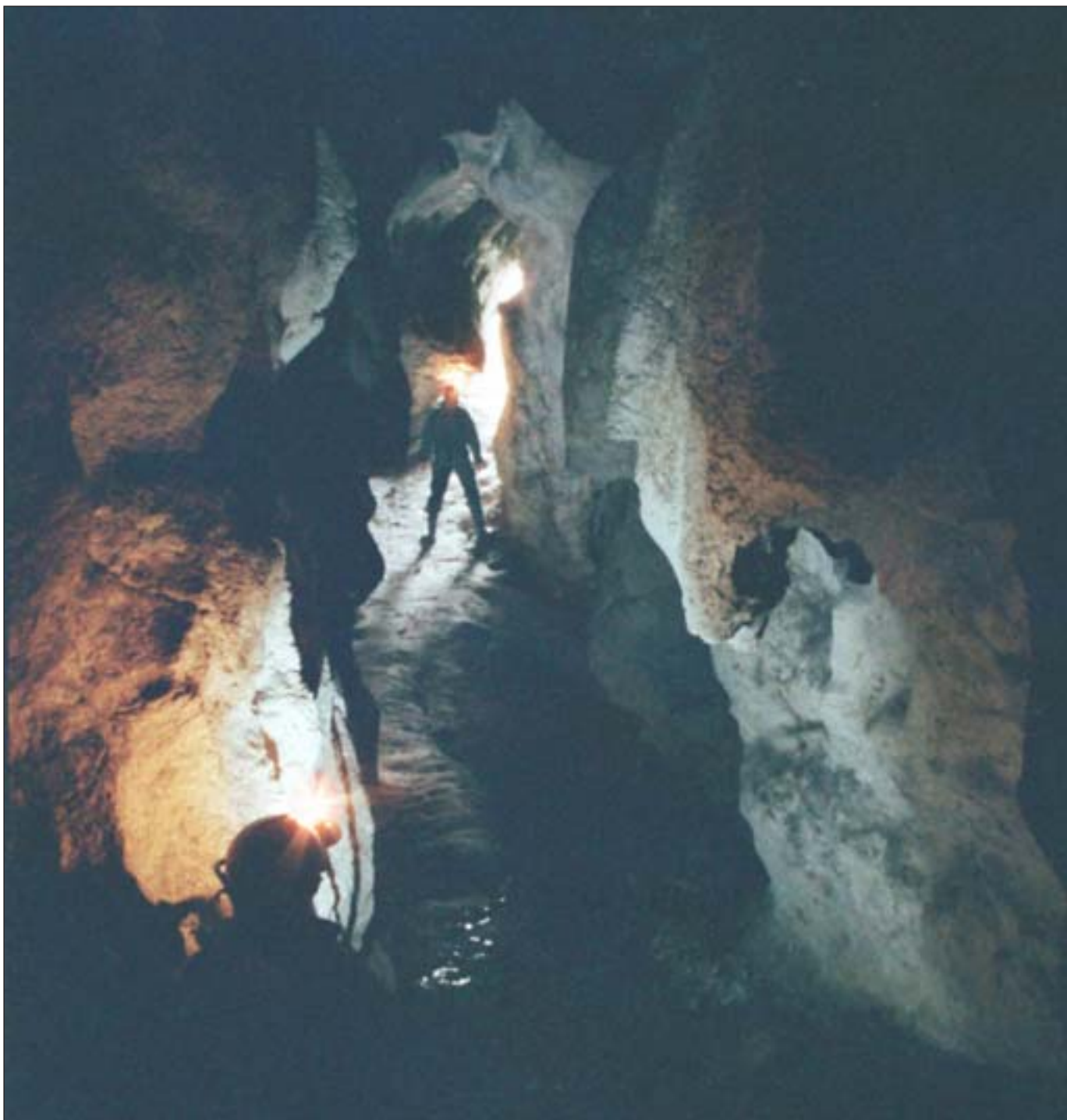
velare; pe harta 17 sunt subliniate cu roșu locurile unde se ating cota cea mai joasă și cea mai ridicată din interiorul peșterii.

Dincolo de intrarea C (cota -7,6 metri, vezi harta 17 și imaginea 12/ aflată

la aproximativ 40-50 metri diferență de nivel față de baza falezii calcaroase din imaginea 10) pătrundem în primul spațiu important al peșterii (imaginea 18), adică Sala b pe harta 17, de unde se desprind (către sud și est) cele două galerii principale ale cavității. Formele ample de

pe tavan și pereți ne arată deja că Peștera Liliecilor a fost creată în regim inundat (adică într-o vreme când toate spațiile ei, pe cât de mari erau atunci, în formare, erau pline ochi cu apă). A urmat în evoluția cavității o etapă când deasupra apei au început să apară spații aerate, în timp

ce lichidul circula/ curgea - probabil către direcția nord - lăsând pe pereți (vezi imaginea 19/ la sud de Sala b) urme deosebit de evidente ale acestei etape. În fine, a urmat o vreme când sursa de apă care a trecut prin această peșteră a secat (ori din cauza înălțării generale a blocului în care se află acum cavitatea, ori din cauza trecerii scurgerii care a format peștera către un nivel inferior de curgere). Noi am mai constatat că în prezent (vezi imaginea 24), doar pe galeria din estul cavității (Galeria cu ceramică) se mai formează un curs temporar, larg de până la un metru și adânc de câțiva centimetri.

Continuând să avansăm spre sud prin Galeria cu fosile, dincolo de Sala b apar și alte locuri care ne arată foarte clar că modelul de evoluție a peșterii a fost cel detaliat de noi mai sus: în imaginile 20 și 21 sunt urme de curgere în regim total inundat în zona tavanului iar apoi, mai jos, modelări ale pereților prin curgere cu nivel liber; iar în imaginea 22 vedem forme ample pe tavan, dezvoltate în regim inundat.

Pe Galeria cu ceramică, unde pătrundem din Sala b (imaginea 18, harta 17), după ce trecem de galeria care duce

18 Sala de lângă intrarea C în Peștera Liliecilor (harta 17), de unde se pătrunde pe Galeria cu ceramică (spre est) și Galeria cu fosile (spre sud).

foto: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu, Cristina Lazăr

la intrarea B a Peșterii Liliecilor, înaintăm pe un culoar bine reprezentat în imaginile 23 și 24, unde contururile nu mai sunt din roca compactă pe care am întâlnit-o pe galeria ce ducea către sud (Galeria cu fosile). În extremitatea vestică a acestui culoar, lângă peretele drept în sensul de înaintare către est, într-o adâncitură a podelei se mai află un bloc

19 Pe Galeria sudică (cu fosile) din Peștera Liliiecilor (harta 17) sunt urme ample ale curgerii cu nivel liber, lăsate de cursul subteran care a modelat terase în pereți.

foto: Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu

masiv de piatră, cu laturi ce par prelucrate prin cioplire. De abia după ce am trecut către est de spațiile prinse în imaginile 23 și 24 regăsim pe o scurtă distanță (vezi imaginea 25) rocă compactă, cu urme de săpare sub presiune la partea dinspre tavan și cu urme de curgere cu nivel liber la partea dinspre podea. Podeaua acestei galerii (Galeria cu ceramică) este deformată de câteva gropi săpate (vezi și imaginile 23 și 26).

Strat de guano (gunoi de liliac) există în locuri din ambele galerii principale. Din păcate, din diverse motive (nici unul dintre ele logic), coloniile de liliaci sunt agresate violent de oameni. Exceptând zonele din jurul celor trei intrări, temperatura din peșteră se menține în tot cursul anului în jurul valorii de 12 grade Celsius.

În Galeria cu fosile sunt locuri unde pereții conțin resturi de animale care au trăit în mările jurasice (potrivit lui Dan Patrulius și Traian Orghidan, 1964); astfel de resturi fosile se găsesc și în roca de la exterior. În Galeria cu ceramică au fost găsite silexuri, obiecte de ceramică, monede etc. rămase de la populațiile care au folosit peștera începând din paleoliticul superior și până în secolul al XVIII-lea. Există părerea (Peșteri din România, 1976, pagina 405) că tunelul din imaginile 23, 24 a fost amenajat de om; personal, nu ni se pare că pereții au suferit prelucrări.

Misterioasa Peșteră Keiris

Unii arheologi sunt de părere că peștera despre care vorbește Dio Cassius (cartea LI, vezi textul de mai jos) este fie cea de la Gura Dobrogei (Vasile Pârvan) fie cea de la Limanu (Vasile Boroneanț).

20 Pe Galeria sudică (cu fosile) din Peștera Liliiecilor (harta 17), tavan săpat sub presiune și pereți pe care apa a lăsat urme ale coborârii sale treptate.

foto: Emilia Marinescu, Cristina Lazăr

21 Pe Galeria sudică (cu fosile) din Peștera Liliecilor (harta 17), tavan orizontal, săpat sub presiune și apoi galerie formată prin rapida coborâre a curgerii cu nivel liber.

foto: Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu

Să parcurgem întâi textul lui Dio Cassius, reprodus de pe www.sarmizegetusa.org (unde găsim foarte multe alte informații interesante) și completat cu date din *Mic dicționar enciclopedic*, Editura enciclopedică română, București, 1972.

Dio Cassius. Istoric grec și om politic roman, născut pe la 155 e.n. Senator, edil, consul în două rânduri, proconsul în Africa și guvernator în Panonia Superioară. S-a retras (229 e.n.) la Niceea, unde a scris *Istoria Romană*, în 80 de cărți, păstrate pînă la noi fragmentar (a murit în anul 236 e.n.).

LI, 22

7. Dacii locuiesc pe ambele maluri ale Istrului. Dar cei care sunt dincoace

de fluviu - lîngă țara tribalilor - țin cu plata birurilor de Moesia și se numesc moesi, afară de cei așezați foarte aproape de tribali. Cei de dincolo poartă numele de daci, fie că sunt geți, fie că sunt traci din neamul dacilor care locuiau odinioară în Rodope.

8. Dacii aceștia trimiseseră mai înainte vreme soli la Cezar (100-44 î.e.n.) dar nu căpătară nimic din cîte ceruseră și trecură de partea lui Antoniu (82-30 î.e.n.), fără a-i fi însă de mult folos, căci erau dezbinați.

LI, 23

2. Chiar în vremea în care aveau loc aceste evenimente, Marcus Crassus (115-53 î.e.n.) fu trimis în Macedonia și

22 Pe Galeria sudică (cu fosile) din Peștera Liliecilor (harta 17), forme de săpare sub presiune pe tavanul care adăpostește acum mici colonii de lilieci.

foto: Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu

Grecia și porni un război împotriva dacilor și a bastarnilor.

3. Bastarnii sunt socotiți sciți. Tre-cînd atunci Istrul, ei au supus Moesia (denumirea romană a regiunii dintre Balcani și Dunăre), care se afla în fața lor; apoi i-au supus pe tribali, vecinii Moesiei și pe dardani, care locuiesc în regiunea tribalilor. În vreme ce săvîrșeau ei acea-tea, nu s-au lovit de romani.

4. Dar după ce trecură munții Haemus și năvăliră în Tracia (denumire a re-gatului elenistic condus de Lisimah în secolele 4-3 î.e.n.) denteleților, aliați ai Romei, Crassus porni împotriva lor... fiindcă se temea pentru Macedonia. În-grozindu-i doar cu sosirea sa, el îi alungă din țară, fără luptă.

5. După aceasta, pe cînd se retră-geau în țara lor, i-a urmărit. Și astfel adu-se sub stăpînirea romanilor ținutul numit Segetica.

El se năpusti și asupra Moesiei, pe care o devastă. La atacul unei poziții în-tărite, avangarda lui a suferit o înfrîngere.

23, 24
Galeria estică
(cu ceramică) din
Peștera Liliecilor
(harta 17),
debutează cu un
culoar în rocă mai
puțin compactă,
parcurs de un pârâu
temporar. Podeaua
are urme ale unor
săpături.

foto:

Emilia Marinescu,
Mircea Vlădulescu

Moesii crezură că oamenii aceia sunt sin-guri și porniră la atac. Dar Crassus veni în ajutorul avangărzii cu restul armatei și-l zdrobi pe vrăjmaș iar cetatea o împresură și o cucerii.

LI, 24

1. În vreme ce săvîrșea acestea, bas-tarnii s-au oprit din fugă și au rămas pe malurile rîului Cedros, așteptînd să vadă ce se va petrece. Și fiindcă biruindu-i pe moesi, Crassus mergea și împotriva lor, bastarnii îi trimiseră soli și-i cerură să nu-i urmărească.

2. Crassus îi ținu pe loc, sub cuvînt că le va da răspunsul a doua zi. De altfel i-a primit și i-a îmbătat, încît le-a aflat toate planurile.

3. Între timp, Crassus merse în tim-pul nopții lîngă o pădure și așeză în fața ei iscoade. Lăsase armata lui să se odih-nească. Apoi bastarnii crezură că iscoade-le sunt singure și se năpustiră asupra lor. I-au urmărit pe aceia în retragerea lor pî-nă în desișul pădurii. Pe mulți Crassus

25 Pe Galeria estică (cu ceramică) din Peștera Liliecilor (harta 17), după culoarul în rocă mai puțin compactă reîntâlnim pe tavan și pereți urme ample de săpare sub presiune.

foto: Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu

comparație să ne gândim că nu aflăm repede și mai ales corect, astăzi, care dintre știrile media sunt cu adevărat reale, nedistorsionate de diverse interese). Ar fi fost apoi imposibil, după 200 de ani, ca autorul să armonizeze toponime din diverse limbi și dialecte, să dea localizări sigure (hărțile nu erau prea detaliate), să deosebească întotdeauna fabulația de adevăr.

În lucrarea *Arheologia peșterilor și minelor din România* (Institutul de Memorie Culturală, București, 2000), la prezentarea Peșterii Limanu, Vasile Boroaneț scrie, printre altele: "Romanii îi asediază, le închid intrările (cavității) pentru a-i obliga prin asfixie să iasă din peșteră". Asistăm în felul acesta la o denaturare a textului lui Dio Cassius, care nu vorbește de asfixie ci de înfometare. De altfel, cu excepția unor cavități unde topoclimatul local permite ca fumul făcut la intrările lor să circule în subteran - ceea ce ar provoca dificultăți de respirație oamenilor din interior, aerul din peșteri este mai bun de respirat decât aerul de afară; iar o peșteră, oricât de bine ar fi astupate intrările ei, tot primește aer suficient de la exterior.

Cotrobăind astăzi prin văile și locurile izolate din Dobrogea de sud, am constatat că localnicii folosesc aproape exclusiv cuvintele *canara* (versant, deal) și *ceair* (vale) pentru a delimita elementele de relief zonal. Fiecare așezare are ceair-ul ei, **substantivul comun devenind toponim local (absolut)**, oamenii nefiind incomodați de faptul că și vecinii lor își numesc la fel teritoriile. Ceair... keir... Keiris... Dio Cassius scrie după relatările altora (care este puțin probabil să fi cunoscut în amănunt toponimia locală), după 200 de ani de la petrecerea evenimentelor... Și atunci, Keiris poate însemna doar vale, toponimul nemaiajutându-ne să știm despre care anume vale este vorba.

Dacă revedem ce scrie în LI, 26, 3 ("În locul acesta, băștinașii - veniți în mare număr - aduseseră cu ei printre altele lucrurile cele mai de preț și toate turmele lor.") Peștera Liliecilor de la Gura Dobrogei este insuficient de spațioasă,

i-a ucis acolo, iar pe mulți i-a omorât pe când fugeau.

4. Căci ei se împiedicaseră de propriile lor căruțe, din spate. În afară de asta, vrînd să-și scape copiii și femeile, au fost zdrobiți. Crassus însuși ucise pe regele lor, Deldon.

LI, 26

1. Pe cînd înfăptuia acestea, îi chemă în ajutor Rholes (Conducător getodac de pe teritoriul Dobrogei. Pentru ajutorul dat lui Crassus în luptele cu bastarnii, 29/ 28 î.e.n., August i-a acordat titlul de "prieten și aliat al poporului roman"), care se afla în luptă cu Dapyx, regele unor geți. Crassus porni să-i ajute. El aruncă cavaleria vrăjmașilor peste pedestreimea lor. Însăpăimîntîndu-i, făcu un mare măcel în rîndurile unora și ale altora, care fugeau.

2. Apoi îl impresură și pe Dapyx - refugiat într-o fortăreață. Unul din cei aflați în fortăreață îl salută de pe zid în limba greacă, intră în vorbă cu el și hotărî

să-i predea fortăreața. Prinși în felul acesta, barbarii porniră unii împotriva altora. Dapyx și mulți alții își găsiră moartea.

3. După ce a săvîrșit acestea, Crassus s-a îndreptat apoi spre peștera numită Keiris. Aceasta era atît de încăpătoare și totodată atît de trainică, încît se povestește că titanii, cînd au fost biruiți de zei, s-au refugiat acolo. În locul acesta, băștinașii - veniți în mare număr - aduseseră cu ei printre altele lucrurile cele mai de preț și toate turmele lor.

4. Crassus căută și astupă toate intrările întortochiate și greu de aflat (ale peșterii) de aceea îi înfrînse pe aceștia prin foame. Biruitor, el nu cruță nici pe ceilalți geți, deși între Dapyx și ei nu era nici o legătură.

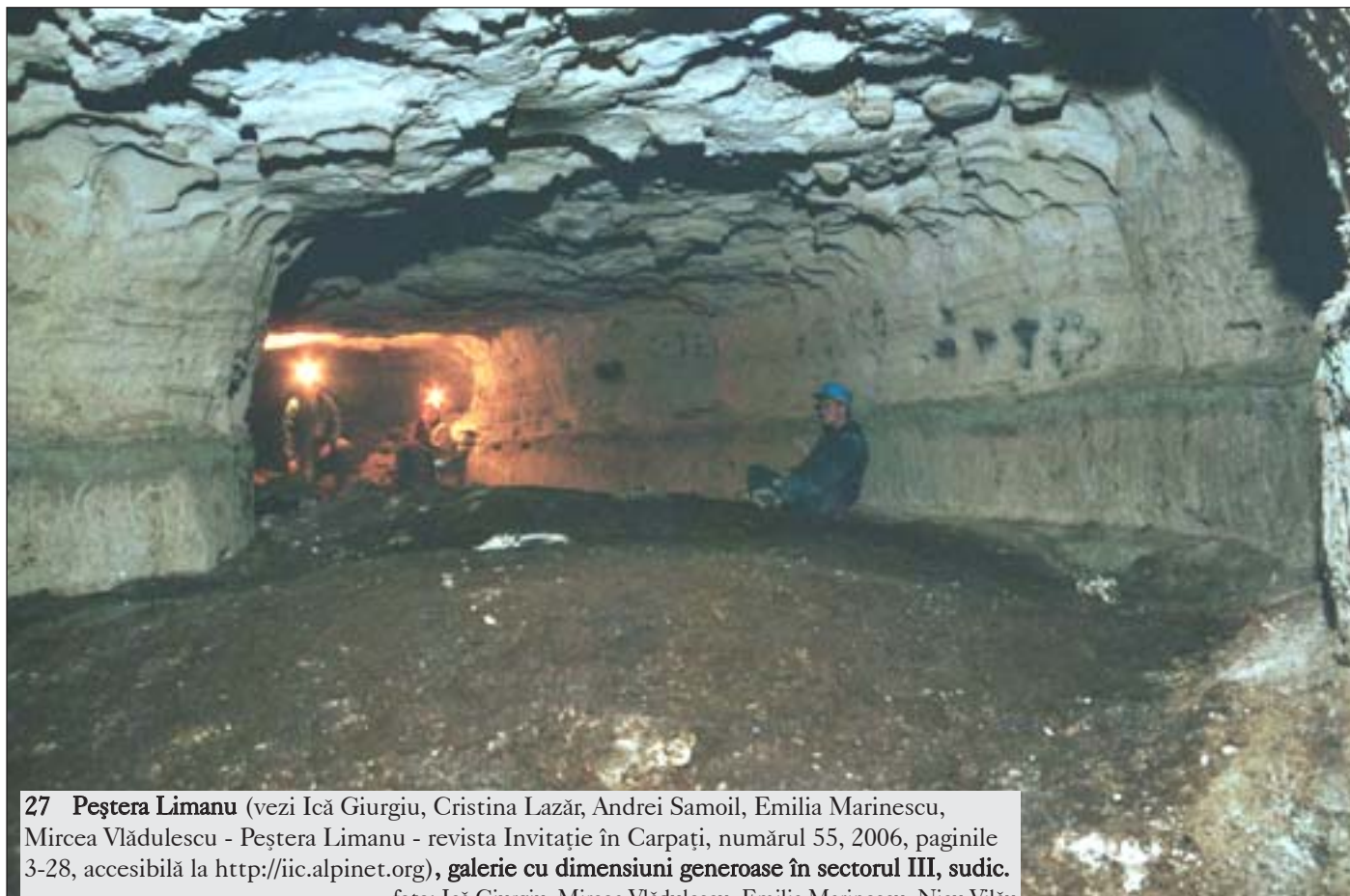
Dio Cassius scrie despre evenimentele istorice petrecute pe teritoriul Dobrogei după 200 de ani de la desfășurarea lor, într-o perioadă (începutul secolului al III-lea) cînd circulația informației și calitatea conținutului erau incerte (pentru

26 Finalul Galeriei estice (cu ceramică) din Peștera Liliecilor (harta 17).

foto: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu, Cristina Lazăr

pe când Peștera Limanu (vezi Ică Giurgiu, Cristina Lazăr, Andrei Samoil, Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu - *Peștera Limanu* - revista *Invitație în Carpați*, numărul 55, 2006, paginile 3-28, accesibilă gratuit la <http://iic.alpinet.org>) oferă condiții generoase cu spațiile multe și ample pe care le găsim în galeriile ei (ca în imaginile 27 și 28). Numai că (se pare) Dapyx era rege pe un teritoriu situat la nord de cel al lui Rholes; și atunci putem crede că și-ar fi dus supușii - cu bunuri și turme - tocmai într-o peșteră de pe teritoriul lui Rholes?

Fără alte surse istorice care să permită o localizare cât de cât sigură a zonei unde se afla peștera de care spune Dio Cassius, ne gândim deocamdată cu scepticism la localizarea acesteia. Dar, cine știe, Dobrogea calcaroasă fiind insuficient explorată, poate că viitoarele descoperiri vor aduce și indicii în această problemă.

27 Peștera Limanu (vezi Ică Giurgiu, Cristina Lazăr, Andrei Samoil, Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu - Peștera Limanu - revista *Invitație în Carpați*, numărul 55, 2006, paginile 3-28, accesibilă la <http://iic.alpinet.org>), galerie cu dimensiuni generoase în sectorul III, sudic.

foto: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu, Nicu Vilău

28 Peștera Limanu , galerie din sectorul III, sudic, acolo unde a avut loc o intensă activitate de minerit.

foto: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Cristina Lazăr

Bibliografie

Marcian Bleahu, Vasile Decu, Ștefan Negrea, Corneliu Pleșa, Ioan Povară, Iosif Viehmann - Peșteri din România - Editura științifică și enciclopedică, București, 1976

Vasile Boroneanț - Arheologia peșterilor și minelor din România - Institutul de Memorie Culturală, București, 2000

Bogdan Constantinescu - Peștera La Adam - Cercetări speologice, voum 3, 1995, pagina 47, București, Ministerul Tineretului și Sportului, Clubul Național de Turism pentru Tineret

Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi - Peștera de la Gura Dobrogei - Anuarul Comitetului Geologic, București, 1958, tom XXXI, paginile 461-499

Ică Giurgiu, Cristina Lazăr, Andrei Samoil, Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu - Peștera Limanu - revista Invitație în Carpați, numărul 55, 2006, paginile 3-28 (accesibilă gratuit, la

<http://iic.alpinet.org>)

Cristian Goran - Catalogul sistematic al peșterilor din România - Consiliul Național pentru Educație Fizică și Sport, București, 1982

Valentin Țintea - Peștera Liliecilor - Cercetări speologice, Departamentul Tineretului din Ministerul Tineretului și Sportului, Clubul Național de Turism pentru Tineret, volumul 1, București, 1992, paginile 11-13

*** - Simpozionul de carstologie teoretică și aplicată, ediția a XI-a, 1993, program - rezumate - excursii

Alte materiale din revista Invitație în Carpați, serie nouă, despre Dobrogea:

Ghidul Munților Măcin (turism, alpinism, speologie, floră, faună, hărți), nr. 52, paginile 4-58; Peștera cu lungi ziduri misterioase, nr. 55, paginile 3-28; Banchize pe Marea Neagră, nr. 57, paginile 53-59; Canioane în loess, nr. 58, paginile 35-43; Peștera cu sarcofage, nr. 62, paginile 71-82; Cheile Chediu, nr. 68, paginile 3-20; Marile cascade, nr. 68, paginile 21-25; Păducelul, nr. 69, paginile 36-38; Cetatea Capidava, nr. 77, paginile 15-32; Munți de coral în drumul spre Litoral, nr. 77, paginile 33-43.

Vârful Lutoasa

text și fotografii:

Petru Lucian GOJA

(Baia Mare)

11-13 august 2006. Am pornit vineri după amiază, pe o coadă de ploaie, spre Poieni de Sub Munte, apoi cabana silvică Coșnea, loc în care, mulțumită deosebitei ospitalități a șefului de ocol, inginerul I. Tudic, adunasem în câțiva ani, indiferent de anotimp, deosebit de plăcute amintiri turistice. (vezi harta 1, extras din *Județul Maramureș, hartă turistică*, Oficiul Județean de Turism Maramureș; vezi harta 2, autori Dumitru Iștván și Ioan Pop, ambii din Baia Mare)

Traseu auto fără incidente din Baia Mare (prin Cavnic - V. Cosăului) la Sighetu Marmației și apoi peste Dl. Hera, înecat în neguri, spre Petrova, Ruscova, Repede (harta 1), în cele din urmă trecând prin Poieni de Sub Munte, admirând debitul și tumultozitatea Văii Ruscova, săltând din greu pe hârtoapele cu uriașe bălți, an de an afundate de peridocurile încărcate cu bușteni. Din Poieni de Sub Munte până la Coșnea sunt 8,5-9 kilometri, lăsând la dreapta V. Bardiu (hărțile 1, 2).

Am ajuns la cabană pe la ora 21,30. Burnița și se făcuse destul de rece comparativ cu nebulia toridă a precedentei perioade. Am cinat, apoi ne-am culcat, nu înainte de-a fi admirat lucrările de înnoire aduse cabanei/ punct silvic de control.

Sâmbătă mai burniță puțin dar apoi negurile leneș plutind de deasupra culmilor Rugaș și Pecealu (harta 2) începură să se ridice, lăsând loc soarelui ca să mângâie plantația de pini din fața cabanei și afinișul dens perie, cu poame ajunse la coacere.

Pe la ora 8,30 am pornit-o în amonte Văii Ruscova, spre confluența Rica (dreapta) cu Socolău (stânga/ imaginea 3), acolo unde debutează Culmea Plișca, care suie avântat spre vârful cu același nume (1393 m), continuând spre Vf. Răchita (1573 m), poposind în final în am-

pla pajiște alpină a Vf. Copilașu (1611 m/ imaginea 13), locație cu străvechi tradiții pastorale. Din păcate și acum, precum altădată, malul stâng al V. Ruscova, în lunca de sub cabana Coșnea, locul unei vechi rampe de afluire a materialului lemnos și de debitare/ încărcare, era spurcat cu bușteni alandala, deșeuri de lemn și grămezi de rumeguș vechi și recent.

Versantul vestic al Picioarului Plișca, cel dinspre mica și îngrijita pepinieră silvică (malul stâng al Văii Socolău) fusese defrișat în urmă cu 3-4 ani, în rest făgetul matur rămăsese în picioare. De la pod am continuat în amonte Văii Rica, admirând stâncăriile alb sure stratificate, cu vâlcele abrupte, pe alocuri cu săritori și torente separându-le spectaculos (roci din paleogen și calcare triasice, cum aveam să aflui ulterior de la inginerul geolog Dumitru Iștván). O galerie scurtă a rămas aproape de pod și de confluența cu Socolău, decupată-n versantul stâncos ornat cu mulțime de buchete de campanule albastre (imaginea 4). Similare galerii fuseseră odinioară începute în ambele maluri ale Socolăului, ca parte dintr-un ambițios proiect de amenajare hidrotehnică a Someșului, respectivele galerii urmând să afluiască apele din bazinele Munților Maramureșului într-un viitor mare lac de acumulare cu scop energetic plasat pe Someș (lucrare similară celor din Munții Făgărașului, Parâng, Latorița etc.).

Deși în urmă cu 3-4 ani Ocolul Silvic Poieni de Sub Munte organizase acțiuni de extragere din albia văilor a materialului lemnos (trunchiuri, bușteni, răgălii, ramuri etc.), acestea fiind utilizate după uscare drept lemn de foc, între timp în albiile viiturilor adunaseră cantități importante de deșeuri lemnoase, la caturi, pe efemere insule de arocament sau eșuate pe maluri, riscând să blocheze cursul văilor, mai ales sub poduri la proximele viituri.

În drum spre gura Lutoasei ne-am întâlnit cu două peridocuri încărcate cu bușteni de molid, am fost depășiți de un tractor plecat după bușteni cu o tileagă

(de model frecvent în zonă, aducând a atelaj cu anvelope de cauciuc), camioanele ducând tineri muncitori silvici/ drujbași spre exploatațile din fundul văilor, am văzut o mulțime de adolescenți/ tineri coborând alert, pe biciclete, majoritatea venind de la văcăriștea Reviaca (harta 2, imaginea 5) unde efectuaseră mulsul de dimineață, ducând spre casă laptele proaspăt.

Văcăriștea Reviaca (reper borna silvică III/256) se află la circa 5 km de Coșnea, sălașele pentru vite, confecționate din lobe despicate din bușteni de molid, fiind plasate de fapt pe imensul con antrenat pe vale de la poalele Bardăului (harta 1, gresii paleogene), Bucovincăi (conglomerate cretacice, bolovani mari și rotunjiți prin rostogolire, având pe secțiune aspect de beton) și Grohotului. De remarcat că aceste uriașe conuri de dejecții aluvionare sunt tipice Văilor Socolău și Rica, pe întreg cursul lor (una similară, ocupată de o văcăriște mare, se află pe V. Socolău, la Pauzen).

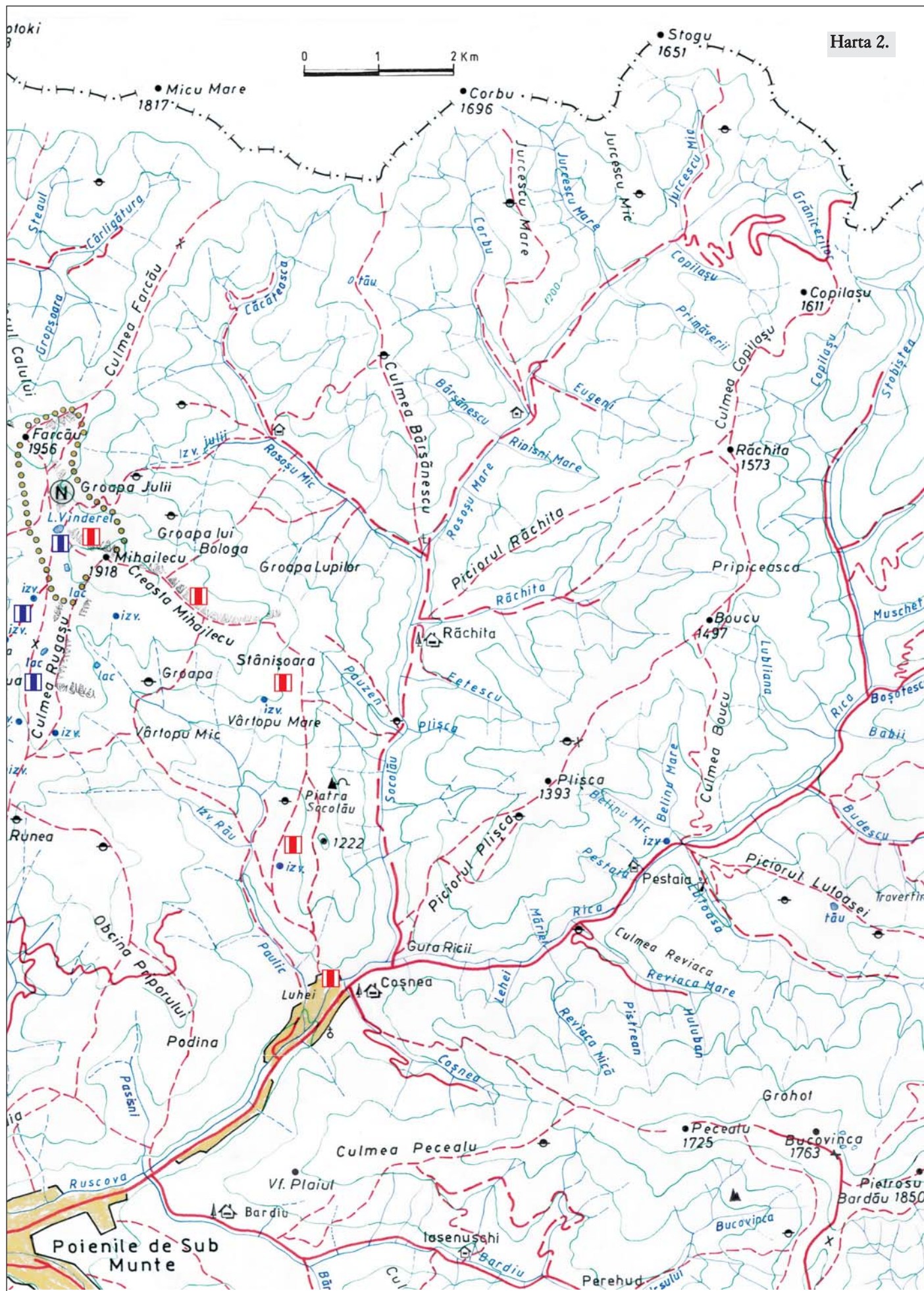
Deși negurile și nebuloasele pluteau până spre poalele versanților nordici ai Pecealului, Grohotului, Bucovincăi și Bardăului (harta 1) se puteau observa lesne extinsele areale defrișate începând imediat după 1990 și până-n prezent.

Am continuat spre confluența Rica cu Lutoasa, aflată mai sus cu circa 1,5 km, admirând de aproape un uliu păsărar, câțiva corbi și vioaie codobaturi aurii agitându-se în căutare de musculițe deasupra apei. La stânga, deasupra tinerei păduri (amestec de conifere cu făget dominant) se ivi chelia frumoasă a Vf. Plișca. Valea Lutoasa fusese intens circulată pe drumul autoforestier în urmă cu 2-4 ani dar mai apoi interesul forestier se mutase mai sus, spre Văile Budescu, Muschet și versanții estici ai Răchitei și Copilașului.

Ajunși pe malul drept al gurii Lutoasei, la borna silvică III/213 (1,45 ore de la plecarea), am început lungul și accentuatul urcuș al Culmii Lutoasa, în prezent acoperită cu un codru tânăr de

Harta 1.

făget și molidiș (18-25 de ani), parcurs de un fost drum de căruțe/ TAF, pe alocuri intens săpat de torente. Aici plăcuta surpriză au constituit-o pentru noi coloniile succesive de gălbiori fragezi, câteva amanite toxice, puține mânătărci pline de viermi și două butonate, abia-nmugurite peste noapte. Umiditatea în exces sporea aparent dificultatea pantei deosebite, noroc că aveam doar rucsaci ușori.

Câteva drumuri de TAF s-au desprins mai apoi din culme pentru a coborî în flancul drept al V. Lutoasa. Pe culme și spre versantul nordic am putut remarca distructivele efecte ale unor furtuni soldate cu ruperi, dezrădăcinări de arboret, preponderent molizi. După o vreme panta s-a domolit, traseul urmând o curbă de nivel ce trece printr-un molidiș matur ajuns la vârsta optimă de exploatare și rărit prin extracție, acum invadat de bureți vânăt carnoși necomestibili, ajungând în perimetrul primei stâne a Lutoasei (imaginea 6), cu două fântânițe cu ape minerale carbogazoase feruginoase, una cu un șoarece de câmp plutind molatec deasupra apei, cealaltă protejată cu un scund ghizd și capac de lemn.

Lătrat molcom de ciobănesc carpatin, răget de măgar, atipic pe aici unde samarul este tradițional realizat cu cai de

2.1 Autorii hărții numărul 2, Dumitru Iștvan și Ionică Pop (de la stânga).

munte care au șei de lemn acoperite cu cergi vechi. Un urecheat cu dorsală neagră își proteja mogâldeța întunecată, un micuț măgăruș brun, asaltat de roiuri obraznice de muște. Ca urmare a pășunatului și târlirii zeci de ani de-a rândul pașiștea alpină fusese treptat substituită de lanuri imense de ștevie și urzici. Ajunși la stână (2,15 ore de la plecare) am întrebat de Tăul Lutoasa, spunându-ni-se că e ceva mai sus pe culme, în apropierea unei mari cruci de lemn. După ce ne-am

refăcut rezerva de apă potabilă de la un ciurgău cu valău pentru adăperea turmelor, am continuat pe culme, în dreapta ivindu-se versanții vălurit împăduriți cu molidiș și făget tânăr (malul stâng al Văii Lutoasa, imaginea 7) și dincolo de ei, de la Pecealu spre Grohot, Bucovina și în final până sub abruptul vest nord-vestic al Bardăului, versanții defrișați în urmă cu 3-5 ani, la ras.

3 Confluența Socolău (stânga) - Rica (dreapta), locul de naștere a Ruscovei.

4 Campanule.

La ora 12,40 (după 3,15 ore de la plecare) am poposit puțin lângă crucea de lemn, la Tăul Lutoasa (imaginea 8), pitoresc și invadat de vegetație lacustră pe circa 40% din suprafață; departe de el, spre vest (dincolo de V. Rica), profilându-se Vf. Plișca și mai departe, după nevăzuta V. Socolău, învăluite de tenebroși nori de ploaie, Vârfurile Mihailec (1918 m) și Farcău (1956 m) (vezi imaginile 9, 10).

Un tânăr păstor cu un cal de samar cobora dinspre Vf. Lutoasa, de la stâna. Întrebându-l dacă există vreo potecă spre obârșia Văii Lutoasa, pe care să coborâm în drumul autoforestier, nu a știut să ne răspundă.

Nori pitorești se adunau/ destrămau deasupra Grohotului, Bucovincăi și Bardăului, lăsând liberă frumoasa culme de legătură punctată cu rariște de molidiș spre nord-vest, Vf. Lutoasa. Am continuat să suim, depășind al doilea tău nival, foarte mic, al Lutoasei. La stânga începu să se profileze vasta defrișare a obârșiei Pârăului Travertin și Budescu (hartă 2) iar la nord-vest Copilașu (hartă 2), cu defrișări pe picioarele est sud-estice. La ora 13,15 eram ajunși deasupra înșeuării ce precede stâna de sub Vf. Lutoasa (imaginea 11), acum cu oile aflate în staul pentru mulsul de miazăzi.

Ne întâmpină incredibil de pașnic o trupă de vajnici ciobănești carpatini, doar unul singur mioritic, realmente cât niște

viței, la gât cu jujeie de lemn frumos încrustate cu cuțitul. Coloritul robei, masa generală, alura dar și agresivitatea mult redusă comparativ cu câinii ciobănești românești cunoscuți cu ani în urmă ne determinau să credem că nu era exclusă metisarea cu masculi Saint Bernard (la stâna năsăudeană de sub Tăurile Buhăescu din Munții Rodnei văzusem așa ceva în iunie 2005).

Norii de ploaie, pericolul unei averse dispărură treptat, apărură arșița zilei. După o scurtă pauză am luat-o spre ampla defrișare din stânga, coborând mai

5 Trecerea la văcăriștea de pe Valea Rica.

6 Prima stână întâlnită când urci pe Muntele Lutoasa.

7 Codrii Lutoasei.

apoi Culmea Budescu și versanții sud-vestici ai acestuia care aduceau aminte de sinistrul spectacol al Muntelui Saint Helen post cataclism/ erupție vulcanică. Arbori doborâți, neextrași, cioate, bușteni de diferite grosimi/ lungimi lăsați pradă putrezirii, uneori în stive, soc, zmeur, zburătoare cu parfumat violacee flori, fragi cu rubinii fructe neverosimil de mari, mai la vale tufe de mur cu fructe abia date-n pâg luau loc molidișului.

Drumuri de TAF în rampă, spălate de averse/ torente năprasnice, cu afunde ogașe, un răcoros ciurgău din grohote, cu apă cristalină, mai jos confluența gălăgioaselor pâraie adunate-n V. Budescu. Versanți afund tăiați de drumul de TAF, alunecați o dată cu tânăra pădure în curs de naturală regenerare. La ora 15,40 am ajuns în drumul forestier Budescu (borna silvică III/203), continuând coborârea spre V. Rica (harta 2). De aici mai aveam

8 Tăul 1 de pe Muntele Lutoasa. În fundal, Vf. Lutoasa.

9 Vedere spre Vârfurile Plișca (1393 m, în prim plan), Rugaș, Mihailec (1918 m), Farcău (1956 m); vezi și harta 2.

10 Vârful Plișca (1393 m); vezi și imaginea 9.

11 Stâna de sub Vf. Lutoasa, la ora mulsului de prânz.

de mers în aval circa 8 km pentru a ne încheia circuitul (de aproximativ 17 km) la cabana Coșnea. Când am ajuns, aceasta era animată de oaspeți și plăcute ritmuri muzicale.

Dar până acolo am admirat blănița Karakul argintie a norilor migrând pe infinitul azuriu al boltei, irizațiile valurilor repezi ale Ricăi, superbele campanule, ciorchii rubinii de bozii, tufele roz violacee cu iz de cimbrisor ale tufelor de so-vârf, bălțile din lăbărțata albie a Ricăi și

pâraielor cu ape acaparate de lintiță, rogoz și papură... și nu în ultimul rând cordii de pe versanții văilor, fără excepție extrem de tineri, unii de până-n 5 ani.

Duș, curățatul ciupercilor și apoi prepararea savuroasei tocănițe de gălbiori, o seară de vară plăcută, cu două stele și-o semilună clipocind în noaptea calmă, mai târziu.

Duminică dimineața norii de ploaie începură asaltul Văii Ruscova suind grăbiți Culmea Rugașului spre Groapa, obâr-

12 Piatra Socolăului, văzută de la Valea Pauzen.

13 Copilașu (1611 m, vezi harta 2).

14 Ciupercuțe.

șia V. Paulic (vezi harta 2), Stânișoara și Vf. Mihailec.

În amonte V. Socolău am pornit la ora 8,45, admirând confluența cu Rica, îngrijita pepinieră silvică, molidișul tânăr și dens de pe malul drept al Socolăului, debutul a două galerii miniere imediat apoi impresionanta Piatră a Socolăului (imaginea 12), sub aceasta și pe malul drept al văii fostele cuptoare de ars var, cascada diafană precum un voal de mireasă scursă-n malul stâng al Socolăului și văcăriștea Pauzen, mai sus valea și drumul forestier Răchita, cu bușteni și deșeuri lemnoase, mai apoi Răchita (harta 2) și cabana silvică în care înnoptasem o dată în plină iarnă, înaintea asaltului Copilașului pe drumul cătanelor Mariei Tereza, coborând pe o ninsoare de basm, cu fulgi imenși valsânzi și Vf. Mihailec argintiu în fundal, în fine răstignirea de la confluența Rosoșu Mare (dreapta) cu Rosoșu Mic (stânga).

Cursul inferior al Socolăului părea mai puțin colmatat cu bușteni, lemne, răgălii, ramuri dar asta probabil și datorită schimbării cursului/ consolidării și înălțării drumului autoforestier, refacerii podurilor de sub Piatra Socolău și Pauzen, amenajării numeroaselor îndiguiri meni-

te să dirijeze și diminueze impactul viiturilor iar în timp să umple albia văii, reducând treptat panta și forța de spălare/ antrenare, similare lucrări fiind vizibile și pe cursurile pâraielor și torentelor aflund în malul stâng al V. Socolău.

La răstignirea Răchita era o mare rampă de afluire/ debitare/ încărcare a buștenilor de molid tăiați de pe versanții sud-vestici ai Răchitei și Copilașului, cei sudici ai Iurcescului Mare și Mic, apoi de pe Culmea Bărsănescu spre Rosoșu Mic și P. Căcăteasa.

Am continuat în amonte Rosoșului Mic (harta 2), lăsând la stânga o baracă forestieră, stive de bușteni; drumul deveni mai hârtoșos și umed din pricina izvoarelor, alunecărilor de teren din preajma gurii torentelor iar albia văii era extrem colmatată cu material lemnos. Intens spălate și defrișate apărură gurile văilor cu obârșia în zănoagele alpine de sub Culmea Mihailecu (Groapa Lupului și Groapa lui Bologna).

La confluența Căcăteasa - Julii (harta 2), lângă două foste cabane forestiere prăbușite și-n curs de putrezire, este o altă mare rampă de afluire a buștenilor dinspre Bărsănescu și Corbu. Am trecut

valea suind în amonte P. Julii, impresionați de efectele devastatoare ale torentelor/ viiturilor, enorma cantitate de material lemnos blocat în albie alături de arocament, în unele locuri fiind vizibil efectul dezrădăcinărilor consecutiv furtunilor sau alunecărilor de teren.

Nebuloasele aducătoare de aversă și furtună se adunau vertiginos dinspre Poieni de Sub Munte, venind în valuri peste Culmea Mihailecu, Vinderel și Farcău, întunecând repede orizontul, la un moment dat începând rafale de vânt și picături răzlețe de ploaie. Fiindcă fuseserăm în anul trecut în frumoasa căldare glaciară Groapa Julii, de această dată am renunțat, în primul rând fiindcă un torent vijelios post-aversă care să te surprindă în albia P. Julii e tot ce nu-ți poți dori ca turist.

Pe când ajunsesem din nou la obârșia Rosoșului Mic furtuna se mistui lăsând loc soarelui tot mai fierbinte. Am coborât mai jos de Răchita, apoi am oprit pentru a face plajă în pajiștea invadată de sovârf, mentă sălbatică, alb roz părălușe, coada șoricelului, luând aminte la pescarii ce momeau cu artificiale muște păstrăvii V. Socolău sau la puștii de 4-8 ani ce umblau singuri și dezinvolți pe aceste lungi și izolate drumuri de munte.

15 **Fistichia.**

Mai apoi norii au început din nou să se adune dinspre Poieni de Sub Munte deasupra Mihailecului și Farcăului, acaparând treptat întreaga zonă frontalieră nordică.

Am plecat spre casă după ora 14, ori-pilați la trecerea pe lângă gaterile/ depozitele de bușteni, cherestea și grămezi de rumeguș de pe malurile Ruscovei, admirând enorm de mulții copii frumoși cu slave trăsături delicate, tineretul ieșit în târgul duminical din buricul comunei, mai apoi alaiurile de nunți cu occidentale autoturisme, din grea trudă agonisite.

Animată era și Hera, de la ciupercării ce oferă în găletușe sau coșuri rodul culesului de-o zi trecătorilor, la picnicării adunați prin poienițele de-o parte și alta a șoselei.

Furtuna înfiorătoare își făcu apariția intrând în Baia Sprie, uriașa calotă de nori negri franjurați copleșind zona estică a Băii Mari, făcând să dispară dintr-odată coșul

de 350 m de la Cuprom. Imediat căzură primii stropi mici de ploaie, alții uriași apoi aversa în valuri, punctată cu răpăituri scurte de grindină, vântul îndoind amenințător plopii, despuindu-i de rămuriș și frunze. Pe când ajunsesem la Piața de alimente totul se sfârșise, doar imensele bălți incapabil să fie subit absorbite de canalizare trădând potopul dinainte.

În minte începură a ni se sedimenta proaspetele impresii adunate într-un mic crâmpci din Munții Maramureșului, nespuse de vaști și cu o incredibilă ofertă turistică, nici măcar în proporție de 1% exploatată, dar asta nu mă miră fiindcă oamenii de afaceri români se pare că au descoperit filosofala piatră a turismului ca scop (mercantil) în sine, eludând superba natură inedită, visând la turismul... fără turism.

Era imposibil să nu-mi reverbereze în minte întrebarea inocentă candidă ce mi fusese adresată vineri dimineața: care ar fi principalele atracții turistice ale

Munților Maramureșului?

Subit, prin ochii minții mi se derulară crâmpciile alpine ale Toroioagăi, Țiganului, Prislopului, Cataramei, Comanului Mare și Mic, meandrele defileului și stâncăriile Vaserului, Bardăul, Bucovina și Pecealu strălucind în plină iarnă, cele 14 lacuri oglindind-n fundul Gropii, sub Culmea Rugaș spre Runea și Leba, Vinderelul din căușul Mihailecului și Farcăului, narcisele Săhleanului, Capului Groși și Muntelui lui Șerban, gențienele cupe sau stelare ale Bârlebascai, Corbului sau Stogului, milioanele de brândușe ițite din hlamidele de topindă zăpadă, mărețul și aridul Pop Ivan, blândul Păltiniș, făgărășanul Munte al lui Șerban, neasemuitele văi, de la Cislă la Rica, Socolău, Repedea, Vinișorul, Cercănel, Frumușeaua... la Vieșu și Tisa.

Munții Maramureșului? O destul de *incognita terra turistica*, exceptând câțiva români, cehi, polonezi, ucrainieni, unguri ce s-au încumetat să-i bată potecile.

Alte materiale din revista Invitație în Carpați, serie nouă, despre Munții Maramureșului:

Lacurile Mihailecului, nr. 59, paginile 29-54;

Bile de piatră, nr. 62, paginile 60-70;

Muntele Pop Ivan, nr. 70, paginile 11-24.

sumarul revistelor

Invitație în Carpați

Sumarul
este deschis persoanelor
care transmit informații
(știri, fotografii, articole,
monografii).
contact: iic@alpinet.org,
telefon 683.51.03

prima serie, anii 1997-
2001, numerele 1-50
(de exemplu,
IIC 1998-02 înseamnă anul
1998, numărul pe februarie)

seria nouă, din octombrie
2005, numerele 51-76
(de exemplu,
IIC 55/ 71 înseamnă numărul
55, pagina 71)

Alpinism IIC 1998-02, IIC 1998-09,
IIC 1999-07, IIC 1999-09, IIC 2000-01,
IIC 2000-04, IIC 2000-06, IIC 2000-07,
IIC 2000-10, IIC 2000-11, IIC 2001-01,
IIC 2001-02, IIC 2001-04, IIC 2001-05,
IIC 2001-10, IIC 2001-11, IIC 69/ 39

Aninei IIC 57/ 60

Baiului IIC 55/ 71

Bihor IIC 2001-04

biserici fortificate IIC 75/ 69

Bucegi IIC 1997-02, IIC 1997-03, IIC
1998-04, IIC 1998-12, IIC 1999-09, IIC
2000-04, IIC 2000-07, IIC 2000-10, IIC
2000-11, IIC 2001-01, IIC 2001-02, IIC
2001-04, IIC 2001-11, IIC 2001-12, IIC
63-66, IIC 69/ 39, IIC 70/ 50, IIC 76/ 3

Buila IIC 2000-04, IIC 56/ 49, 53

Bulgaria IIC 2001-11

canoane IIC 70/ 36; IIC 75/ 15

Câmpiile Banatului IIC 58/ 56

Căpățâni IIC 55/ 62; IIC 58/ 44; IIC
70/ 55, 61; IIC 78/ 13

Ceahlău IIC 1999-12

Cernei IIC 2001-11

cetăți IIC 53/ 17; IIC 71/3, 11; IIC
75/ 15; IIC 77/ 15; IIC 78/ 28

Cindrel IIC 78/ 28

Ciucaș IIC 1998-11, IIC 62/ 48

Codru IIC 68/ 26

Cozia IIC 56/ 39

Culoarul Rucăr-Bran IIC 58/ 22; IIC
75/ 15

Defileul Lăpușului IIC 62/ 3

Depresiunea Almaș IIC 51/ 37; IIC
52/ 59

Dobrogea IIC 52/ 57; IIC 55/ 3; IIC
57/ 53; IIC 58/ 35; IIC 62/ 71; IIC 77/ 15,
33; IIC 78/ 38

echipament IIC 2001-08, IIC 56/ 32

escaladă IIC 2001-01, IIC 2001-06,
IIC 2001-09, IIC 2001-11, IIC 52/ 50

Făgărașului IIC 1997-01, IIC 1998-
03, IIC 1998-05, IIC 1999-01, IIC 1999-
03, IIC 2000-02, IIC 2000-03, IIC 2000-
08, IIC 2000-09, IIC 2001-04, IIC 2001-
06, IIC 2001-08, IIC 2001-10, IIC 56/ 55;
IIC 57/ 3; IIC 59-61; IIC 67; IIC 70/ 10;

IIC 75/ 61; IIC 76/ 66

faună IIC 51/ 26; IIC 52/ 11,19, 46;
IIC 53/ 45; IIC 55/ 6, 11, 37, 47; IIC 56/
22, 30, 34, 36; IIC 58/ 30; IIC 62/ 43; IIC
63-66; IIC 68/ 45; IIC 70/ 5, 8; IIC 71-73

fenomene IIC 70/ 10

floră, vegetație IIC 51/ 26; IIC 52/ 21,
29, 32, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 46; IIC 53/
9, 11, 16, 22, 44, 45, 46; IIC 54/ 14, 16,
44; IIC 55/ 7, 8, 9, 34, 50, 64, 70; IIC 56/
17, 18, 25, 37, 41, 50; IIC 57/ 49; IIC 58/
61; IIC 59-61; IIC 62/ 35, 43; IIC 63-66;
IIC 69/ 36; IIC 71-73; IIC 74

Gilău IIC 2000-06, IIC 2000-07

Gutâi IIC 54/ 1, 41; IIC 69/ 3

Iezer-Păpușa IIC 2000-08, IIC 51/ 31

Igniș IIC 57/ 10, 14; IIC 74/ 40, 45;
IIC 77/ 44, 51; IIC 78/ 20

istoria Alpinet IIC 2001-10, IIC 52/
3; IIC 53/ 44

Latoriței IIC 52/ 65; IIC 53/ 24

Lăpuș IIC 54/ 3, 18

Leaota IIC 1998-04, IIC 51/ 34; IIC
58/ 3

Locvei IIC 57/ 60; IIC 78/ 3

Lotru IIC 57/ 42; IIC 68/ 50, 52; IIC
74/ 66

Maramureșului IIC 2000-11, IIC 55/
29; IIC 62/ 60; IIC 70/ 11; IIC 78/ 56

Maramureșul istoric IIC 54/ 28, 46;
IIC 68/ 35

Măcin IIC 2000-11, IIC 52/ 4, 50; IIC
68/ 3, 21; IIC 69/ 36; IIC 74/ 64

mănăstirile Neamțului IIC 56/ 5

Obcina Mestecăniș IIC 77/ 59

Meseș IIC 62/ 35

Pakistan IIC 2001-04

Muntele Mare IIC 2000-06, IIC 2000-07

parapantă IIC 57/ 18

munții lumii IIC 69/ 47

Parâng IIC 1999-04, IIC 1999-05, IIC 2001-08, IIC 70/ 3; IIC 74/ 3, 19; IIC 75/ 3; IIC 77/ 3

Nepal IIC 2000-03s

Pădurea Craiului IIC 2001-04, IIC 75/ 28

Oaș IIC 70/ 64

Obcina Mare IIC 54/ 50; IIC 69/ 33; IIC 75/ 47; IIC 76/ 61

Penteleu IIC 62/ 59

Piatra Craiului IIC 1998-06, IIC 1998-08, IIC 1998-09, IIC 1999-07, IIC 2000-10, IIC 2001-02, IIC 2001-05, IIC 2001-11, IIC 51/ 28; IIC 57/ 29, 35

Piatra Mare IIC 70/ 5

Podișul Someșan IIC 53/ 17; IIC 58/ 25; IIC 74/ 50

Podul Calului IIC 62/ 59

Poiana Ruscă IIC 1998-09

rafting IIC 68/ 35, 43

Descoperă - în galeria de imagini montane de pe www.alpinet.org - momentele de frumusețe pentru care îți trebuie răbdare.

Pe Valea Lomășița (Munții Căliman).
foto: Viorel Ovidiu Oprea

Retezat IIC 1998-01, IIC 1998-02,
IIC 1998-07, IIC 1999-02, IIC 2000-01,
IIC 2001-09, IIC 71-73

Rodnei IIC 1999-06, IIC 1999-08,
IIC 2000-05, IIC 74/ 32

schi IIC 55/ 71; IIC 56/ 29

Siriu IIC 69/ 18

speologie IIC 1998-09, IIC 51/ 3; IIC
52/ 57; IIC 55/ 3; IIC 57/ 29; IIC 58/ 22;
IIC 59-61; IIC 62/ 71; IIC 63-66; IIC 67;
IIC 69/ 18, 33; IIC 70/ 33, 36; IIC 74/ 19,
50; IIC 75/ 28, 47; IIC 76/ 24; IIC 78/ 3,
38

Stânișoara IIC 56/ 5

S.U.A. IIC 1997-04, IIC 1998-12s,
IIC 55/ 74

Subcarpații Buzăului IIC 51/ 19

Subcarpații sudici IIC 69/ 28

Subcarpații Vrancei IIC 51/ 3

Șureanu IIC 54/ 53; IIC 70/ 25, 33,
36; IIC 76/ 24

Trascău IIC 2001-05

Turcia IIC 69/ 47

Țara Bârsei IIC 56/ 34

Țara Chioarului IIC 68/ 43; IIC 75/ 50

Țara Oașului IIC 76/ 55

Țibleș IIC 53/ 3; IIC 57/ 18

vegetație IIC 75/ 67; IIC 76/ 43, 55

Vlădeasa IIC 1999-11

Vrancei IIC 62/ 59

vulcani noroioși IIC 51/ 19; IIC 58/ 56

Ică Giurgiu

Pe www.alpinet.org găsești explicate realități pe care și tu le poți întâlni.

Ouă de broască (Muntii Maramureșului,
sub Vf. Pop Ivan)

foto: Elian Antal

www.munticarpati.org

ghid montan la zi;

hărți în premieră; fotografii de neuitat

www.cluburimontane.org

parteneri de drumeție; chiar lângă tine

www.salvamont.org

ture mai sigure;

accidente evitate